

259 2025/ 11 *MEMÒRIA HISTÒRICA DEL CENTRE D'ESTUDIS URBANS (CEU, 1973-1977) I DEL CENTRE D'ESTUDIS URBANS, MUNICIPALS I TERRITORIALS (CEUMT, 1977- 1982- 1990), I PERSONAL DE FA 49 ANYS (1976- 1979)

Recerca del Centre d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies – Universitat Autònoma de Barcelona (CEDID-UAB), dirigida per Jordi Sancho, amb abast al període 1970-1990 i l'objectiu d'elaborar una monografia sobre la història del CEU-CEUMT i la seva implicació en les lluites veïnals i la transformació urbanística de Barcelona en el període 1972-1982*. Amb el suport de l'Arxiu Històric de Barcelona i la Generalitat, i a iniciativa d'antics membres.

Participació en les gravacions individuals, fetes per l'equip de recerca. Document dels materials emprats i elaborats (80 p.) (+)

CEU-CEUMT van ser uns *think tanks*¹ del PSUC, sense lligams orgànics, amb el lideratge imprescindible i indiscutible del sociòleg Jordi Borja, de molt bon record per la meua participació (febrer 1976- març 1979), compaginada amb la militància al PSUC de Sabadell (febrer 1976 fins abril 1980), també de bon record. Van editar llibres de política urbana, 110 números de la *Revista CEUMT* (1977- 1990), el *Manual de Formación Municipal* amb un tiratge d'uns 20.000 exemplars en diferents edicions, abans de les primeres eleccions municipals de març de 1979, i 5 manuals més després de les eleccions, amb uns 25.000 exemplars més, 85 cursos i diferents jornades de d'estudi i debat arreu de l'estat, fins el 1982. La Revista arriba al número 100, el 1986, havent publicat 772 articles (el 32% de les 8 revistes d'Urbanisme d'Espanya) i la primera d'un total de 2.431. Arriba, però, al número 110, 3 anys i mig més tard, i tanca.

En definitiva, partint d'un reduït grup de professionals i de la lluita contra la dictadura i el suport als moviments socialsva suposar un salt endavant en la política local. Des del CEUMT es va participar activament en les propostes per les eleccions dels ajuntaments durant la transició, es va contribuir a la construcció i desenvolupament de la nova Administració local del maig del 1979 i es va incidir positivament en la formulació de polítiques urbanes progressistes des de les primeres eleccions locals democràtiques (JAlemaný/PVerrié 2021). Mentre fins el 1979 *es va ensenyar, aprenent* (JBorja 1979), de forma altruista, i especialment en governança i participació, el tancament del CEUMT, el 1990, podria haver sigut el resultat de * no saber-ne prou*, com és el meu cas, o de no tractar el canvi d'escala que es va plantejar a Barcelona, després de la nominació dels Jocs Olímpics92, el 1982-83 i l'operació del Fòrum 2994 (on hi vaig treballar professionalment del 1991 al 2001). i de no haver sabut incorporat el know-how generat pel pas dels antics membres a les noves administracions, en relació als problemes a resoldre, en la meua opinió.

ÍNDEX

1. Les meves respostes al qüestionari.....	2
2. Contingut de la meua gravació d'una hora, el 2 de juliol, i correus de correcció i tramesa final	15
3. Aspectes que destaco de l'article d'Alemaný i Verrié del període 1973- 1982, amb notes	19
4. La presentació del *Manual de Formación Municipal*, el 20 de febrer de 1979, als diaris de Barcelona i altres: amb continguts desiguals i amagant el paper del PSUC	28
5. Estimació de la producció del CEUMT i la meua participació 1976- 1979 compartint militància al PSUC de Sabadell, i valoracions esparses.....	37
6. Un record a la col·laboració del sr. Amenós, secretari de l'ajuntament de Montcada i Reixac al *Manual de Formación Municipal*	42
7. El capítol final *A modo de conclusión* de Jordi Borja i que és el manifest del PSUC	45
8. Notes sobre el final /tancament del CEUMT. després de l'avaluació del número 100, explicant els èxits del CEUMT en producció i difusió.....	48
9. Proposta de recerques quantitatives addicionals per a l'equip investigador	54
ANNEXOS.....	56
A1. Projecte de recerca del *CEU- CEUMT 1970- 1990* del Departament d'Història de la Universitat Autònoma de Barcelona. Director: Jordi Sancho	56
A2. Esquema d'entrevista per al projecte CEU-CEUMT (1970-1990) de l'equip de recerca	67
A3. Article *CEU-CEUMT (1972-1982). *Moviments socials, polítiques urbanes, ajuntaments democràtics* de Joan Alemaný i Pau Verrié (2021), publicat a *Barcelona Quaderns d'Història*	68

¹ Definició de la consulta a IA, en català. Un *think tank*, o dipòsit de cervells, és una organització que realitza investigacions i anàlisi de polítiques sobre diversos temes. Aquests centres solen ser independents i no partidistes, tot i que poden tenir una afiliació ideològica. El seu objectiu principal és influir en la política pública, la formulació de polítiques i el debat públic mitjançant la publicació d'informes, la celebració de conferències i la implicació amb els responsables polítics.

JC: El CEUMT s'ajusta molt bé en aquesta definició, lligat a la ideologia de l'esquerra i al PSUC, sense dependència orgànica. Conseqüentment l'impacte d'un TT cal mesurar-la amb la producció i i el seu abast, en termes de nombre de pàgines produïdes, nombre d'exemplars venuts o distribuïts i assistents a les activitats i cursos. El Cercle d'Economia, Foment del Treball o, àdhuc, el IESE, serien exemples de TT a Catalunya, avui. Són TT que estan vius, després cicles vitals de més de 50 anys. Per què el CEUMT no va poder?

A4. Correus de convocatòria de Carles Prieto (desembre 2024) i Júlia Bernades – Camille Zonca (juny 2025) i primers records recuperats.....	75
A5. Correus a Joan Alemany i Pau Verrié, després de la gravació de 2 de juliol i amb agraïment per l'article tramès.....	80

1. Les meves respostes al qüestionari

I. Introducció

1. Presentació del projecte de recerca.

2. Objectius de l'entrevista: reconstruir les experiències, trajectòries i perspectives dels membres del CEU-CEUMT

II. Trajectòria personal i professional

1. Antecedents biogràfics:

o Lloc i any de naixement.

Sabadell 1946. Avui, prop de 79 anys.

o Formació acadèmica i àmbit professional inicial.

- Batxillerat als Escolapis de Sabadell.

- Economista per l' Univ BCN (1965, febrer- 1970, febrer- juny, llicenciatura)

- 1973- 1975. Master a la Univ de Reading-UK (M.Sc. in Urban and Regional Planning), amb beca de l'Instituto Nacional de Industria (INI) de Madrid.

- 1969-1970. Estudiant treballant a la Revisió del Pla Comarcal53, a la *Comisión de Urbanismo de Barcelona*

- 1970-71. Economista a la mateixa oficina

- 1971. Economista del Plan de Remodelación del Centro de Sabadell, a l'Aj de Sabadell (3 mesos)

- 1971-73. Economista al Ministerio de la Vivienda, treballant pel *Libro Blanco del Urbanismo*, que preparava la nova Ley del Suelo que substituís la LS1956,

- 1975- 1979, a la tornada d'UK, em torno a incorporar a la Revisió el Pla Comarcal53, i participo a l'Estudi Econòmic Financer per a l'aprovació del Pla General metropolità 1976, dirigit per Estapé i Hortalà, i col·laborant amb els economistes del Gabinet de Programació de l'Aj BCN, J.A. Garcia Duran i P. Maragall.

o Factors que van influir en la seva implicació en temes d'urbanisme, sociologia o arquitectura.

- 1965-66, amb 18 anys, vaig entrar a treballar com estudiant als treballs del *Plan Director del Area Metropolitana de Barcelona 1965*, gràcies al professor Ernest Lluch, perquè vaig treure una bona nota a la seva assignatura de Teoria Econòmica de la Facultat, junt amb els economistes Jacint Ros Hombravella i Jaume Soler Llussà, i que a tots tres els haig de considerar els meus primers mestres en urbanisme.

- 1966-67, amb 19 i 20 anys, després d'un any i mig treballant a l'empresa privada amb Forrellat a Sabadell, m'incorporo als *Estudios de la Revisión del PC53, de la subàrea del Besòs*, encarregat a J.A .Solans i M. Solà, fent d'ajudant de l'economista Jaume Soler (del despatx de Roca Junyent i N. Serra), el 1968, amb 20 anys. El desembre del 1968 tot el despatx s'incorpora la CUB per a la revisió del PC53.

2. Militància i activisme:

o Inicis pel que fa a conscienciació social, politització, activisme i/o militància.

La conscienciació política la vaig assumir per les conferències sobre la guerra civil que va fer Josep Benet als Escolapis de Sant Antón, als 16 anys fent Preuniversitari (1963), i llegint el llibre de Solé Tura

Catalanisme i revolució burgesa, i al del Candel *Altres Catalans*, sobre la situació dels barris de Sabadell. Dissortadament, abans dels 16 anys, no havia tingut consciència del feixisme enemic, malgrat haver tingut un pare que havia estat en camp de concentració, però que no em va voler parlar prou.

La conscienciació política- professional i activisme va començar al barri de Ca n'Oriac de Sabadell, el 1966, amb 19 anys, quan va començar la *Revista Can Oriach* i vaig conèixer a Joan Gómez Garcia, que havia acabat el seu peritatge Químic a Terrassa, del barri i de família obrera, que m'hi va portar.

Als 18 anys prop dels 19, la Muriel Casals, companya de classe, de segon d'Econòmiques em va portar a la primera manifestació per l'11 de setembre, el vespre, per passejar davant de l'estàtua de Casanovas, i em va explicar el significat de la data, que no coneixia per casa meva.

Des de tercer d'Econòmiques, amb 19 anys, vaig començar anar a les manifestacions, i corrent davant dels grisos, a la plaça de la Universitat. Estava dins de la Central de la plaça Universitat quan es va tirar el bust del Franco per la finestra i es va esbutzar la porta del rectorat, amb els grisos rodejant-la. Vaig escapar-me saltant la tàpia i sortint per la sabateria del carrer Aribau.

Als 20 anys, el 1967, em van elegir delegat de curs a 4rt d'Econòmiques substituint als companys expedientats per la Caputxinada. Vaig tenir de deixar-ho al cap d'un mes, perquè viure a Sabadell, era un inconvenient.

Als 21 anys, el 1968, no signo la carta de descàrrec del Rector Valdecasas que ens demanava per haver fet un dia de vaga, i presento recurs de la gent de Sabadell, fet per l'advocat Casals, el pare de la Muriel. A més a més de tenir de pagar al cap de poc, no em deixen fer el segon campament de Milícies (només 2 en una companyia de 100).

Gràcies a guanyar un premi d'història local, la Caixa d'Estalvis de Sabadell, ens va donar una beca de 50.000 PTA per fer un *estudi sòcio- econòmic* del barri i les seves necessitats, demanada per les entitats del barri i la parròquia. Es va publicar, en cicloestil, l'octubre del 1967 com *Estudio socio-económico de los barrios de Can Oriach, La Plana del Pintor i Torrent del Capellà* (1967). El treball era fluix, però es van publicar unes dades bàsiques a la *Revista Can Oriach* (RCO).

No obstant, el treball va continuar, amb un grup de 5 companys de la RCO, i el 1969 i faltant una assignatura per acabar Econòmiques, amb 22 anys vam publicar a la Revista *El dèficit urbanístico del Cinturón suburbial de Sabadell*, (3.200 MPTA+-, dèficit d'habitatge inclòs- uns 6000 pisos-), que va tenir força repercussió a Sabadell, especialment a l'Ajuntament, i va compensar les limitacions del treball de l'estudi de Ca n'Oriac, de dos anys abans.

o Participació en moviments polítics, sindicals o socials abans i durant el CEU-CEUMT.

Es limita al barri Ca n'Oriac de Sabadell, fent els dos treballs de denúncia de la situació urbanística i social dels barris de Sabadell, per a la Revista. Tot i vivint de prop la fundació de CCOO als boscos propers de ca n'Oriac (nom actual), i les dues manifestacions de l'1 de maig del 1967 i 1968, amb policia, tancada a l'església i detencions, no hi vaig participar directament, per por a no poder seguir amb els estudis universitaris, per falta de recursos econòmics. M'havia quedat sense pare als 19 anys, i la meva i jo vam tenir de posar-nos a treballar.

Tampoc vaig tenir militància política durant els dos anys que vaig viure i treballar a Madrid, i tampoc durant l'estada a la universitat de Reading- UK. No obstant a la tornada, el juny de 1975, vaig començar a relacionar-me amb la gent i algunes activitats del PSUC, on hi vaig entrar formalment, el mes de febrer del 1976, uns dies abans de la vaga general. Al mateix temps havia ja assistit a alguna reunió del CEU, al pis del carrer de Santa Ana, amb ganes d'integrar-m'hi.

La culminació de la meua implicació política al PSUC de Sabadell al CEUMT, va ser anar de número 7 a la candidatura del PSUC de Sabadell del 1979, i sortir elegit. Malgrat les meues expectatives de ser regidor d'hisenda, vaig ser regidor de coordinació (sic) i estadística. Vaig dimitir al cap d'un any, gairebé just, després d'haver fet un estudi de necessitats i actuacions /inversions prioritàries per el 136 *centres de cost* que vam dividir l'Aj (i que se'n va dir la *clusificació*), i haver establert les prioritats d'inversions en base al llistat de necessitats, tant e funcionament com d'inversió

o **Relació amb col·lectius, partits polítics o associacions professionals.**

Durant els anys d'universitat i la *militància tova* al barri de ca n'Oriac (1966- 1969), vaig tenir por de militar en qualsevol organització política. De fet, molta por de no poder acabar els estudis universitaris, perquè a casa meua ja hi faltava el pare, traspassat el 1966, quan jo tenia 19 anys, com ja he explicat Ni a Madrid (1971-73), treballant al Ministerio de la Vivienda i seguint el consell de Mario Gaviria (*la mañana para los gastos y la tarde para los vicios*), ni a Anglaterra (1973-75), no vaig tenir militància política, com ja he explicat, més enllà de la convivència amb gent d'esquerres i catalanista, antics dirigents universitaris, en els dos casos, durant 4 anys, molt importants professionalment i econòmica, tot sia dit, per tal de tenir estalvis per fer una estada familiar a Anglaterra amb més comoditat.

3. **Relació amb el CEU-CEUMT:**

o **Com i quan es va incorporar al centre.**

A la tornada d'Anglaterra, i podent anar a treballar a Madrid, segurament, vaig preferir quedar-me a Catalunya, per tal de retornar a la societat el regal d'haver pogut estudiar a l'estranger i tornar amb un títol de Master of Science oficial (M.Sc., dit una mica ampul·losament), i implicar-me tant com pogués en totes les iniciatives possibles per tal d'ajudar a portar la democràcia i totes les llibertats possibles a Catalunya.

El CEUMT va ser el meu lloc elegit on hi vaig dedicar temps i militància produint articles i el llibre del Manual de Formación Municipal, la major part de les tardes i vacances dels anys 1976-1979 (uns 3 anys i mig)

Vaig tornar a la Corporació Metropolitana de Barcelona (abans Comisión de Urbanismo del PC53), on ja havia treballat, l'octubre del 1975, amb 28 anys, en feina d'economista, en règim de funcionari eventual, i que em va donar una estabilitat econòmica remarcable.

L'horari de 5 – 5,5 hores, era un *regal* que permetia dedicar-se a altres activitats, pagades (vaig tenir una col·laboració molt interessant i ben pagada amb Vidal Villa sobre localització industrial, per encàrrec de de la *DG d'Urbanismo del Ministerio de la Vivienda*) o altruistes (com és el cas del CEU-CEUMT i el PSUC de Sabadell), a les tardes, amb un sou prou bo d'un 30.000 PTA al mes. La meua incorporació a la CMB la vaig fer gràcies a Joan Antoni Solans, aleshores coordinador de la Revisió del Pla Comarcal, quan ja s'havia fet la primera aprovació inicial del Pla General Metropolità i s'estava en període de contestar les més de 20.000 al·legacions, per tal d'estudiar les operacions de remodelació de la Via O del barri de Gràcia i la via de continuació de l'avinguda de la Catedral, a les quals hi vaig dedicar 3 mesos.

El segon treball va ser col·laborar en l'estudi econòmic i financer del Pla General Metropolità aprovat per l'alcalde Viola, el febrer del 1976, i encarregat als professor Estapé (aleshores rector de la Universitat de Barcelona) i al Dr. Joan Hortalà, catedràtic de Teoria Econòmica a la Facultat. Van incorporar a l'equip de treball al professor Josep Antoni Garcia Duran, de la càtedra del Dr. Hortalà i a l'economista del Gabinet de Programació de l'Ajuntament de Barcelona, Pasqual Maragall, desenvolupant un estudi amb tesis econòmiques interessants (densitat de Barcelona, comparativament a d'altres ciutats del món, càlcul de necessitats de sòl en zones verdes i equipaments derivades del creixement de l'àmbit del Pla) en el termini de dos mesos, com a màxim, als nous locals de la CMB, a l'avinguda Príncep d'Astúries.

El febrer del 1976, abans de la vaga general de Sabadell, em vaig afiliar oficialment al PSUC de Sabadell, després de col·laborar amb algunes activitats de les AAVV, com ja he explicat, i l'associació de pares d'una escola privada del grup de Rosa Sensat, del meu fill, que ja havia adoptat el català com a llengua per a l'ensenyament bàsic.

Cap a finals del 1975, amb Franco traspassat, ja havia començat a contactar amb professionals com Rodríguez Bayreguet, Teixidor, Brau, que estaven fent el curs de tècnics urbanistes a l'Escola d'Administració Local, i en el qual jo hi donava una assignatura de metodologia de la planificació. Em van posar en contacte amb Jordi Borja i el grup del CEU, per incorporar-me a les seves reunions, dins ja del PSUC. L'entrada al PSUC es va produir, doncs, per dues vies alhora.

o **Motivacions personals i professionals per formar-ne part.**

Les adduïdes més amunt.

A la tornada d'Anglaterra, i podent anar a treballar a Madrid, segurament, vaig preferir quedar-me a Catalunya, per tal de retornar a la societat el regal d'haver pogut estudiar a l'estranger i tornar amb un títol de Master i implicar-me tant com pogués en totes les iniciatives possibles per portar la democràcia i totes les llibertats possibles a Catalunya.

EL CEUMT m'ho va facilitar i l'afiliació al PSUC, també. Hi vaig treballar intensament la majoria de les tardes de 3 anys i mig anys (gener- febrer de 1976 a abril de 1979), i des d'abril del 1979 a l'abril del 1980, vaig dedicar-me de regidor de govern a l'Ajuntament de Sabadell, havent demanat una excedència a la Corporació Metropolitana.

Més enllà de contestar *soc català* quan a l'estranger et preguntaven d'on venies, mai havia pensat que es podia somiar per la independència, com ara.

o **Rol específic en les activitats del CEU-CEUMT.**

Col·laborar en les discussions que hi havia per fer la feina que s'explica al *Projecte de recerca* del CEU-CEUMT.

1975-1977: A la pràctica anterior, que continua, s'hi afegeixen dos esdeveniments importants que centraran l'acció del col·lectiu: el Congrés de Cultura Catalana, amb una participació molt activa dels professionals del CEU en l'àmbit d'Ordenació del Territori. A partir de 1976-1977, es posen en marxa estudis i debats destinats a preparar els programes polítics municipals davant de possibles eleccions. Diversos membres del CEU van ser responsables d'elaborar l'informe "Por una política municipal democràtica", presentat al Comitè Central del PSUC per Jordi Borja, com a responsable de política municipal del partit.

Recordo un cap de setmana productiu a l'any 1976, crec, la casa d'en Marçal Tarragó a Begur, a l'estiu, amb en Jordi Borja i ell. No hi recordo en Ricard Boix, l'altre autor del llibre. El llibre *Por una política municipal democràtica* de Borja, Boix i Tarragó, es va posar a la venda, amb èxit.

Al Congrés de Cultura Catalana (de gairebé dos anys) hi vaig presenta dues ponències: una sobre l'organització territorial de Catalunya, amb Serratosa, que es va publicar a la Revista del CEUMT i un altre sobre costos i beneficis de la immigració (beneficis econòmics a favor de CAT) (des del 2010 m'he adonat dels altres t els costos socials i identitaris), que es va publicar a Taula de Canvi.

La idea d'un Manual de Formació Municipal, va ser recurrent, i de fet es va posar en marxa el 1977, des de la mateixa constitució del CEUMT davant de notari, diria,

Tenint en compte que la majoria érem majoritàriament professionals del planejament urbanístic o de gabinets d'estudi de l'administració local i no de la gestió directa de serveis públics, la producció va ser difícil, necessitant ajuda externa, com la que vaig tenir jo del Sr. Amenós, secretari de l'Ajuntament de Montcada, i que s'explica amb més detall en capítol separat, redactat després d'haver fet la gravació, degut a la trobada de les ressenyes als diaris de la presentació del *Manual de Formación Municipal* i l'article de Joan Alemany / Pau Verrié sobre el CEU-CEUMT 1973- 1982, i que es reproduïx en annex.

o **Evolució del centre i la seva participació en ella. (Mantinc el text inicial perquè els detalls de la meua producció al CEUM es detallen més endavant)**

Vaig treballar-hi la major part de les tardes, com ja he explicat, des del 1976-77 fins el 1979, després de la presentació del Manual, de fet, que em vaig incorporar a la candidatura del PSUC de Sabadell de l'alcalde Farrés. El llibre que va tenir més difusió del CEUMT va ser el manual de Formación Municipal, amb una tirada d'uns 25.000 exemplars, com explica Jordi Borja a la seva ressenya històrica. El llibre es va presentar, quan les eleccions municipals de l'abril del 1979 ja estaven convocades, perquè va costar molt de produir i acabar.

El fet que jo fos el presentador del llibre al Col·legi de periodistes, compartint taula amb Gregorio López Raimundo, secretari general de PSUC, i Carles Prieto, president de la Federació d'AAVV de Barcelona, crec que palesa el meu grau d'implicació i consideració.

També el fet que en Jordi Borja que havia estat nominat pel PSUC per encapçalar crec la llista del partit a les segones eleccions al Parlament de Catalunya, em proposés per acompanyar-lo, al finals del 1979, pensant que un debat molt important seria el de l'organització territorial de Catalunya (amb en Casassas encara no haviem publicat el llibre de les municipals, que va ser cap setembre del 1981), també palesa el grau de consideració per la feina feta al CEUMT. La candidatura no va quallar perquè la gent de Sabadell del Comitè Central s'hi va oposar, al·legant segons em van dir, que em necessitaven a l'Aj de Sabadell, on ja no hi estava bé perquè no havia sabut trobar el meu lloc de feina, sense ser tinent d'alcalde ni tenir cap cartera rellevant (era *regidor de Coordinació, Estadística i Premsa, cosa que no sabia fer, malgrat haver representat al partit en el passat, en qüestions rellevants com haver aixecat acta amb notari, a l'exposició pública dels darrers pressupostos de l'Aj franquista)

Hi ha una anècdota que em va explicar en Lluís Brau, arquitecte i és la primera vegada que faig pública i que em va **(també l'explico en apartats separats)**. Poc després de la legalització del PC i PSUC, el 1978, en Jordi Borja em va portar també d'acompanyant a un curs que havia demanat el PC d'Euskadi (ens van inscriure a l'hotel, ja com reservat pel PCEuskadi). En Brau es va trobar amb un líder sindical basc del PC i la va preguntar aom havien anat els cursos. La resposta es veu que va ser, més o menys: *el Borja muy buen político, però el que sabia de Ayuntamientos era el otro, eh*. Ni tant sols recordava el meu nom!. No crec que ajudi gaire a la feina d'ara explicar això, més enllà de donar-me satisfacció a la meua vanitat de recordar. La vida professional com a funcionari em donava un coixí per poder-me dedicar al CEUMT per les tardes

o **Relació entre el centre i la seva trajectòria professional.**

Molt important. De fet, no es pot separar la meua trajectòria professional de la meua participació al CEUMT. Àdhuc tant o més important que els anys previs de vida professional (1969- 1973) i el títol de Màster en planificació urbana i regional que vaig portar d'UK per l'estada de juny 1973- juny 75.

Les conferència del CEUMT arreu de l'estat, els dos articles que vaig publicar a la Revista i sobretot el *Manual de Formación Municipal* em van ajudar molt, perquè quan vaig deixar el càrrec polític de regidor

a l'Ajuntament de Sabadell, vaig rebre tres encàrrecs, que em van permetre començar una nova vida professional com a economista consultor, amb despatx. Van els següents:

- Dinàmica de localització industrial a la CMB, per bastir la revisió del Programa d'Actuació del Pla General Metropolità, encarregat, el mateix abril del 1980, just quan havia deixat Sabadell, per Manuel Herce, que ja era director d'urbanisme de la CMB.
- *L'Organització Territorial de Catalunya*, de la Fundació Jaume Bofill, junt amb el geògraf Casassas (i altres dos geògrafs, que van sortir de l'equip, quan van veure que posàvem en dubte les comarques de la Generalitat del 1932), just poc abans d'haver deixat l'Ajuntament, cap el mes de maig del 1980
- *L'Organització Territorial i Administrativa de Barcelona. Els nous districtes i les funcions de descentralització*, de l'Ajuntament de Barcelona, per part del regidor Vallverdú, cap a finals del 1980, i que es va lliurar cap el setembre del 1981.

I gràcies a aquests treballs, i a la pertinença al CEUMT també vaig rebre uns encàrrecs per col·laborar en les comercialitzacions de Madrid i Andalusia, i a realitzar l'estudi econòmic i financer del Pla General de Madrid, que estava en revisió, en temps de l'alcalde Tierno, essent regidor d'urbanisme, Ramon Tamames.

Haig de dir, per tant, que total la meva feina tan al CEUMT com al PSUC va tenir sempre projecció externa, i que em va ajudar molt a fer currículum i tenir contractes al despatx a i fora de Catalunya. Igualment crec que la feina al CEUMT va influir per la meva carrera professional posterior.

Més tard, el 1991, torno a la meua plaça de funcionari d'administració general a la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, on soc nomenat cap del Servei d'Estudis Territorials, convidat per l'arquitecte Juli Esteban, director d'urbanisme, per col·laborar a la discussió dels Plans Territorials General de Catalunya i Parcial de la Regió Metropolitana que es fa des de la Generalitat.

A l'octubre del 1993 (amb 47 anys) soc convidat a integrar-me, com economista, a l'empresa *Barcelona Regional. Agència Metropolitana d'Infraestructures i Projectes Urbans*, creada i dirigida per l'arquitecte Josep Acebillo, director estat dels projectes olímpics, poc abans. Des d'aquí, i entre d'altres projectes, signo els estudis econòmics dels documents de planejament urbanístic de l'àrea del Fòrum 2004 i del Poblenou 22@, de olt bon record.

El setembre del 2001 (amb 56 anys) soc convidat a integrar-me, com investigador al Centre de Política de Sòl i Valoracions de la Universitat Politècnica de Catalunya, dirigit pel catedràtic Dr. Josep Roca Cladera, on junt amb la professora associada, Sara Mur Estada, co-dirigim uns 12 projectes, de bon record. A l'agost amb Sara Mur, constituïm l'empresa *Mur&Clusa Associats*, on desenvolupem uns 130 projectes, fins el 2017, de bon record.

III. El CEU-CEUMT: Objectius i dinàmiques internes (aprofundiment en els esdeveniments si hi participa)

1. Context de creació:

o Com es va viure la fundació del CEU i del CEUMT i quins objectius es van establir inicialment.

Amb molta il·lusió de compartir i participar en un projecte polític-professional tan important, a la tornada dels dos anys d'haver fet un Master en *Planificació Urbana i Regional* a la Universitat de Reading, amb una bona beca de l'INI de Madrid i de 4 anys d'absència del món professional de Catalunya. La incorporació professional a la Corporació Metropolitana de Barcelona, com a treball professional, que em donava seguretat econòmica, i simultàniament al CEUMT i la meua militància al PSUC (a Sabadell, principalment) van ser gairebé simultànies, pel sentiment de col·laborar a la millora i transformació del país en una perspectiva igualitària i d'esquerres.

El lideratge de Jordi Borja va associat a la producció d'èxit, crec, d'aquella època.

Pel cantó dels costos, haig de recordar que per la feina del CEUMT vaig posposar fer la tesi doctoral, que mai més vaig poder acabar. Però com que potser no l'hauria acabat aleshores, no n'haig de fer cap recança ni crítica, perquè no hi havia cap garantia que podria acabar la tesi, malgrat que durant el curs 1979- 1980 vaig ser professor associat a la Universitat Autònoma de Barcelona, donant *Economia Regional i Urbana*, junt amb els professors, Narcís Serra i Pasqual Maragall.

2. Treball col·lectiu i estructura:

o Organització interna i forma de treball.

Escriure articles, primer de tot, per a la Revista. El projecte del manual de formació municipal, a la vista de la *transició política* i de les previsible eleccions locals, va ser considerat prioritari ben aviat, amb el resultat ja explicat de mitja dotzena d'articles i les 130 pàgines del Manual. Hi vam treballar un any ben llarg

Treball professional i CEUMT (més uns cursos a un Master de Madrid), van ocupar tota la meua activitat des de finals de 1975 fins a mitjans del 1979 (4 anys escassos).

La incorporació a la candidatura a l'equip de govern de l'Ajuntament de Sabadell, també m'ho vaig plantejar com un nou aprenentatge professional, i completar els coneixements que vaig assolir produint el Manual, junt amb el Sr. Amenós, secretari de primera, de l'Ajuntament de Montcada, que generosament, i demanant cap publicitat, hi va dedicar molt temps, també

o Expansió del CEUMT més enllà de Barcelona. Relacions, persones i accions destacades.

Vam fer conferències a Madrid, València, País Basc, Navarra, Galícia, on hi vaig participar personalment. Alguns col·legis d'arquitectes de la resta de l'estat van organitzar sessions de conferència sobre urbanisme i ajuntaments. Teníem l'Àrea de ser *el grup d'urbanistes de Barcelona del Partido Comunista*, no estant encara legalitzat. També relacions personals, abans de la publicació del Manual

Recordo en un treball que vaig fer, ja com a despatx professional a Aranjuez, per l'arquitecte Rafael Moneo, que havia fet el Pla de Protecció, que el regidor m'explicava com havien estudiat els regidors junts el Manual, fent-ne fotocòpies.

L'expansió del CEUMT va anar també lligada al Congrés de Cultura catalana, amb interrelacions El fet que la conselleria de Governació o Interior de la Generalitat Valenciana d'en Casado abans alcalde de València i molt lligat al CEUMT, fes una tirada pròpia d'uns 10.000 exemplars n'és un exemple.

Uns pensaments addicionals: teníem professors universitaris però cap catedràtic....teníem professionals dels plans d'urbanisme, però no teníem secretaris- interventors. tesorers municipals dels *cuerpos nacionales*.

I per tant l'experiència, crítica del sistema i propostes d'intervenció també eren limitades.

3. Publicacions, formació i difusió del coneixement:

o Contribucions a revistes especialitzades i generalistes.

A més a més dels articles a la Revista del CEUMT, jo personalment en aquells anys vaig fer dos articles a Ciudad y Territorio de Madrid (trasllats industrials a l'AM de Madrid i sobre descentralització terciària), un a *Información Comercial Española*, sobre les desigualtats regionals i immigració, i un a Taula de Canvi del PSUC (sobre costos i beneficis de la immigració, i les desigualtats territorials)

Vaig treballar al CEUMT fins el número 35, aproximadament (Abril de 1970), publicant tres articles, i intentant esperonar la publicació de materials, com la dels estàndards d'equipaments que va fer l'arquitecte que dirigia el Pla d'equipaments a la Corporació Metropolitana, on jo treballava, els matins. Després hi vaig aportar dos articles cap a l'any 1984.

Abans de la gravació vaig escriure: *Uns 90 números des del 1977 fins el 1984, a unes 50 pàgines, de mitjana (potser 40) són 3600- 4500 pàgines de producció. Un think tank d'una producció impressionat sobre *la ciutat, el territori, les hisendes locals, els serveis municipals, les infraestructures...*, des d'una perspectiva del PSUC, que volia representar a tota l'esquerra, socialistes inclosos, però que no hi van participar gaire, fins el 1980-81+-.* Les meves 300 pàgines com a màxim de producció representen un màxim del 4%, gairebé irrellevant, en el període 1977- 1981 (5 anys) o fins el 1984 que es va continuar editant la revista.

Estar clar que vaig sobrevalorar la meua aportació i infravalorar la producció de la revista, perquè després de l'article de JA/PV, vaig sabre que s'avia continuat publicant fins el 1990. Va tenir mot ressò a tot l'estat.

o Publicacions

Vaig escriure abans de la gravació:

5 ó 6 llibres, d'un 150 pàgines, cadascun, 1000 pàgines, amb el Manual de Formació Municipal de més de 400. I els 90 x 50 = 4500 pàgines de producció de la revista, com a balanç. Un total d'un 5000-6000 pàgines produïdes

El Manual va ser assessorat per un Secretari d'Ajuntament (un record pel Sr. Amenós, secretari de l'Ajuntament de Montcada) que durant dos anys ens anava explicant en cada competència dels Ajuntaments, els problemes, les vies d'actuació i les propostes possibles. De fet la gent del CEUMT no teníem prou experiència en gestió municipal, més enllà d'argumentar la democratització, la participació i l'aturament de l'especulació urbanística, amb pocs serveis públics.

*Un esdeveniment important pel CEUMT, crec, a recordar. Va venir a Barcelona en el sociòleg marxista DAVID HARVEY de Berkeley- Califòrnia, que havia fet una *bíblia-manual* *THE SOCIAL JUSTICE AND THE CITY*, amb una interpretació social- demòcrates i una de marxista (l'equivalent a Lefebvre i Manel Castells en la literatura anglesa), i recordo que va riure molt quan li vaig explicar que *nosaltres* per la situació de la Transició no necessitaven interpretacions o fórmules marxistes , sinó les social demòcrates *serioses*!.*

Després ja en el 1984 quan en Jordi Borja era regidor de descentralització vaig ajudar a portar i vaig traduir al Consell de Cent a Lord Marshall que havia fet un informe sobre el funcionament del Greater London. També vaig ajudar a porta a Lord Redcliffe-Maud, autor de la reforma de l'administració local a UK.

4. Relacions amb associacions de veïns, Comissions de barri, moviments socials i col·legis professionals, partits, etc.

Personalment les tenia amb les AAVV de Sabadell. Haig de recordar immodestament que el president de l'AV de can Puiggener, n'Antonio Carmona, venia sovint, a les tardes, quan tornava de treballar de la CMB, a discutir els seus documents. També la feina a l'AV del Centre, quan vam fer l'al·legació d'un 500000 pàgines, a l'aprovació inicial del *Pla Comarcal de Sabadell- Barberà- St. Quirze- Castellar-Sentmenat-Palau de Plegamans*, de l'any 1976, elaborat a l'Oficina de Planejament la Diputació a l'Escola Industrial, amb en Samarach de president i impulsor del nou *Plan del Área Metropolitana de Barcelona, amb la

direcció tècnica d'Herce i Rodríguez B, acceptant la intenció del Pla i una gran part del contingut, però insistint en demanar la democràcia i eleccions municipals. En relació al contingut, indicant tots els solars, especialment d'equipament existents que s'havien de qualificar de públics.

Hi ha haver una reunió, a casa meua, entre l'equip Herce- Rodríguez B, a casa meua, la federació d'AV de Sabadell, amb en Francisco Morales al capdavant, que entenia la necessitat de limitar l'edificabilitat dels barris d'habitatges unifamiliars, i les reserves d'equipaments.

Aquesta al·legació, i les altres, les va fer servir en Samaranch per fer palès que les AV *acceptaven que el pla tirés endavant* fins a la seva aprovació, malgrat que encara no hi haguessin ajuntaments democràtics. Pensem que l'alcalde BCN d'aquell moment era en Socías, anomenat per Martin Villa, dirigint l'Ajuntament amb un equip tècnic, encapçalat per Solans com a delegat d'urbanisme, i secundat per Angelet a Hisenda i Joan de Segarra a Cultura, fent *possibilisme polític*, però amb un gran balanç de millores urbanístiques.

A recordar que aquesta casa (Arxiu Històric Municipal) li va editar al mestre Solans les seves memòries dels anys d'estada a l'Ajuntament, amb la llista impressionant de solars i actuacions urbanístiques que ell va fer aprovar per disposar de més espais lliures i equipaments, després d'haver aprovat el PGM, el gener del 1976, com les places de la Sagrada Família o l'Escorxador, com a més emblemàtiques, i els seus convenis urbanístics per recuperar plusvàlues immobiliàries. Una tristesa que Solans gairebé no vagi produir res per la Revista. Hi ha però un article signat per ell, Serratosa i jo mateix, sobre l'organització territorial, argumentant sobretot que les comarques eren massa grans per la majoria de serveis municipis, i que es necessitava un nivell més gran que les comarques i les vegueries. Després ho vaig reflectir en el llibre amb el Casassas del 1981.

o **El CEUM i l'arribada de la democràcia als ajuntaments.**

A recordar que jo deixo de col·laborar amb el CEUMT, just quan entro de regidor a l'Ajuntament de Sabadell, l'abril de 1979. Vaig escriure abans de la gravació:

Permeteu-me una anècdota. A la presentació del Manual, el mes de març, crec, quan les eleccions municipals ja estaven convocades, i que vaig estar a la taula de presentació junt amb López Raimundo i Carles Prieto, vaig fer la ironia de demanar disculpes per haver retardat la data de les eleccions municipals fins a tenir acabat el Manual!.

Crec que molt important el fet que el CEUMT canvia de local, després de les eleccions municipals, des d'aquell quart pis-àtic del carrer de Santa Ana, sense ascensor, al local de la plaça de Madrid, si no vaig malfixat, per tal de poder-hi fer cursos. Això va representar una despesa econòmica important que crec que es va menjar els beneficis que havia produït el Manual.

Jo vaig proposar tímidament i pensant també en la meua sortida professional perquè a l'Aj de SBD no havia sabut trobar el lloc de treball còmode (el vaig deixar al cap d'1 any just de ser-hi), que copiéssim els mètodes pedagògics que jo havia conegut a una reunió de l'OECD- Urban Planning, a UK, a la new town de Milton Keynes, on la Open University britànica (amb canal propi de Tv hi tenia la seu), i que entenia que tenia de ser un salt tecnològic en la manera de fer cursos.

Dissortadament en aquell moment, jo vaig entendre que no hi tenia res més a aportar perquè l'experiència de gestió i sobretot, d'hisendes municipals que jo esperava assolir a l'Aj SBD, no la vaig poder assolir. I vaig desconnectar del CEUMT, amb grans dubtes vitals i professionals.

I vaig tirar endavant començant nova experiència professional en despatx propi, gairebé unipersonal, responen a encàrrecs de fer estudis econòmics de plans d'urbanisme o d'organització territorial, com

l'encàrrec que vam tenir de la Fundació Bofill, per una nova organització territorial de CAT. O l'encàrrec que no esperava dels nous districtes municipals, que es tot una altre història.

De fet, l'activitat de cursos presencials crec que va produir molt dèficit, perquè no va tenir l'assistència que s'esperava. Crec que a Madrid va començar a sortir la Revista Alfoz, des de la comunitat socialista. Es va tenir de fer ampliació de capital per eixugar-ho i participació del grup de professionals del PSC, crec.

Aquesta informació final s'ha de contrastar amb JA/PV

IV. Impacte del CEU-CEUMT en el context històric

Escric després de la gravació, quan encara no havia trobat els retalls de diaris de la presentació del *Manual de Formación Municipal*, perquè havia deixat en blanc aquest apartat: El fet que la presentació del Manual tingués una repercussió mediàtica a tots els diaris li va donar molt prestigi. Cal fer una reconstrucció dels volums de vendes en diferents moments, i millor fer-ho cada any. La venda dels 20.000 exemplars del Manual, n'és un altre indicador

A Madrid teníem molta anomenada, com indica la informació del llocs de subscriptors de l'article de JA/PV: més del 50% de fora de Catalunya. Vaig participar en un debat a la Gerència d'Urbanisme de Madrid, uns mesos després de la sortida de l'Ajuntament, amb molta assistència. Vaig tenir una crítica forta d'Eduardo Mangada, aleshores regidor d'Urbanisme

Ep abans he dit que era Tamames, regidor d'Urbanisme, i m'he equivocat, segur. Recordo a Tamames, quan vaig participar a la revisió del Pla General de Madrid, el 1982, i vam portar els documents a l'alcaldia. Segurament Tamames hi era com a primer tinent d'alcalde.

V. Etapa posterior i reflexió final

1. Sortida / Final del CEUMT:

o Etapa final del CEUMT (Escrit abans de la gravació i de disposar de l'article de JA/PV)

Quan una empresa ha de tancar vol dir que es mort. Vol dir que els *productes* que posava al mercat, no donen els ingressos suficients per pagar les despeses.

I en aquesta mort hi ha molts factors alhora: els productes, la gestió econòmica-financera, les vendes, la tecnologia, les persones que porten la gestió.

A la Memòria de la recerca de 13 pàgines (amb 8 de bibliografia, impressionant!!) situa la darrera etapa del CEUMT en el 1979-82 i diu ***Un cop constituïts els nous ens municipals democràtics, bona part dels professionals del centre s'incorporaran amb responsabilitats tècniques i polítiques en diverses administracions*.**

Crec que és parcialment cert. En la meua opinió i vist ja molt de lluny, el CEUMT no disposava dels professionals ni del know-how disseminat per mitjà de la revista i els llibres, que necessitaven la gestió dels nous ajuntaments, com empreses d'una varietat de serveis, que s'anaven tecnificant, des la gestió del subministrament de l'aigua, els transports públics. Els productes i els missatges són el més important en una empresa, que va tenir de tancar.

Podia quedar com un IESE, un ESADE, un Institut Cerdà, un Cercle d'Economia com a grup d'opinió en qüestions municipals i territorials, des de l'esquerra política... i no ho va poder fer. No res diferent del què va passar a la majoria d'entitats lligades a l'esquerra política.

I crec que després de l'ampliació de capital, la situació econòmica no era prou bona.

Certament cadascú dels professionals va seguir fent vida professional pel seu compte, ja sigui a les administracions, o als despatxos professionals, amb èxit més que raonable. La més exitosa segurament és la de **Jordi Borja** que durant 4 anys (1983-1987), com a regidor de l'ajBCN, tancant i implementant la descentralització de l'Aj, i explicant aquesta experiència arreu del món en castellà de Llatinoamèrica, i publicant articles arreu.

Altres despatxos exitosos són els de Brau i el del Marsal Tarragó, que van els plans generals de Lleida i San Sebastian.

De fet hi ha una continuació de l'etapa del CEUMT que dura fins els darrers números de la revista. Jo tinc el 85, on hi va sortir un article meu sobre l'experiència dels nous districtes i descentralització de l'ajBCN, però he considerat que podria haver arribat fins els 90, com a màxim.

Afegeixo, després de la gravació .

Precisament perquè els professionals que havien estat fora de la gestió municipal i que no en sabien/ sabíem, s'incorporen a les administracions (amb bon sou, cal dir-ho tot!) era també el moment per aprofitar les noves experiències (el know-how que se'n diu) i portar-les / publicar-les al CEUMT, per seguir fent de think tank!!. Per què no es / ho va /vam fer?.

I encara m'ha sortit el fil de la meva desconexió amb el CEUMT, després de la presentació del manual. Jo vaig entrar com a regidor a l'Ajuntament de Sabadell, i per raons dels acords de govern amb el PSC, perquè al PSUC li faltaven dos regidors per la majoria absoluta, no vaig poder tenir la regidoria d'Hisenda, com m'hauria agradat, i on esperava aprendre ... Malgrat haver elaborat un estudi de necessitats per cadascun del 126 centres de cost en que van ... vaig tenir la sensació que ja no podia aportar res més al CEUMT, malgrat que em van cridar per participar en un curs d'hisenda municipal i vaig tenir la sensació que els assistents em demanaven més del que jo sabia, perquè la majoria eren regidors d'hisenda.

o Trajectòria professional posterior. Deixo el que tenia escrit.

Després de deixar l'ajuntament de Sabadell no vaig tornar a la Corporació Metropolitana. Vaig deixar la seguretat de l'administració. Despatx professional en els mateixos camps en els que havia treballat en el CEUMT (estudis econòmics financers de plans d'urbanisme, treballs sobre mobilitat territorial, bàsicament), durant 11 anys des del 1981 al 1991. Dels meus 34 anys fins els 44+- . Molt cansat i de rendiment econòmic fluix, amb una visibilitat professional que em portava els encàrrecs; uns 80 en aquest 11 anys. Físicament molt cansat. Però hi van haver encàrrecs importants, com la comarcalització d'Andalucía o les Directius Territorials, la de Madrid, els EEF de Madrid, Salamanca Pamplona..

El 1991 vaig tornar a l'administració aprofitant l'oferta de Juli Esteban de participar als treballs del Pla Territorial Metropolità que feia la Generalitat- Serratosa, des de la MMAMB. Fins el 1993. Del 1993 fins el 2000, la millor etapa professional que he tingut, en tranquil·litat, a *Barcelona Regional. Empresa municipal d'infraestructures i Projectes Urbanístics*, l'empresa de planejament i infraestructura de l'Aj de BCN dirigida per l'arquitecte Acebillo després de l'acabament dels Jocs Olímpics per preparar els treballs de Barcelona 2004, amb viatges per tot el món, i atenent visites, explicant l'experiència olímpica de BCN. O l'estudi econòmic -financer del 22@ el desembre del 2000. I unes 50 conferències i participació en Masters, que arribaven al 15%+- de la meva jornada laboral.

El 2001 vaig participar en un seminari a la ciutat de Shenyang, que era nominada olímpica del fútbol, i que hi van fer una *new town*, i un pont espectacular. I allà vaig conèixer la que avui, i des del 2007 és la meua muller.

De 2001 a 2004 al Centre de Política de Sòl i Valoracions a la UPC, amb Roca Cladera, amb una dotzena d'encàrrecs directes (Vigo, Osca, l'Hospitalet...) , i portant els cursos de Valoració Urbanística. Etapa difícil a la Univ com *investigador*, sense doctorat, perquè els meus treballs van produir dèficit al computar totes les despeses, inclosa la nova oficina, i el 15% que s'havia de pagar a la UPC.

De 2004 fins el 2011 (66 anys), nou despatx professional amb Sara Mur, i uns 130 encàrrecs, en els mateixos camps de sempre. Molt orgullós. Osca, Vigo, SnSn, 22@, Irun, Convenis Urbanístics, la defensa de la cúpula d'urbanisme per l'Hotel del Palau, que vam guanyar. El regidor va dir que les valoracions que els havien absolt les havien fet els 3 millors valoradors de Barcelona (Roca Cladera, un altre que era el president de l'As de valoradors, i nosaltres).

El 2011 tanco la meua professional, amb 66 anys, d'uns 45 anys, la meitat dels quals a l'Adm i l'altre meitat al despatx professional. I no he tingut cap encàrrec professional després.

o Influència del CEU-CEUMT en la seva trajectòria professional posterior.

Íntimament barrejat. L'aparador és la que em va permetre tenir els encàrrecs professionals del despatx. 1980- 1991 (11 anys) i 2004- 2011 (7 anys), encara que hauria de computar els 4 anys al CPSV, perquè els encàrrecs em van venir com a professional a mi i no al centre (22 anys).

Reconeixent la contribució cabdal i *brutal* de Jordi Borja a la política i gestió municipal, detallat a la bibliografia annexa a la memòria de la recerca, m'hi falta (immodèstia apart) la meua aportació (amb Casassas) a l'estructuració de la gran ciutat i de CAT, com a país, en dos llibres, i quins encàrrecs van començar amb l'aparador del CEUMT:

- **L'Organització territorial i administrativa de Barcelona.** Funcions de descentralització....1981, amb el geògraf Casassas on, crec, vam encertar l'*escala* dels nous districtes (9 districtes-180.000 hab.+/- de mitjana), com a *problema a resoldre*. Que al final fossin 10 (160.000 hab de mitjana, i alguns canvis de límits, com a resultat d'una negociació impecable (i de sentit comú) de Jordi Borja, com a regidor (1983- 1986), no canvia l'escala proposada. De fet, els nous districtes *venen a ser*, cadascun, com un Hospitalet, un Sabadell o un Terrassa (220.000+-), i semblants en dimensió als del GreaterLondon (32+- per 8,9 mhab, avui, i 250.000 hab+-; 200.000, el 1980) i Madrid (21 per 3,4 mhab i 160.000 hab, de mitjana)
- **L'Organització Territorial de Catalunya. 1981,** Llibres de la Fundació Jaume Bofill, junt amb en Lluís Cassas, geògraf. Amb la proposta de 125 municipalies, que substitueixin els 948 municipis de CAT i les 4 diputacions, i un segon nivell a les Àrees/Regions Metropolitanes de Barcelona (7 comarques) i Tarragona Reus. Eleccions pel sistema majoritari en districtes electorals dels antics municipis i/o unitats de 60.000 de mitjana per a les eleccions al Parlament CAT, i de 8-10.000 per les municipals, amb correccions per territoris d'urbanització dispersa i muntanya. Per mi és urgent la reforma municipal, seguint l'experiència danesa de 90 ajuntaments+- i 5 regions, el 2007, després de tenir-ne uns 1000, com nosaltres, el 1985+-., i de l'experiència europea de reforma de l'Administració Local

2. Avaluació i reflexió:

o Opinió sobre el llegat del CEU-CEUMT en el context polític i urbanístic de l'època. Escrit abans de la gravació i de l'article JA/PV

Tant el CEU (1972-1975) com el CEUMT (1976- 1979) van complir una funció necessària i important en uns moments de canvi polític, empenyent la democràcia local, amb estris professionals i acadèmics i cal estar-ne orgullosos. Uns records que no voldria oblidar. Però una tristesa gran que no es vagi poder mantenir com a think tank de producció sobre gestió municipal

3.1. Gràcies a ser *CEUMT* faig poder fer una colla de conferències, en grup i sol, organitzades per Col·legis d'Arquitectes, principalment, de tot Ñ, *perquè érem els representants del PC en política urbana*.

La llista que fa patxoxa: Burgos, Valladolid, Pamplona, La Coruña, Santander (d'allà la Caja de..., em va convidar a fer la mateixa conferència a Torrelavega, amb assistència massiva de la gest de les AAVV), Bilbao (amb el Jordi Borja al PC local), Madrid, Oviedo...., i potser me'n deixo algun encara, que em va fer sentir important, entre els anys 1976 i 1978-79, abans d'entrar als nous Ajuntaments, i sempre en bons hotels, àpats generosos i alguna assistència a festa major (Bilbao-Erandio, crec).

3.2. Vaig coincidir amb en Manuel Castells, contractats pel la gent del Pla de Madrid, liderat per en Leira, a l'any 1981, abans de la primera aprovació del Pla Mangada / Tamames / Tierno Galván. En va dir: *El Manual de Formación Municipal és la obra más importante que ha hecho la izquierda española*, o una floreta semblant

3.3. Teníem algunes tesis equivocades. Per exemple que la que sosteníem que les contribucions especials de millora no les tenien de pagar els veïns. L'ínclit Morales, paleta que va ser primer tinent d'alcalde de Sabadell va deixar la frase: *lo que no se paga no se valora*, i a Sabadell es van implantar les Contribucions Especials als barris del 10- 20%. Al Manual havíem dit que la recuperació dels dèficits urbanístics del creixement suburbial havien de ser a càrrec de l'Ajuntament. Però no i havien prou recursos per inversió.

3. Missatge final:

o Altres aspectes rellevants que l'entrevistat/da vulgui compartir.

Estan detallats als 4 documents que he redactat apart:

- Els meus comentaris a alguns paràgrafs de l'article de JA/PV sobre el període 1973-82, i que m'han servir, després de la gravació, per recuperar aspectes de la meva col·laboració de 3 anys i mig (febrer 1976- abril 1979)
- La cobertura mediàtica de la presentació del *Manual de Formación Municipal* als diaris de Barcelona del 20 de febrer del 1979, i trobats després de la gravació
- Aproximació quantitativa a la feina del CEUMT i la meva aportació, amb valoracions
- Notes sobre la meva feina al Manual amb un record sentit l'ajuda rebuda del Sr. Amenós, secretari de l'Ajuntament de Montcada i Reixac

Un resum, però: m'atreveixo a dir que entre el 1975 i el 1978, i potser fins el 1979, el CEU-CEUMT va ser líder d'opinió en matèria de polítiques urbanes a Catalunya, i que va fer molt forat a Madrid i la resta d'Ñ.

I només dos recordatori del què es un Think Tank

De la consulta a la Intel·ligència Artificial.

Un *think tank*, o dipòsit de cervells, és una organització que realitza investigacions i anàlisi de polítiques sobre diversos temes. Aquests centres solen ser independents i no partidistes, tot i que poden tenir una afiliació ideològica. El seu objectiu principal és influir en la política pública, la formulació de polítiques i el debat públic mitjançant la publicació d'informes, la celebració de conferències i la implicació amb els responsables polítics.

De [Think tank - Wikipedia](https://en.wikipedia.org/wiki/Think_tank) https://en.wikipedia.org/wiki/Think_tank.

A **think tank**, or **public policy institute**, is a [research institute](#) that performs [research](#) and [advocacy](#) concerning topics such as [social policy](#), [political strategy](#), [economics](#), [military](#), [technology](#), and [culture](#). Most think tanks are [non-governmental organizations](#), but some are semi-autonomous agencies within a government, and some are associated with particular political parties, businesses, or the military.^[1] Think tanks are often funded by individual donations, with many also accepting government grants.^[2] Think tanks publish articles and studies, and sometimes draft [legislation](#) on particular matters of policy or society. This information is then used by governments, businesses, media organizations, [social movements](#), or other interest groups.^{[3][4]} Think tanks range from those associated with highly academic or scholarly activities to those that are overtly ideological and pushing for particular policies, with a wide range among them in terms of the quality of their research. Later generations of think tanks have tended to be more ideologically oriented.^[3]

Tot això, crec, és el que pretenia i va ser el CEUMT, mentre va tenir activitat, fins el 1990.

Nota: vegis l'apartat sobre el número 100 de la Revista, on es presenta l'anàlisi quantitativa que s'hi fa de la participació del CEUMT en la producció de les 8 revistes d'urbanisme de l'Estat que va ser del 35%, amb la producció màxima d'articles.

2. Contingut de la meva gravació d'una hora, el 2 de juliol, i correus de correcció i tramesa final

Contingut aproximat de la meva gravació, que no s'ajustava al qüestionari

- Presentació personal i professional
- Període de dedicació: només de 3 anys i mig, fins a l'abril del 1979
- Què va ser el CEUMT i quin balanç
- Com va influir el CEUMT a la teva carrera professional: els meus encàrrecs al despatx professional sobre l'organització territorial de CAT i el dels nous districtes de Barcelona
- Per què es va morir?. *No en sabíem prou?*

Notes de correcció dels meus errors a la gravació

From: joaquin clusa i oriach <joaquin@clusa-oriach.cat>

To: Júlia BernalesCc: Pau Verrié, Joan Alemany Llovera

Date: 12/07/2025 17:36

Subject: Errors de la meva gravació- Fwd: DIVENDRES 20- 9h- (4) GRAVACIÓ CEU - CEUMT-2- A punt a la vostra conveniència- De JClusa

Hola Júlia i equip,

Us escric per tal de deixar-vos constància que algunes de les dades i dates importants que us vaig dir no són correctes, com he pogut constatar després de rebre la comunicació tan completa que van presentar en Pau Verrié i Joan Alemany al Congrés d'Història de Barcelona:

CEU-CEUMT (1972-1982). Moviments socials, polítiques urbanes, ajuntaments democràtics Joan Alemany i Pau Verrié1

Barcelona Quaderns d'Història, 27 (2021), pàg. 189-212. ISSN: 1135-3058. ISBN: 978-84-9156-286-3

1. La publicació de la Revista i per tant la vida del CEUMT es va perllongar fins el 1990, amb el número 110, i no en el 85-90 que us vaig dir, tal com figurava al document inicial de la recerca on s'indicava les tres etapes de la vida del CEUTM. Per tant cal revisar el càlcul del nombre de pàgines escrites a la Revista

2. Dels Manuals que efectivament se'n va publicar 6 més a més del primer, l'estimació del nombre de pàgines de cadascun (150) ho podeu corregir amb el detall del treball de JA/PV, .

3. També hi trobareu el detall dels 92 cursos que es van fer entre 1980 i 1982, a més a més de mitja dotzena de Jornades, i el nombre d'assistents

4. No us puc confirmar encara el tiratge de la Revista (jo uns vaig dir entre 2000 i 3000) en les diferents etapes, i que ho faran JA/PV

6. Com ja us vaig dir, els errors provenen del fet que jo vaig tenir una participació activa al CEUMT des de la seva constitució fins el mes d'abril de 1979, i especialment en l'elaboració del Manual de Formació Municipal, encara que hi tinc dos articles publicats als números 77/78 i 80. Al treball de JA /PV es detalla bé la meua participació. Havia oblidat que vaig ser el primer secretari del consell d'administració.

6. Us dono el text de la definició de Think Tank que us vaig llegir, per més seguretat:

AI. Un think tank, o dipòsit de cervells, és una organització que realitza investigacions i anàlisi de polítiques sobre diversos temes. Aquests centres solen ser independents i no partidistes, tot i que poden tenir una afiliació ideològica. El seu objectiu principal és influir en la política pública, la formulació de polítiques i el

debat públic mitjançant la publicació d'informes, la celebració de conferències i la implicació amb els responsables polítics.

Un TT de l'esquerra catalanista i del PSUC, amb un líder ideològic i de producció (Jordi Borja) i uns gerents (Verrié i Alemany) que van portar la gestió professional i administrativa en els anys de difusió i visibilitat màxima del CEUMT, amb èxit.

6. També el text que vaig llegir de JB a la introducció del Manual de FM, per explicar el perfil de la gent que vam tirar endavant el TT:

Solamente aduciremos una disculpa.. Este Manual es obra de un conjunto de especialistas que han sufrido la gestión municipal, pero no la han hecho. Han combatido la política municipal y han propuesto alternativas, pero no han hecho funcionar los mecanismos desde dentro. Por tanto hemos debido aprender, a la vez que hacíamos una obra que pretende enseñar

7. Reitero que considero imprescindible que feu un buidatge quantitatiu dels autors i temes tractats als articles de la revista, fins el número 114. Podeu seguir el model del número 50, on es va fer la primera avaluació.

A disposició pel que necessiteu, si escau. per tal que surti el treball més acurat, documentat i quantificat possible.

Bon estiu i bona feina, Joaquim Clusa www.clusa-oriach.cat

ANNEX- Whatsapp enviat

Us ho escric per tal de no oblidar-me del què he re-pensat, després de la gravació, de la qual en vaig quedar força content, però amb el pensament que segurament em vaig deixar coses, per seguir un guió més directe (i més al gra, del què era el CEUMT, els seus èxits, i les possibles raons de la seva mort!), i per tant més rellevant a l'objecte de la recerca, però diferent del que havia preparat inicialment, més sistemàtic i, segurament massa llarg. Per tant, tindreu el meu agraïment sentit si em podeu compartir la gravació, perquè intentaré deixar-vos per escrit el que podria ser un arrodoniment del què vaig dir, i al mateix temps, separar la pall del gra del què tenia escrit, contestant, al conjunt del qüestionari. I per acabar, el meu agraïment, si podeu completar la recerca quantitativa de quin era el tiratge mensual de la Revista, amb l'índex onomàstic d'autors fins al darrer número (85 ó 90?), recordant que al menys, s'han van publicar un parell durant la vida de la revista. I encara que, segurament seria excessiu demanar-vos l'aportació de cada autor en número de pàgines publicades, es disposaria que l'aportació de cada autor a la visibilitat del think tank, que va ser el CEUMT, com vaig intentar explicar, i on destacaria, en xifres, el lideratge i el treball immens d'en Jordi Borja. M'ofereixo a dedicar temps a elaborar aquest resum quantitatiu, si voleu, tant de la Revista com dels llibres. Esperant, doncs, les vostres notícies, si escau, els millors desitjos per la vostra feina generosa de recerca, salutacions cordials i bona feina, en diumenge desvagat.

Correu de tramesa del present document

Benvolgut Jordi i equip,

Desitjant-vos bona tornada a la feina, i agraint, un altre vegada la vostra recerca per recuperar la memòria històrica del CEUMT, perquè m'ha ajudat a recuperar la meua, us torno a escriure per enviar-vos, primer de tot, les respostes finals al qüestionari que ens va enviar (annex), per tal de tancar el compromís mínim demanat.

En segon lloc, i interessadament, us escric per demanar-vos tornar a veure la meua gravació, per tal de modificar, per segona vegada, el que vaig dir, ja sigui per escrit o amb gravació complementària, perquè he pogut consultar nous materials que havia oblidat. Són per un cantó, la bona cobertura mediàtica que va tenir la presentació del *Manual de Formació Municipal*, a tots els diaris de Barcelona, del febrer del 1979 (pocs dies abans de les primeres eleccions municipals del 3 d'abril) i, de l'altre, el balanç que es va fer al número 100 de la Revista, el setembre del 1987. Tots dos m'han ajudat a recuperar el fil de la meua memòria de fa 49 anys, per tal de complementar i ampliar l'article de JA/ PV a Quaderns d'Història de Barcelona, ben aclaridor, però referit només al període 1973- 1982, de més èxit, que tampoc coneixia, i que va motivar el meu primer correu d'esmena.

I en tercer lloc, us escric, per compartir, immodestament, un parell de textos meus del 1999 i 2017, resultat de les vivències professionals d'aleshores, i que entenc poden ajudar a complimentar un dels objectius de la vostra recerca, tal com indiqueu al paràgraf final de la Memòria **A més, el projecte aborda temàtiques clau, com l'urbanisme i el model Barcelona, essencials per entendre la profunda transformació social i urbana que va tenir lloc a la ciutat i la seva àrea metropolitana durant aquest temps**, perquè tant els projectes dels Jocs Olímpics 92, com els del Fòrum 2004, van representar un canvi d'escala de la ciutat metropolitana i de Catalunya, i que la Revista no va poder tractar, i quina temàtica trobo a faltar a la bibliografia de la vostra Memòria de recerca.

Haig de reconèixer que tota aquesta ampliació de la meva gravació està especialment condicionada per quatre aspectes (digueu-ne **obsessions**, si voleu), dues de personals i dues de generals, i deixar-los escrits, següents:

- Avaluar la importància dels **continguts** que es van aportar, més enllà dels criteris / formes de governança, fites o esdeveniments, respecte dels problemes dels ajuntaments i de la política municipal, perquè no em puc quedar només amb el balanç final de JA/PV de que vam fer forat en la democratització dels ajuntaments o en els programes dels partits, o que els professionals que col·laboraven ho van deixar de fer-ho quan van anar a treballar a les noves administracions, quan semblaria que hauria hagut de ser al revés.
 - Reconstruir la meva participació de 3 anys que va ser intensa dedicant-hi la major part de les tardes, després de la feina de funcionari eventual pels matins, i estimar-ne la importància de tothom i, especialment de la meva aportació al primer Manual en relació a tota la feina que es va fer. Esmentar especialment que la meva, equivalent al 33%+- dels fulls del manual, és, de fet, l'aportació d'un secretari d'ajuntament gran que hi va bolcar la seva experiència i percepció, i quin record vull reivindicar, perquè va voler restar en l'animat
 - Entendre més perquè va acabar la meva participació de forma sobtada, després d'haver aconseguit un èxit notable amb la publicació del manual, com el mateix fet de participar en la presentació oficial, més enllà del fet d'haver quedat sobrepassat per la responsabilitat de regidor a l'ajuntament de Sabadell, que va durar només un any, abans de passar a la feina de professional lliberal
 - I sobretot, aproximar-se a les causes del per què va tancar el CEUMT, (i que jo situava cap el 1985 enlloc del 1990!), perdent el patrimoni acumulat, mentre que d'altres think tanks, especialment de la mateixa època (Cercle d'Economia, per exemple) o de la dreta política anterior (Foment del Treball...) s'han mantingut, i que jo tenia la hipòtesi prèvia **que no en sabíem prou**, vàlida del tot, més per mi que pel conjunt, i fins el 1979 i no fins el 1982 o el 1990.
1. De la cobertura mediàtica (de continguts diversos, però amagant molt que l'havia fet gent del PSUC), quines ressenyes us adjunto, amb notes, de la presentació del Manual a 5 diaris de Barcelona. A Tele/Exprés, La Vanguardia, El Periódico i MundoDiario, el 20 de febrer del 1979 (el 17 a l'AVUI, en avançada), amb participació del conseller de Governació Ortínez i del secretari general tècnic del departament de Política Territorial i Obres Públiques, Jordi Partal, i de quin acte que jo només recordava a Gregorio López Raimundo, secretari general del PSUC i a Carles Prieto, president de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona, i jo acompanyant-los, com també la ressenya de la meva presentació a ACoruña, m'ha fet obrir 4 **fils** més:
- La producció del CEUMT i, especialment, què va representar el primer manual, amb detall i ponderació dels continguts, respecte de la producció i difusió de la Revista, i els cursos i els altres manuals posteriors, estimant una participació meua del 2,1%, massa precisa.
 - El record de la participació privada del sr. Amenós, recollint la seva experiència de secretari d'Ajuntament, en relació a les plantilles de 15 competències, amb 5 criteris (una plantilla de 125 caselles!), 21 ingressos i 26 despeses (personal / manteniment (inversió) amb 4 aspectes per a cadascun (que són dues plantilles de 81 i 104 caselles, aproximadament!) recollint per complert la seva experiència i opinions, havent aportat jo només l'esquema metodològic, malgrat que se'm atribueixi el 34% del contingut del manual.
 - El capítol final de Jordi Borja, **A modo de conclusión** de 15 pàgines, com un **manifest del PSUC** en qüestions més de **forma de governança** que de tècniques i presa de decisions, prò molt pedagògiques i d'un gran detall.

Els 4 fils us els adjunto en un únic document (12 p).

2. I en relació al tancament i acabament del CEUMT, la consulta al número 100 de la Revista, (només a 16 números del darrer), recollida fa poc d'internet, coincidint amb el 10è aniversari del CEUMT, amb els balanços sintètics i precisos dels directors: Verrié (1977- 81), Alemany (1981-82), Tarragó (1982-85) i Miralles (1985- fins aquell moment, 1987) m'ha fet obrir un fil més, Nogensmenys important el record de l'arquitecte Xavier Valls de Santa Coloma, mort a l'atemptat d'ETA de l'Hipercor del 19 de juny del 1987, amb 21 persones assassinades, molt conegut de tots nosaltres per la seva militància i treball amb les Associacions de Veïns de Santa Coloma de Gramenet. I com a número monogràfic, el complet anàlisi i la relació dels 2.402 articles i 1.544 autors, publicats a les 8 revistes d'urbanisme de l'estat, i en el qual el CEUMT hi té un pes del 32%, amb 731 articles (la que més, i a distància de l'altre més semblant, Alfoz de Madrid, amb 336!!), en els deu anys estudiats, i amb un *quadre d'honor* de 19 autors, 6 dels quals del CEUMT, amb més d'11 articles, i un màxim de 24 (amb en Perdigó i jo a part baixa, i en Borja i en Tarragó a la part alta) en el decenni. Va adjunt la meua síntesi, incloses les opinions principals dels 4 directors estats, i de les quals hi destaco la única part d'autocrítica del Marçal Tarragó.

I atès que al mateix número anuncia unes jornades pel mes d'octubre de 1987 sobre Plans Estratègics, amb apertura del president de la Diputació, Royes, i clausura per l'alcalde Maragall, i presentació d'una bona colla d'experiències per fer front a la situació greu de l'atur i desindustrialització i que palesa la feina del CEUMT de posar a l'abast les metodologies més punteres del moment. És interessant l'anàlisi de la participació d'articles del CEUMT en cadascuna de les 14 àrees temàtiques, i sobretot l'autocrítica del malaguanyat Marçal Tarragó, que ja no la pot ampliar o concretar, a la vista del final. No hi cap indicador en aquest número de la Revista que faci pensar en un tancament proper, als 3 anys i mig, sinó ben el contrari, els missatges són d'èxit per la trajectòria assolida, perquè efectivament 100 números i 10 anys ho són.

Nogensmenys important és el Consell de redacció de la Revista de 38 membres, 10 dels quals amb residència a Madrid (Arias, Gavira, de la Guardia, Nonell -+-, Pol, Russinés, Taladriz.....) o fora de Catalunya (González, Torreos..?): Aguirre, Alemany, Arias, Alsina, Benítez, Bertrán, Boix, Borja, Boss, Boter, Brau, Caralps, Estivill, de Forn, Galdón, Gavira, Garriga, González, de la Guardia, Herce, Loizu, Llorens, Mas, Mir, Nonell, Partal, Pol, Ralea, Rueda, Russines, Sarrskowski, Serra, Taladriz, Tarragó, Torres, Valverdú, Verrié, Vila.

Segurament molts d'ells els hi agradaria una trobada conjunta per parlar del tancament del CEUMT, inclosa la gent de Madrid, encara viva, per parlar del què va ser i representar el CEUMT des del 1977.

Us envio aquesta part en document separat (6 p.)

3. Finalment, els objectius de la vostra recerca més amplis del què jo havia suposat, per no llegir-me bé la memòria, es limitaven al CEU- CEUMT *L'objectiu principal de la recerca serà elaborar una monografia sobre la història del CEU-CEUMT i la seva implicació en les **lluites veïnals i la transformació urbanística de Barcelona en el període 1972-1982**.....* De fet, aneu molt més enllà, quan dieu. (primer paràgraf), (final de la Memòria). *A més, el projecte aborda temàtiques clau, com **l'urbanisme i el model Barcelona, essencials per entendre la profunda transformació social i urbana** que va tenir lloc a la ciutat i la seva àrea metropolitana durant aquest temps. Aquest últim punt és especialment destacable, ja que segueix sent objecte d'un intens debat social avui dia; resseguir-ne els orígens i el desenvolupament pot aportar una **perspectiva rellevant també per al debat actual**.*

Són aquests dos enllaços:

JJOO92.

<https://www.clusa-oriach.cat/20170630-01-20170617-Paper-QuestionnaireBiennaleECTP-CEU-%20SurveyResults-%20LuisBrau-JoaquimClusa.pdf>

JJOO92 i Fòrum 2004

[file:///C:/Users/joacu/Downloads/Dialnet-LaExperienciaOlimpicaDeBarcelona198692YLasExpectat569813%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/joacu/Downloads/Dialnet-LaExperienciaOlimpicaDeBarcelona198692YLasExpectat569813%20(2).pdf)

I atès que el projecte del 2004 ha estat sovint injuriat, sobretot perquè els actes del 2004 no van tenir prou ressò internacional (més enllà de la visita del Dalai Lama i l'exposició de 4 guerrers de terracota de Xia'n amb cues, amplificats amb espills), i ha una inversió de la segona gran transformació de Barcelona, amb inversions tant o més importants que les dels JJOO, encara que alguna de les previsions (com l'estació de la Sagrera), encara estiguin als llimbs.

Ja direu, doncs, si escau.

Salutacions cordials i bona feina,
Joaquim Clusa
www.clusa-oriach.cat

PS.: Em permeto compartir aquest correu amb en Carles Prieto, que va donar la notícia de la vostra recerca (desembre 2024) i amb Joan Alemany i Pau Verrié, que a més a més del seu protagonisme recollit al seu article del 2001 sobre el període de més èxit i difusió del CEUMT (1977- 1982), per si poden esperar una trobada conjunta i visionar les primeres gravacions, com et proposo.

I també interessadament, per qualsevol comentari o esmena que vulguin fer al meu text, de moment penjat al meu web, i que acostumo a fer com exercici per tal de tenir ordenats els materials que he fet servir per a col·laborar en la recerca. I lògicament, estic a disposició pel que podeu necessitar.

3. Aspectes que destaco de l'article d'Alemany i Verrié del període 1973- 1982, amb notes

Notes prèvies:

1. Si el CEUMT no hagués existit fins el 1990, amb el número 110 de la Revista, amb l'article de JA/PV del període 1973- 1982, no caldria fer cap més recerca ni cap més balanç, segurament. I si jo hagués disposat de l'article, *hauria patit menys* per reconstruir la història del CEUMT, però sobretot la meua història ben acotada: des de febrer del 1976 fins a l'abril del 1979. Van ser tres anys i mig de dedicació intensa (gairebé totes les tardes) i lligada a la meua militància, també intensa, al PSUC de Sabadell. Tot un bon record.
2. El període 1973- 1982 és la història de la pujada i, sobretot, èxit del CEUMT. Cal acabar la recerca quan el CEUMT tanca el 1990, i que jo no recordava.
3. Retenir els objectius de la recerca de CENTRE DE DOMOCRÀCIES I DICTADURES, DEL DEPARTAMENT D'HISTÒRIA DE LA UAB

L'objectiu principal de la recerca serà elaborar una monografia sobre la història del CEU-CEUMT i la seva implicació en les lluites veïnals i la transformació urbanística de Barcelona en el període 1972-1982. Tanmateix, aquesta història és indescindible de les trajectòries vitals, professionals i militants dels qui en van formar part. Ens proposem, per tant, realitzar aquest estudi des d'una perspectiva prosopogràfica que ens permeti analitzar aquestes trajectòries, tenint en compte les militàncies i activismes dels últims anys de la dictadura, el seu paper com a professionals implicats en aquests col·lectius i crítics amb l'urbanisme tardofranquista, i, finalment, la seva contribució a nivell formatiu, tècnic i polític en els ajuntaments i institucions democràtiques recuperats. (primer paràgraf).

El període 1972- 82 és de *recuperació de dèficits*, amb recursos limitats dels Ajuntaments. Cap el 1982 es presenta la candidatura. El 1986 es guanya la nominació, i comencen les obres de transformació, limitades al municipi de Barcelona²

² Cap el 1982-83, l'arquitecte Font, professor de l'ETSAB i jo rebem l'encàrrec conjunt d'elaborar un estudi d'alternatives de localització de les seues olímpiques per part de la Corporació Metropolitana de Barcelona. L'encàrrec

FINAL DEL DOCUMENT: Aquest projecte representarà una contribució significativa als estudis sobre els sectors professionals durant la transició a la democràcia, així com a la història dels ajuntaments democràtics de la dècada dels vuitanta. També constitueix una aportació important a la memòria històrica d'aquest període. **A més, el projecte aborda temàtiques clau, com l'urbanisme i el model Barcelona, essencials per entendre la profunda transformació social i urbana que va tenir lloc a la ciutat i la seva àrea metropolitana durant aquest temps.** Aquest últim punt és especialment destacable, ja que segueix sent objecte d'un **intens debat social avui** dia; resseguir-ne els orígens i el desenvolupament pot aportar una perspectiva rellevant també per al debat actual.

M'aprofito de l'article de JA/PV per seguir el seu fil i posar-hi les meves notes de *memòria històrica personal*, després de fer la gravació, posant el paràgraf original (als annexos es pot consultar l'article sencer)

Índex de l'article (p. 189 - 210):

Creació del Centre d'Estudis d'Urbanisme (CEU)

Les activitats del CEU

La creació del CEUMT

L'ampliació de la base territorial i de les col·laboracions

Les principals activitats del CEUMT

Un balanç i unes primeres conclusions sobre el CEU i el CEUMT

p. 199

El Centre va continuar existint i desenvolupant una tasca important en els anys següents (**l'últim número de la revista és el 116, de juny del 1990**), però en una situació diferent d'aquella primera etapa del 1977 al 1982. **La història de la segona etapa hauria de ser objecte d'un altre treball.**

Nota JC.

*Imprescindible completar la història i balanç d'aquesta etapa que acaba amb la *mort del CEUMT*, i l'exercici actual de recuperació de la *memòria històrica* cal aportar-hi el balanç complet.*

*De fet, no és un altre treball per a l'equip de recerca: és el mateix treball que ha d'explicar la història del CEUMT, des del començament fins a l'acabament; tant la vida exitosa, com la *mort discreta*, en la meua opinió.*

p. 189

... Els estudis dels plans d'urbanisme de finals de la dècada del 1960 i principis de la del 1970 com l'"Avance del Plan de Ordenación urbana del Àrea Metropolitana de Barcelona" del 1968 o la "Ponencia para la Revisión del Plan de Ordenación Urbana de Barcelona" del 1971 van reunir joves tècnics que, conscients dels greus problemes i insuficiències de la política urbana, promovien nous objectius i polítiques progressistes per resoldre'ls.

*Nota JC. Les oficines de la "Ponencia para la Revisión del Plan de Ordenación Urbana de Barcelona" del 1971, amb l'arquitecte Subías, com a director, estaven a la planta 1ª de l'edifici del Patronato Municipal de la Vivienda (plantes 1ª a 5ª) i de la Comisión de Urbanismo del Plan 1953 (plantes 6ª a 10ª), a la plaça de Lesseps, cantonada Menéndez y Pelayo (avui Torrent de l'Olla). A la planta 6ª hi havia l'*Oficina de la revisió del Pla Comarcal 1953*, amb l'enginyer de camins Albert Serratosa, de director i Solà i Solans, com a coordinadors, i on hi vaig treballar entre el mes de desembre del 1968 i el mes de juliol del 1971, primer com estudiant auxiliar (fins el setembre del 1969) i després com economista (1 any i 10 mesos, fent els estudis sobre localització industrial).*

Hi havia només contactes personals escadussers entre els membres dels dos equips. Quan es va publicar el número extraordinari de CAU (nov 1971) que va provocar l'expulsió jo ja treballava a Madrid, al Ministerio de la Vivienda, des del setembre de 1971. El Joaquim Clusa que escriu en aquest número no soc jo, sinó un psiquiatre, del mateix nom i família llunyana, originària de Monzón i Barbastro, com el meu avi patern.

no se'n adjudica perquè *no es poden garantir els objectius polítics dels Jocs* que van ser concentrar les obres al municipi de Barcelona, mentre nosaltres vam plantejar que una alternativa a valorar era localitzar-les entre els municipis de Sabadell i Terrassa.

A l'estiu del 1970 vaig participar a una reunió a Sant Feliu de Guíxols amb en Brau i Teixidor (no recordo ningú més) per discutir temes d'urbanisme, i del malestar creat per la publicació del Decret de les ACTUR, crec, i les possibles dimissions de Solà, Solans i Lluç.

p. 190.

.... El nucli fundador del CEU —Jordi Borja (sociòleg i geògraf), Lluís Brau (arquitecte), Carles Teixidor (arquitecte) i Marçal Tarragó (economista)— eren professionals vinculats a Bandera Roja (BR). Més endavant, a partir del 1974, quan Bandera Roja es va integrar al Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), es van anar incorporant altres professionals, molts d'ells d'aquesta organització o propers a ella: Ricard Boix, **Quim Clusa**, Pau Verrié, Joan Alemany, Albert Broggi, Manuel Herce, Alfons Rodríguez Bayraguet... Des d'un principi van col·laborar puntualment molts altres professionals estudiosos dels moviments socials o que participaven directament en ells.

*Nota JC. M'agrada estar a la relació, però de fet, vaig entrar a les activitats del PSUC a Sabadell, uns dies abans de la vaga de febrer de 1976. Els Curs de Tècnics Urbanistes de l'Institut de Administració Pública, haurien començat cal el mes de gener d'aquell any, i jo hi donava *Metodologia del Planejament*, perquè en una classe vaig parlar de la vaga de Sabadell i de les *ciutats independents* dins de la regió metropolitana. Cap el mes de febrer- març vaig anar a les primeres reunions del CEU, a l'àtic del carrer de Santa Ana.*

p. 191

Els membres del CEU treballaven en institucions polítiques (Ajuntament, Diputació, Corporació Metropolitana), en col·legis professionals, en estudis professionals privats i en departaments universitaris. Estaven en general integrats en o relacionats amb organitzacions polítiques o socials, entitats de barri o associacions de veïns. Mantenien connexions amb professionals que estaven treballant en els nous moviments socials (periodistes, treballadores socials, responsables de col·legis professionals...). El CEU no va ser estrictament un grup polític o tècnic o social, però ho va ser tot a la vegada.

Notes JC:

*Efectivament jo treballava a la Corporació Metropolitana de Barcelona, en jornada de matí i vaig poder dedicar als articles del CEUMT i al Manual la majoria de les tardes, apart de caps de setmana i vacances. Per els professionals que treballaven en despatxos o empreses, els era més difícil dedicar-h temps. Quan vaig començar el meu despatx professional ja no vaig poder dedicar hores generoses a d'altres activitats, perquè *al carrer fa molt de fred*, especialment per pagar la seguretat social de primer nivell, com a l'administració.*

p. 192

En el període 1975-77 va desenvolupar-se a Catalunya el Congrés de Cultura Catalana, un ampli procés de debat en el qual van participar milers de ciutadans. Un dels seus àmbits, el d'Ordenació del Territori, va comptar amb una participació molt activa dels professionals procedents del CEU que van contribuir amb ponències i intervencions en els debats.

Notes JC:

Ja es significatiu que en Pau Verrié fos el coordinador de la..... d'Ordenació del Territori. Crec que en aquell moment era responsable de les activitats de cultura del Col·legi d'Enginyers Industrials.

*Al CCC (1975- 1977) hi vas presentar dues comunicacions. No puc oblidar que vaig fer una intervenció molt desafortunada a la primera o segona reunió de l'àmbit a la Seu d'Urgell (cap a començament del 976, just havent tornat d'UK, després de dos anys a la Universitat de Reading, seient, al costat de Sandro Chechi, company estat de Facultat), sobre les comarques de Pau Vila i Josep Iglesias, parlant de si *les comarques eren una unitat de destí en lo universal*, com a crítica a que les comarques eren unitats massa grans per ser uns nous municipis que posessin ordre als 1000 ajuntaments existents. Me'n disculpo molt sentidament.*

p.193

A partir del 1975, i sobretot durant el 1976 i el 1977 es van posar en marxa estudis i debats destinats a preparar els programes municipals. Primer va ser un extens informe al Comitè Central del PSUC (1976) que va presentar Jordi Borja, responsable de política municipal d'aquest partit. Posteriorment la discussió es va ampliar amb la participació de més d'una desena de col·laboradors, el resultat de la qual va ser la publicació del llibre Por una política municipal democràtica (Borja, Tarragó, Boix, 1977). A finals del 1977 la discussió sobre la necessitat de participar activament en la formació de les candidatures democràtiques a les eleccions locals en les noves condicions polítiques, va donar lloc al pas del Centre d'Estudis d'Urbanisme (CEU) al Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEUMT).

Notes JC:

Vaig assistir a la presentació de Jordi Borja al Comité Central del PSUC, cap a finals de 1976, com a part del grup de treball. Els companys de Sabadell del CC es van estranyar de veure'm al costat de JB durant la presentació, perquè feia tan poc temps que m'hi havia afiliat. També recordo la reunió a Begur a casa d'en Marçal Tarragó, amb en JB (no hi recordo ningú més), crec que discutint del llibre a publicar, però no n'estic segur.

p.193

La creació del CEUMT El 23 de desembre de 1977 es va constituir el Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEUMT, que també anomenarem sintèticament el Centre), amb una estructura legal de societat anònima. Els promotors i socis fundadors van ser un grup de 15 professionals (arquitectes, enginyers industrials, economistes, sociòlegs i geògrafs) que ja participaven en l'etapa anterior del CEU.² Tots eren, en aquells moments, militants del PSUC. Tanmateix, es va definir el CEUMT en la Presentació del primer número de la revista³ com "una organització independent políticament i econòmicament". Des d'un bon començament, en el CEUMT 1 (febrer del 1978) es va afirmar el propòsit de mantenir relacions i incorporar totes aquelles persones que, des de les diferents opcions democràtiques, volguessin participar en la reflexió col·lectiva, teòrica i pràctica, de les polítiques urbanes promogudes per les institucions, especialment pels ajuntaments. L'activitat del CEUMT es va desenvolupar, com es va posar de manifest en la reflexió realitzada en el número 50 de la revista, com la d'una empresa de l'economia social, sense ànim de lucre, que «se ha fijado como objetivo principal contribuir a crear una cultura municipal democrática y eficaz, participativa y progresista, es decir, se ha optado por ayudar preferentemente a reforzar las Instituciones y la política municipal».

2. El primer consell d'administració de CEUMT, SA, va quedar format per les mateixes 15 persones que havien signat com a accionistes davant notari el 23 de desembre de 1977: Joan Alemany, León Benelbas, Ricard Boix, Jordi Borja, Lluís Brau, Albert Broggi, Maria José Olivé, Carles Prieto, Alfons R. Bayraguet, Jaime Rodríguez, Marçal Tarragó, Carles Teixidor i Pau Verrié, amb Lluís Millet com a president i Joaquim Clusa com a secretari. Quan el gener del 1978 va començar l'activitat, Pau Verrié i Joan Alemany van exercir com a codirectors. Posteriorment Pau Verrié va responsabilitzar-se de la direcció i Joan Alemany de la presidència, i quan Pau Verrié va assumir el càrrec de coordinador de serveis de l'Ajuntament de Barcelona van intercanviar les responsabilitats de presidència i direcció fins a finals del període estudiat (maig del 1982).

Notes JC

No recordava que jo fos el secretari del consell d'administració, i que ho considero un gran honor, vist en perspectiva. Benelvas, Rodríguez i Borja estaven a la universitat. Broggi, Rodríguez B, Tarragó i Clusa, érem funcionaris eventuais. Brau i Teixidor, tenien despatx, com Millet. D'Alemany, Prieto, Verrié, i Maria José Olivé (companya del malagueny i recordat arquitecte de Santa Coloma de Gramanet, del despatx Sauque, Muntanyola i Valls, de Sabadell), no ho recordo. Com en el cas de Madrid, l'activisme de la gent d'esquerra es va poder recolzar treballant a l'administració pública (7 de 15).

p. 194

Els bons resultats assolits els primers mesos d'activitat van plantejar, entre d'altres, tres qüestions importants per al futur de l'organització i les seves activitats. La primera va ser l'ampliació del camp d'actuació amb la producció del Manual de Formación Municipal orientat a la preparació dels candidats de les eleccions municipals que es preveien imminents (finalment van ser el maig del 1979) i del qual se'n van editar 14.000 exemplars, al qual en van seguir d'altres (Gestió Municipal, Hisenda, Urbanisme, Governació...) i l'organització de seminaris, cursos i jornades (per iniciativa pròpia o per encàrrec) que més endavant es descriuran en detall.

La segona va ser conseqüència de l'anterior: l'expansió de les activitats a tot l'estat espanyol. Ja des del primer moment la revista es va distribuir no només a Catalunya, sinó arreu de l'estat. L'èxit va portar a obrir també el camp d'activitats, realitzant, entre el 1979 i el 1982, més de vuitanta cursos i seminaris amés de 25 ciutats de tot l'estat, i organitzant, en el mateix període, 14 jornades de debat, 8 de les quals fora de Catalunya. Tal com es constata en les anàlisis efectuades en el número 50 de la revista, la celebració dels cursos i seminaris sobre temes molt concrets, en sessions de matí i tarda de divendres i dissabte, va obtenir molt bons resultats, i va esdevenir una de les activitats, juntament amb la revista, de més demanda i èxit del CEUMT. La tercera, conseqüència de les dues anteriors, va ser la qüestió de la llengua. Els primers números de la revista van ser bilingües (uns articles en català i altres en castellà). Tanmateix aquesta fórmula dificultava l'expansió territorial i no resulta va satisfactòria per a ningú. Després d'un ampli debat es va optar per fer la revista en dues edicions: la «general» íntegrament en castellà i l'edició «Catalunya», que a més de l'edició «general» incorporava un quadern en català orientat més específicament a temes de Catalunya

p. 195- 196

Les eleccions municipals de maig del 1979 van significar un salt quantitatiu molt important. **A finals del 1979 el 40% dels subscriptors de la revista eren de fora de Catalunya, i a finals del 1980 ja arribaven al 52%.** La província de Barcelona amb el 37,7% dels subscriptors n'era el nucli principal, i Barcelona amb el 18,7% i Madrid amb el 6,9% les ciutats amb més implantació. ..

Cal dir que l'existència del "pacte democràtic de progrés" (PSC, PSUC, CDC-EDC, ERC), que es va establir el 1979 a tots els ajuntaments, va facilitar una entesa fàcil amb tothom. El 1980, en recuperar-se la institució de la Generalitat, es va obrir un nou camp de col·laboració que es va traduir en la **publicació de 5.000 exemplars del "Manual de Gestió Municipal" per encàrrec de la Conselleria de Governació del Govern de la Generalitat de Catalunya.** A Madrid la col·laboració amb l'Ajuntament va ser també important i plural (els tres primers subscriptors de la revista van ser J. Leguina del PSOE, E. Mangada del PCE i F.J. Soto Carmona, d'UCD). Cal destacar l'encàrrec de l'Ajuntament i de la Diputació de Madrid de l'organització de les jornades de debat «Urbanismo y Poder Municipal hoy» a l'abril de 1980, amb ponents de tot l'estat, que va tenir un èxit i un impacte importants. Al País Valencià, abans de les eleccions municipals del 1979, el Consell del País Valencià (preautonòmic) va **encarregar una edició especial del "Manual de Formació Municipal"**.

p. 196

A la convocatòria del 1979 dels **Premios Nacionales de Urbanismo del Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo (MOPU) es va concedir al CEUMT dos premis: al millor llibre, Manual de Formación Municipal, i al millor article, publicat al número 1 de Cuadernos de Gestión Municipal dedicat a la revisió del planejament urbanístic, del qual Manuel Herce era l'autor, i un accèssit a la millor revista.** L'any 1980 el CEUMT va rebre novament un dels premis, aquesta vegada pel Manual Municipal de Urbanismo.

p. 197- 198.

El creixement del Centre i de la seva influència en la política municipal i entre els moviments populars i l'expansió a tot l'estat van plantejar la necessitat d'ampliar el nucli inicial de fundadors-accionistes i, a començaments del 1981, es va llançar una campanya d'ampliació de capital a Barcelona i a Madrid.

p. 198

El resultat va ser altament positiu i es va concretar en 127 accionistes, 86 de Catalunya i 41 de Madrid, tots amb el mateix capital, cobrint tot el ventall professional i polític progressista, amb qualificats dirigents municipals del PSUC, del PSC i de CDC a Catalunya i del PSOE i del PCE a Madrid, amb una nombrosa presència de professionals independents.



Figura 4. Llibre Manual de Formación Municipal de l'edició pròpia del Centre de la que es van distribuir 12.000 exemplars. Va rebre el Premio Nacional de Urbanismo del MOPU al millor llibre el 1989

En el període 1979-1983, entre les primeres i les segones eleccions municipals democràtiques, molts dels que havien format part del nucli fundador inicial i dels col·laboradors més significatius es van anar incorporant a responsabilitats diverses de l'Administració i això va repercutir en canvis en l'estructura i en les responsabilitats internes del Centre.

Notes JC:

Ampliació de capital a començaments de 1981, per problemes econòmics, també?

P 200

La primera jornada d'estudi es va organitzar a Barcelona l'any 1979 amb el tema aleshores important i poc tractat de la "Descentralización de las instituciones y participación ciudadana". Les po nències internacionals van ser presentades per Pietro Ingrao (Itàlia) i Jean Pierre Worms en representació de Michel Rocard (França). Una àmplia i diversa participació de ponents del país, amb Raimon Obiols, Jordi Solé Tura, Ernest Lluch, Ricard Pérez Casado i fins a vuit ponents més, van aprofundir en els diversos aspectes programats

p 202

L'èxit dels cursos i seminaris de divendres-dissabte sobre temes molt concrets, pràctics i útils a curt termini pels assistents i pels seus ajuntaments van convertir aquesta activitat formativa en una de les principals actuacions del CEUMT. Molt resumidament: el 1979 es van fer 5 cursos i seminaris de formació a Barcelona i 10 a altres ciutats de tot l'estat; el 1980 van ser 8 cursos i seminaris a Barcelona i 7 a altres ciutats; el 1981 les dades van augmentar a 14 cursos i seminaris a Barcelona, 5 a Madrid, 7 a altres ciutats i es va organitzar un cicle de 8 seminaris sobre serveis

municipals conjuntament amb la Diputació de Barcelona; per acabar, en el període que s'està descrivint, l'any 1982 (fins al mes de maig) es van realitzar 15 cursos i seminaris a Barcelona, 6 a Madrid, 4 a Sevilla i 5 a altres ciutats. És a dir, en total es van organitzar 84 cursos i seminaris més el cicle de 8 seminaris coorganitzat amb la Diputació de Barcelona

p 203

La revista va ser la primera i principal actuació que es va proposar el Centre. Amb un disseny de Tone Hoverstad i Loni Geest, de línies senzilles i caràcter austriac però original, immediatament identificable i elegant, la revista amb el nom de CEUMT va sortir per primer cop el febrer del 1978. El disseny de la portada de la revista es va assumir com la imatge genèrica del Centre, de manera que va marcar per sempre totes les actuacions pròpies i l'edició dels llibres.

p 204- 205

L'altre element que es va utilitzar profusament per difondre els conceptes i informacions que havien de servir per millorar el nivell de coneixement d'alcaldes, regidors, professionals i funcionaris de les administracions locals va ser l'edició de llibres. El primer va marcar molt clarament la línia editorial posterior del CEUMT. **Va ser el Manual de Formación Municipal, la primera edició del qual va sortir el febrer del 1979.**

La Presentació del Manual definia clarament la finalitat que se li va voler donar i en certa manera constituïa el manifest que havia orientat tota l'activitat del CEUMT:

*...este Manual no es una propuesta de política municipal (...) Es un manual de carácter técnico-descriptivo, que creemos puede ser útil para elaborar programas o propuestas, pero que no los da hechos. Es un instrumento utilizable para hacer muchas políticas y sobre todo para ayudar a entender los arcanos de la gestión municipal a todos los ciudadanos interesados, concejales y funcionarios, técnicos y miembros de Asociaciones, militantes políticos o sindicales y, en general, se dirige a todos aquellos que quieran conocer la dimensión más próxima, más presente y más cotidiana de la Política y la Administración. Una Política y una Administración que condiciona nuestra vida en cada momento y en la que más posibilidades tenemos de intervenir consciente y eficazmente. No para reducirse a ella sino porque difícilmente se intervendrá más arriba, difícilmente cambiará la política y la administración en general, si no se empieza a intervenir y a cambiar a nivel municipal.⁹

9. Manual de Formación Municipal. Presentació, pàg. 3. Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials. Barcelona, febrer de 1979.

10. Els autors van ser: Jordi Borja, Lluís Brau, Joaquim Clusa, Jaume Galofré, Javier García Fernández, Carmen Gavira, Carlos González, Margarita Obiols, Llibert Padró, Joan A. Pérez, Santiago Ponseti, Alfons Rodríguez Bayraguet, Albert Serra, Marçal Tarragó. Els coordinadors: Joan Alemany, Máximo Loizu, Pau Verrié. La secretaria tècnica: Enric Cifuentes.

11. Manual de Formación Municipal. Ibídem, pàg. 3.

p. 206

Els autors van ser 14 membres destacats i col·laboradors i va ser coordinat per tres membres més del Centre. **Joaquim Clusa va ser qui va fer la proposta de continguts i el principal redactor. El llibre de 448 pàgines es va haver de fer en relativament molt poc temps**, atès que era important que sortís amb prou distància temporal de les eleccions municipals per poder donar el servei que es pretenia a totes les persones i organitzacions que volien participar en aquestes eleccions. En aquest sentit es reconeixia autocríticament, en la mateixa Presentació, el caràcter desigual de les diferents parts, algunes repeticions i el fet que la majoria d'exemples eren de municipis catalans. Les causes eren evidents com continuava exposant-se a la Presentació:

Este Manual es obra de un conjunto de especialistas que han sufrido la gestión municipal pero no la han hecho, han combatido la política municipal y han propuesto alternativas, pero no han hecho funcionar los mecanismos desde dentro. Por lo tanto hemos debido aprender a la vez que hacíamos una obra que pretende enseñar. 1

L'èxit del Manual va ser gran i immediat. La primera edició, de 5.000 exemplars, va tenir una demanda molt elevada des del primer moment i no només en l'edició pròpia del CEUMT. El caràcter obert del contingut del Manual de Formación Municipal va fer que des de la Conselleria d'Interior del Consell del País Valencià es demanés una edició especial, que es va fer amb un tiratge de 2.000 exemplars. Es van negociar edicions específiques amb el PSOE i amb el PCE i es van tenir converses amb UCD que no van prosperar a l'últim moment, però que van obrir les portes perquè des dels seus comitès provincials o locals es fessin comandes de desenes o centenars d'exemplars per preparar els candidats a les eleccions locals. La Conselleria de Governació de la Generalitat de Catalunya va demanar una edició més reduïda i més assequible per difondre-la als municipis rurals (amb menys estructura i competències) i així es va fer editant el Manual de Gestión Municipal amb un tiratge de 5.000 exemplars. Totes les edicions es van esgotar en molt poc temps, cosa que va obligar el CEUMT a fer una reedició del llibre propi inicial de 7.000 exemplars més. En total, per tant, es van publicar (i esgotar ràpidament) 12.000 exemplars de l'edició pròpia del CEUMT, 2.000 exemplars del Consell del País Valencià i 5.000 exemplars resumits de la Generalitat de Catalunya. En moltíssimes ciutats i pobles de tot Espanya un sol o un nombre reduït de Manuals van ser llegits i estudiats,

de forma compartida, per tots o la majoria de membres d'una candidatura. Mai un llibre per a la formació municipal havia tingut ni tindria posteriorment edicions, demandes, ni difusions similars.

Notes JC

Diria que el Manual va necessitar prop de 2 anys per acabar-lo, al menys els capítols que jo vaig fer. Ens hi vam començar a posar, al mateix temps que tiràvem endavant la revista (gener-febrer del 1977) i va no ens va acabar fins poc temps abans de les eleccions municipals del 3 d'abril. Es va presentar el 20 de febre a Barcelona!.

Certament va ser un èxit d'acceptació i de vendes. No hi havia cap material que complís la funció d'informar tan de la normativa, com dels condicionants legals per a la feina que s'havia de fer als Ajuntaments.

p. 208

La gran acceptació del Manual de Formación Municipal, juntament amb l'èxit dels cursos i seminaris sobre els diferents temes de les competències municipals, va portar a l'edició de nous llibres especialitzats —i, per tant, més profunds— per a cada àmbit d'actuació municipal. Els destinataris eren ara els regidors que havien assumit les competències concretes de cada departament municipal. En aquesta línia editorial es van editar cinc manuals més: Manual Municipal de Gobernación. Policía municipal. Seguridad ciudadana (autor Jaume Bosch, edició de 5.000 exemplars); Un programa local para el desarrollo del deporte (autor Lluís Millet, coe ditat pel CEUMT, edició de 6.000 exemplars); Manual de servicios municipales. Ciclo de seminarios de la Diputación de Barcelona (23 autors pels diversos serveis exposats al llibre, edició de 6.000 llibres); Manual Municipal de Hacienda (autor Máximo Loizu, edició de 5.000 exemplars); Manual Municipal de Urbanismo (autors Lluís Brau, Manuel Herce, Marçal Tarragó, 2 volums, edició de 8.000 exemplars). El reconeixement que va rebre la revista amb el premi al millor article (dins els Cuadernos de Gestión Municipal) i l'accèssit a la millor revista d'urbanisme que s'ha exposat anteriorment va tenir la mateixa correspondència amb l'edició dels llibres: la Dirección General de Urbanismo del Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo (MOPU) va concedir l'any 1979 el Premio Nacional al Manual de Formación Municipal i el 1980 el mateix premi al Manual Municipal de Urbanismo.

Un balanç i unes primeres conclusions sobre el CEU i el CEUMT (capítol final)

El CEU va iniciar una activitat de reflexió, de crítica i denúncia de la política urbana de la dictadura i de suport als moviments socials que va produir uns materials i va aglutinar un nucli de professionals que posteriorment, va crear el CEUMT.

p. 209

... Amb l'edició del Manual el Centre es va traslladar a la plaça de Castella, 3, local, encara relativament petit (uns 100 m²), menys agradable però molt més funcional.....

Les activitats creades pel CEUMT en la primera etapa de la seva existència (desembre 1977 - maig 1982) van ser moltes i molt diverses, com s'ha exposat a les pàgines anteriors: 50 números de la revista publicats puntualment (amb els seus suplementos i diverses edicions); 14 Jornades d'estudi i debat; 84 cursos i seminaris de formació a diverses ciutats i un cicle de 8 seminaris sobre serveis municipals de la Diputació de Barcelona; edició de 14.000 exemplars del Manual de Formación Municipal i 5.000 exemplars del seu resum Manual de Gestión Municipal; edició de 30.000 exemplars dels cinc manuals especialitzats sobre Governació, Esports, Serveis, Hisenda i Urbanisme. Totes les edicions (de la revista i els llibres) es van esgotar. A mitjans del 1982 no quedava cap fons editorial.

.... El resumen numèric de l'activitat del CEUMT mostra un nombre elevadíssim d'actuacions realitzades amb una petita estructura organitzativa. Però això, tot i ser molt destacat i representatiu del que va ser el Centre en aquella primera etapa, no és el més important, ni la seva principal contribució. El Centre va tenir relació i va ajudar a formar, amb els seus cursos, seminaris, jornades i llibres, milers de regidors i tècnics que van poder fer polítiques i van portar endavant propostes que van millorar la vida urbana a centenars o milers de ciutats i pobles d'Espanya.

p. 210 (final)

En definitiva, partint d'un reduït grup de professionals i de la lluita contra la dictadura i el suport als moviments socials el 1972 en el CEU, la creació del CEUMT el desembre de 1977 i la seva posterior activitat amb jornades d'estudis i debat, cursos i seminaris i edició de la revista i llibres de formació municipal va suposar un salt endavant en la política local. Des del CEUMT es va participar activament en les propostes per les eleccions dels ajuntaments durant la transició, es va contribuir a la construcció i desenvolupament de la nova Administració local del maig del 1979 i es va incidir positivament en la formulació de polítiques urbanes progressistes des de les primeres eleccions locals democràtiques.

Notes JC

El balanç del CEUMT fins el 1982, que va fer cim de l'èxit dels seus objectius d'un grup de professionals que volien col·laborar a l'acabament de la dictadura i col·laborar en la portada de la democràcia a Espanya, i a Catalunya, l'Estatut somiat, en menor mesura, no es pot explicar millor.

És també la meua pròpia història professional i política, a la tornada dels dos anys de la universitat anglesa, que havia aconseguit amb una beca, prestigiosa i econòmicament sucosa, del Institut Nacional de Indústria, del 1973 a 1975. Quan vaig tornar tenia 29 anys i un títol de Master (M.Sc.) d'una universitat anglesa, amb un professorat de prestigi mundial, liderat pel professor Peter Hall, i un aprenentatge raonable de la llengua anglesa, insuficient, però per competir, en el mercat mundial i en l'universitari.

Crec que hauria pogut trobar feina professional a Madrid, a la tornada, com el que vaig tenir, amb escriure en el bienni 1971- 1973. Vaig elegir quedar-me a Catalunya, per intentar participar en els horitzons que s'hi obrien. I també per compensar l'acumulació que vaig fer a Madrid, fent realitat aquell principi que em va expressar, amb tota la sinceritat, el sociòleg Mario Gaviria, que em va dir el primer dia d'aterratge a Madrid, cercant feina, perquè se'm havia acabat el que feia a la Comissió d'Urbanisme, en la revisió del Pla Comarcal del 1953,

...aquí en Madrid funcionamos profesionalmente, la mañana para los gastos y la tarde para los vicios...

I a fe de Déu que ho vaig saber fer, treballant el matí al Ministerio de la Vivienda, en el Libre Blanco del Urbanismo, preparant la nova Ley del Suelo, dirigida molt lliberalment per en José Manuel Romay Beccaria, i a la tarda participant en encàrrecs del mateix Ministeri i altres organismes públics (com la COPLACO), i estalviant, per fer una millor estada a Anglaterra per estudiar.

*Entre 1975 (amb 29 anys) i 1980 (amb 34 anys), vaig *posar tots els ous*, en dos llocs, principalment, primer de tot, a la Corporació Metropolitana de Barcelona, per assegurar-me el mínim vital, com a funcionari, amb una certa vergonya, per disposar de seguretat econòmica, amb esforç limitat. Però en segon lloc, amb ganes, al PSUC i al CEU-CEUMT, des de començaments del 1976 fins a l'abril del 1980, que vaig dimitir de la meua militància al PSUC, com a regidor de *Coordinació i Estadística*, a l'Ajuntament de Sabadell, amb l'alcalde Farrés. Vaig fer també unes escapades a l'ensenyament (amb unes 20 lliçons al Curso de Ordenación del Territorio del Col·legi d'Enginyers de Madrid, una assignatura al Curs de Tècnics Urbanístics de l'INAP, fet a Catalunya, i dos anys de professor eventual a la UAB, de la ma de Narcís Serra i Pasqual Maragall) sense continuïtat. El cost d'oportunitat d'aquest període era intentar fer una tesi doctoral i fer carrera universitària.*

*Amb l'acabament d'aquesta experiència política – professional, amb 34 anys, i amb una certa fallida per falta de continuïtat, i no havent pogut assolir l'experiència professional que pretenia a l'Ajuntament de Sabadell, i atès que havia demanat la baixa de la CMB vaig continuar la meua vida professional, com a professional lliberal, amb despatx, per *vergonya* de tornar a l'administració, amb bon èxit de contractes, però, amb escàs rendiment econòmic, per un període d' 11 anys.*

*Vaig tenir tot seguit, dos encàrrecs molt importants: el de la Fundació Jaume Bofill (amb els noms de Lluís Casassas i Jordi Porta, sobre l'organització territorial de Catalunya i el de l'Ajuntament de Barcelona (Vallverdú i Gabriela Costa), per l'estudi dels nous districtes, amb el que havia estudiat a UK. Malgrat que tampoc van tenir els beneficis de tota mena que n'esperava, em van permetre *seguir fent bullir l'olla*, encara que d'una forma modesta, i amb molt d'esforç en cada nou encàrrec.*

Després d'11 anys amb uns 100- 150 encàrrecs, a la pràctica privada

https://www.clusa-oriach.cat/curri_prof.htm

[20210127-20210126-Curriculum-MUR-CLUSA-Associats-2001-2021-gener-130projectes-entrades-1](#)

vaig demanar el reingrés a la CMB, gràcies a la invitació de l'arquitecte Juli Esteban, per participar en els treballs del Pla General de Catalunya i Metropolità de Barcelona, el 1991 (amb 45 anys).

Després de dos anys, molt més tranquils, certament, que els 9 anys anteriors de pràctica privada, fent l'Atlas Metropolità, principalment, i els estudis econòmics del Departament d'Urbanisme i Planejament, vaig ser convidat a Barcelona Regional, amb l'arquitecte Acebillo, després d'acabar la seva gestió dels Jocs Olímpics, el 1993 (amb 47 anys), on hi vaig passar els 3 anys més tranquils i compensadors de la meua vida professional, atenent, entre d'altres feines com els estudis econòmics pel nou projecte de Barcelona 2004 o el 22@, fins el 1996 (amb 50 anys), fins que la relació es va espatllar i va ser dolenta fins el 2000 (amb 55 anys).

Sort que vaig ser convidat al Centre de Política de Sòl i Valoracions, del professor, Roca Cladera, de molt bon record, portant i gestionant, des de l'oficina de luxe del Nexus, però amb dèficits econòmics, 11 contractes professionals, fins que el 2004 (amb 58 anys), amb la col·lega Sara Mur vam constituir Mur&Clusa Associats, durant 8 anys, fins el 2012 (amb 67 anys), que vaig accedir a la categoria de pensionista, perquè no va arribar cap més contracte, havent-ne fet uns 130 en 7 anys.

A la vista del balanç final del 1982 de la comunicació de JA/PV, i entenent que 1982 va ser el moment màxim de l'èxit de producció, i el fet que el 1982 no hi haguessin llibres en existència, sembla necessari completar (a compartir, com a mínim, amb Jordi Sancho), la situació del 1982, el moment d'activitat màxima, amb èxit, comparada amb la del 1990, quan es va tancar la Revista:

- La tirada de la Revista el 1982
- El CPIG del 1982
- Les tirades de la Revista en els 5 anys, i lògicament les tirades fins el 1990 (8 anys més)
- El compte aproximat de Pèrdues i Guanys del CEUMT, durant tots els anys, per esbrinar en quin moment es produeix el *decliu*
- Si l'ampliació de capital del 1981 és per necessitat d'expansió o per absorció de pèrdues.
- Quan es tanca el local de la plaça de Castella perquè es redueix la convocatòria i assistència als cursos
- Disposem dels arxius del CEUMT, al tancament de la Revista?
- L'estimació de la producció del CEUMT des de la Revista en número de pàgines i subscripcions
- El càlcul del nombre de fulls del manual, i difusió.....

Hi ha unes qüestions que JA/PV poden contestar de forma aproximada, però n'hi ha unes altres que demana un buidatge de les Revistes que es van publicar (dividint per les etapes 1973- 1977 i 1977- 1982. Les entrevistes als *protagonistes* aportaran informació qualitativa sobre la producció del CEUMT, i especialment sobre les raons de participació i l'efecte que va tenir el CEUMT a la vida professional de cadascú.

Sense aquest buidatge quantitativ i només amb les opinions dels *protagonistes* difícilment es podrà aproximar-se als objectius de la recerca, com la influència que va tenir el CEUMT en el model Barcelona dels JJOO, que jo crec que no es va intuir. Més que propostes tant la Revista com els Manuals pretenien, primer de tot, la formació de polítics i tècnics de cara al diagnòstic dels problemes i les visions dels dèficits de conjunt. Pocs articles per exemple de com la limitació dels recursos municipals afectaven als projectes urgents com la reurbanització de les perifèries i els dèficits de zones verdes o equipaments, que si es quantificaven.

En relació a la transformació urbanística de Barcelona, com objectiu de la recerca, uns records personals.

Se'n comença a parlar oficiosament, quan l'alcalde Socias i els delegats municipals (Solans- Urbanisme, Angelet- Hisenda i Segarra- Cultura, especialment) viatgen de visita a Moscou, i en Samarach, aleshores ambaixador d'URSS, els hi parla del projecte/ Il·lusió.

José María Socias Humbert. Alcalde de Barcelona. 6 de diciembre de 1976-2 de enero de 1979 (2 anys i 1 mes). Predecesor Joaquín Viola Sauret. Sucesor Manuel Font i Altaba (alcalde de les eleccions municipals del 1979)

Narcís Serra, primer alcalde democràtic de Barcelona, ho planteja, crec, molt al principi del seu mandat, març de 1979, abans de ser nomenat ministre de Defensa al primer govern de Felipe González, el 1982 (28 octubre). El 1986 Barcelona guanya la nominació, i sis anys més tard es fan els JJOO d'excel·lència. El debat del model Barcelona no comença, de fet, fins el 1983 -84 amb el document de les noves centralitats de Joan Bosch.

Comentari final: no s'entén una comunicació sobre la història del CEUMT que acabi el 1982, més enllà de l'argument que és el període de feina dels dos signants com a directors. I que a tothom ens agradi més explicar els períodes d'èxit, com era el cas. Però, havent-hi un número 100 el 1987, amb el buidatge dels articles publicats a les 8 revistes d'urbanisme de l'estat, entre 1977 i 1986, i en el qual el CEUMT hi té una participació del 34%, i apareix com a revista amb més articles, no s'entén que la única referència sigui dient que *la història del 1982- 1990, és un altre article.

4. La presentació del *Manual de Formación Municipal*, el 20 de febrer de 1979, als diaris de Barcelona i altres: amb continguts desiguals i amagant el paper del PSUC

La /les presentació /presentacions del *Manual de Formación Municipal* van tenir *cobertura mediàtica*, d'una certa rellevància, quan es van presentar. Tenia guardada les ressenyes dins del meu exemplar i que m'havia facilitat el servei de Premsa de la *Corporación Metropolitana de Barcelona*, l'entitat on treballava, els matins. També guardava l'edició de la Generalitat Valenciana; però no he trobat la versió per la Junta de Andaluacia. A destacar el contingut tan diferent de les ressenyes als diferents diaris, ressaltant més o menys, els parlament del conseller Ortínez i del secretari tècnic de la conselleria d'Ordenació Territorial, Jordi Partal. I parlant molt o poc dels continguts i dels autors, entre els qual m'phi comptava.

Presentació ressenyada a la majoria de diaris de Barcelona: La Vanguardia, El Periódico, El Mundo Diario, Tele/Exprés, AVUI, i àdhuc l'Ideal Gallego d'ACoruña, i quines imatges es presenten a continuació. Hi destaco el fet que en Jordi Borja no va aparèixer en cap de les presentacions, i que ho atribueixo a la seva modèstia, per tal de donar protagonisme als altres autors. El meu protagonisme a 32 anys em va fer somiar molt; massa, vist en perspectiva. Em va permetre, però, tenir feina contractada, com a professional lliure, després de dimitir de l'Ajuntament de Sabadell, just un any després d'haver-hi entrat com a regidor pel PSUC.

La notícia de l'AVUI que apareix el dia 17, gairebé a una plana, és una entrevista de Maria Fava amb Pau Verrier, i parla de l'acte de presentació que es farà *dimarts que ve....i els encarregats de parlar sobre el llibre seran el conseller de Governació Manuel Ortínez i Jordi Partal, secretari general tècnic de la Conselleria de Política Territorial i Obres Públiques*. En Pau hi destaca la idea que *hem hagut d'aprendre al mateix temps que fèiem una obra que pretén ensenyar*, recollint una part de la introducció de Jordi Borja. També que *no és una proposta de política municipal* perquè és un instrument utilitzable per a moltes polítiques*. Una tercera part de l'article, en requadre, es dona la llista dels capítols i els autors corresponents, indicant on treballen actualment. Hi ha 17 autors, amb 1 sociòleg, dos arquitectes, 5 economistes, 4 advocats, un metge, 2 enginyers, 1 llicenciat en lletres i un pèrit, amb les edats que oscil·len entre els 30 i els 35 anys. Ara afegiria per completar els perfils que dels 17 autors, n'hi 12 que són funcionaris eventuais, i que explica la possibilitat de disposar de temps per haver-se pogut dedicar a la producció del llibre.

A destacar que al final de l'entrevista es parla, fora del diàleg, els projectes del CEUMT de produir dos audio-visuals³, un sobre *què són els ajuntaments* i un altre sobre competències; i que el guió ja està enllestit i que un grup de professionals hi està treballant. I acaba que el CEUMT va néixer l'any 1974 a l'ombra del PSUC, i que després de les eleccions del 1977 ha anat incorporant independents als seus treballs. parlant de la Revista i de l'entitat.

Les altres notícies (Tele/Exprés, LaVanguardia, ElPeriódico i MundoDiario) són del dia 21 (quatre dies després) i parlen de la presentació del dia abans, 20 de febrer.

També tenia guardada la notícia l'Ideal Gallego, del diumenge 18 de març de 1979, després de la meva presentació a l' Ateneo de ACoruña, a la qual vaig ser convidat per l'arquitecte Jesús Dalda, company professional dels anys 1971 -73 a Madrid i ACoruña, i membre del Partido Comunista de España. La presentació a ACoruña es produeix un mes més tard, gairebé fil per randa, de la presentació de Barcelona, i molt pocs dies abans de les eleccions municipals a tot l'estat. Potser hi ha haver alguna presentació més, segurament a Madrid, però no la recordo. Tinc, però, un altre record grat d'una anada a l'Ajuntament

³ Recordo, ara, amb tristesa que quan vaig veure els audiovisuals, en una presentació a l'Ajuntament de <Barcelona, vaig quedar decebut, amb la sensació que els autors no havien treballat els dos capítols del Manual, elaborats amb l'ajuda del secretari de l'Ajuntament de Montcada i Reixac, Sr. Amenós, amb moltes hores de treball conjunt. I de fet, no crec que en sortís gaire negoci dels audiovisuals i de la maquinaria comprada, tot i que no ho puc afirmar amb seguretat.

d'Aranjuez, l'any 1981, per un treball sobre finançament del seu Pla de Conservació, fet per Rafael Moneo, i per recomanació d'en Manel Solà-Morales, que el regidor d'urbanisme del PSOE, crec, em va confessar que els regidors s'havien fet fotocòpies del Manual quan van entrar a l'Ajuntament, el 1979.

Les eleccions municipals estaven convocades pel 3 d'abril de 1979.

La notícia de La Vanguardia destaca la presentació del conseller de Governació, parlant també de les línies d'acció municipal del seu departament. Hi destaca l'assistència de Jordi Partal, secretari general tècnic del Departament de Política Territorial i Obres Públiques (a la Generalitat provisiona, presidida per president Terradellas) i el candidat a l'alcaldia de Barcelona per Convergència i Unió, Xavier Millet. En lletra petita també hi destaca l'assistència de Gregorio López Raimundo, Carlos Gasòliva, Jordi Vallverdú, Carles Prieto i Jordi Conill. Amb el titular **El canvi a nivell municipal és fonamental**, a parlar de la centralització com ineficàcia. I al final de la notícia (10-15% del total) cita el parlament de Jordi Partal, i que Pau Verrié i Joaquim Clusa van presentar el Manual, que té com a finalitats les de *formació i informació*, i que s'hi inclou la legislació relacionada amb els Ajuntaments. Ortínez va anunciar que en un **termini no molt llarg** podrà anunciar **alguna cosa** de l'Escola d'Administració Municipal, dient que també que està previst que el Manual es transformi en un **Manual de Gestió Municipal** **en català, sintetitzat, modificat i adaptat a la realitat de Catalunya**, patrocinat pel departament de Governació i per distribuir **a tots els regidors catalans**. La notícia de la presentació és acompanyada per les queixes de la unitat de vigilància nocturna de la Guàrdia Urbana de Barcelona. Ja podeu imaginar que els meus somnis professionals, anaven cap a l'escola que va parlar el conseller Ortínez.

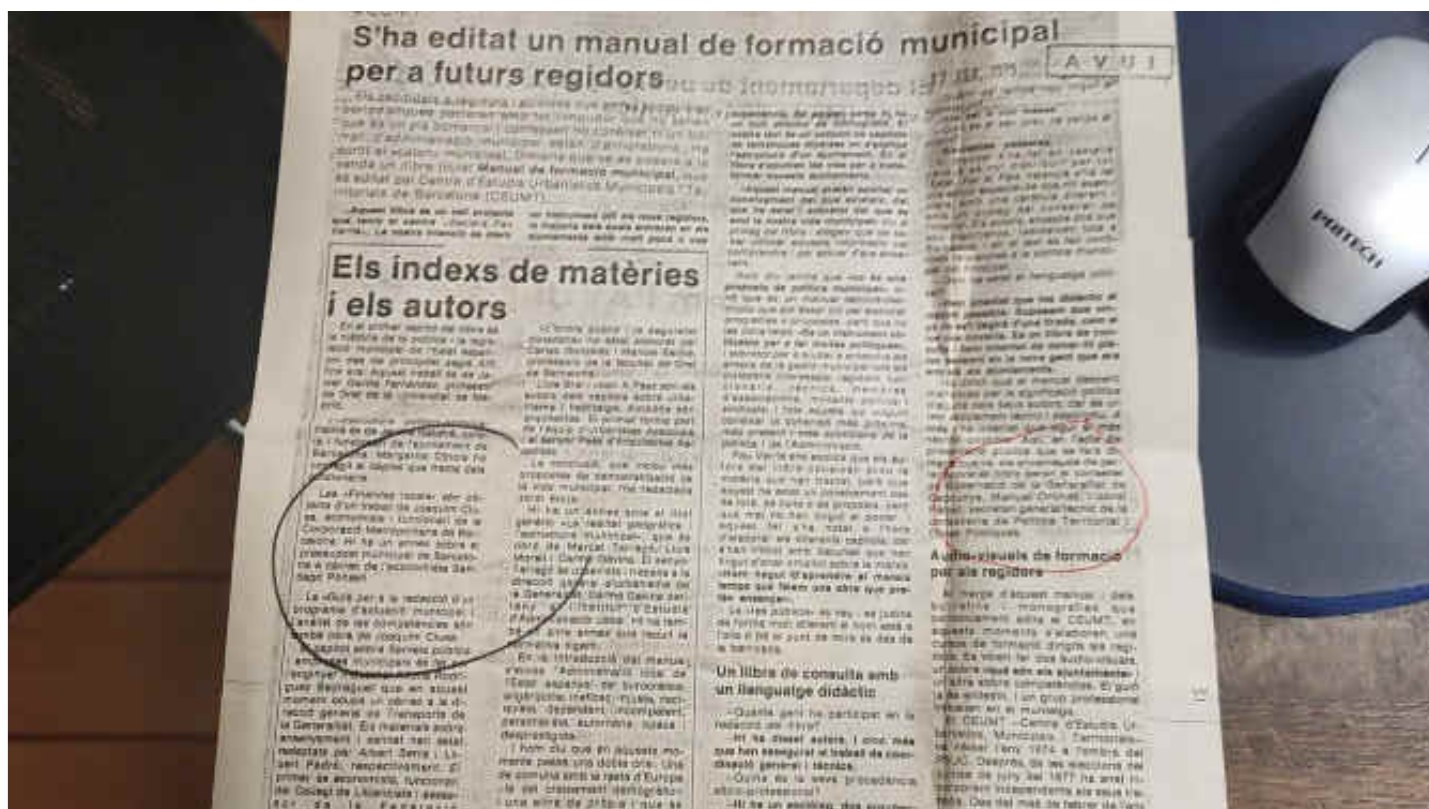
La notícia del Tele/Exprés del mateix dia és d'un quart de pàgina referint-se a la presentació a l'**Associació de la Premsa** del Manual de 445 pàgines i 600PTA, presentant-se junt al número extraordinari de la Revista del CEUMT sobre Política Territorial a Catalunya, posant-hi com a titular **Ortínez: un libro oportuno y necesario**. Parla de la benvinguda de Pau Verrié, coordinador del CEUMT, i del **principal de sus autores**, com diu en Jordi Borja, a la Introducció, Joaquim Clusa, **responsable de la planificación de equipamientos de la de la Corporación Metropolitana de Barcelona (de fet, era *tècnic ras*) *quien definió el libro com oun instrumento tècnico que sirve para la realización de distintas políticas municipales**. És grat llegir que Jordi Partal (insisteixo que no recordo la seva participació a la presentació) va parlar que l'aparició del llibre demostra que a Catalunya **hay técnicos bien preparados para encarar la realidad municipal**. I per últim va parlar el conseller Ortínez (un paràgraf) explicant la filosofia del departament de governació que la **Generalitat potenciarà l'autogestió municipal**, amb suport tècnic i financer, però sense centralització ni control innecessari.

Recordava la presentació al Col·legi de Periodistes, amb López Raimundo, secretari general del PSUC, Carles Prieto, president de la Federació d'AAVV de Barcelona i jo a la taula, com en Carles m'ho recordat més d'una vegada. A la vista del de la notícia del Tele/Expres veig que va ser a l'Associació de la Premsa. M'estranya que no parli ni de Carles Prieto ni de López Raimundo. Podria assegurar que el conseller Ortínez no va ser a primera, però podria haver sigut un altre presentació. Tampoc recordo la presència del Partal, secretari tècnic de la Conselleria d'Ordenació Territorial en la Generalitat provisional de Terradellas, i quin conseller era Narcís Serra..

Dels parlaments, només recordo la .meva **boutade** de demanar excuses per **haver retardat les eleccions municipals fins haver acabat el Manual (sic)**. No gaire encertada, vist en perspectiva de 49 anys i mig. Llegint la ressenya del Tele/Exprés, però, he recordat que vaig parlar de les experiències d'escoles o cursos d'Administració Local a UK, França, Dinamarca i USA, perquè el conseller Ortínez em va respondre, diu la ressenya, que la Generalitat estava plantejant la creació d'una escola d'Administració Pública, com la que ja va funcionar a Catalunya el 1914, així com la producció de **petits manuals de formació de regidors**.

Hi vaig assistir, perquè a l'any 1976 donava l'assignatura de Metodologia de Planejament al curs de tècnics urbanistes a l'Escola de Funcionaris de la Diputació, i a la Corporació Metropolitana vaig atendre una comissió de tècnics de l'OCDE que buscaven quina persona, representant Catalunya/ Espanya, i que parlés anglès, per assistir a les reunions. Posteriorment, cap a finals del 1979, em van contractar per treballar un parell de setmanes en la preparació dels documents tècnics d'un congrés sobre Administració Local, que es va fer a Istanbul, organitzat per l'OCDE, i on van assistir-hi els alcaldes ja elegits de Barcelona i València.

[illegible]



MUNDO DIARIO 21 DE FEBRER 1979- *Los concejales ja tienen Manual*. No i cita cap autor, i només que hi van parlar en conseller Ortínez i el secretari general Jordi Partal. També dona els noms de les persones representants de partits que hi van assistir, com Gregorio Lópe Raimundo, Jordi Borja, Miquel Sallarés, Pau Pons i Carles Prieto, president de la FAVB.

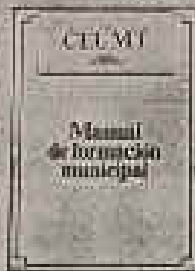
Los concejales ya tienen manual

Los concejales de los ayuntamientos de España ya tienen un manual que les servirá de guía para el desempeño de sus funciones. El manual, que recoge los principios básicos de la gestión municipal, ha sido elaborado por el Centro de Estudios y Documentación Municipal del Ayuntamiento de Madrid.

El manual, que se distribuye en forma de libro de bolsillo, es el primer manual de este tipo que se publica en España. Su contenido se divide en tres partes: la primera trata de la concepción del municipio, la segunda de la organización municipal y la tercera de la gestión municipal.

Estado de las haciendas locales.

En estos momentos se está



Título de formación para concejales de los ayuntamientos de España.

El manual, que se distribuye en forma de libro de bolsillo, es el primer manual de este tipo que se publica en España. Su contenido se divide en tres partes: la primera trata de la concepción del municipio, la segunda de la organización municipal y la tercera de la gestión municipal.

El manual, que se distribuye en forma de libro de bolsillo, es el primer manual de este tipo que se publica en España. Su contenido se divide en tres partes: la primera trata de la concepción del municipio, la segunda de la organización municipal y la tercera de la gestión municipal.

El manual, que se distribuye en forma de libro de bolsillo, es el primer manual de este tipo que se publica en España. Su contenido se divide en tres partes: la primera trata de la concepción del municipio, la segunda de la organización municipal y la tercera de la gestión municipal.

El manual de formación municipal

El manual de formación municipal

El manual de formación municipal

El manual de formación municipal

El manual de formación municipal

El manual de formación municipal

Ortíz por la autogestión municipal

El Sr. Ortiz, que es un hombre de gran experiencia, ha sido elegido concejal en el Ayuntamiento de Madrid. Su programa de gobierno se basa en la autogestión municipal.

El Sr. Ortiz, que es un hombre de gran experiencia, ha sido elegido concejal en el Ayuntamiento de Madrid. Su programa de gobierno se basa en la autogestión municipal.



El concejal en una fotografía.

El Sr. Ortiz, que es un hombre de gran experiencia, ha sido elegido concejal en el Ayuntamiento de Madrid. Su programa de gobierno se basa en la autogestión municipal.

El Sr. Ortiz, que es un hombre de gran experiencia, ha sido elegido concejal en el Ayuntamiento de Madrid. Su programa de gobierno se basa en la autogestión municipal.

MANUEL ORTÍZ

21 FEB 1981

LA VANGUARDIA - 21 DE FEBRER, 1979- *El cambio a nivel municipal es esencial* *El conseller explico ayer la línea de acción del departament de Governación* . A l'entradeta parla que l'acte era de presentació del *Manual de Formación Municipal* del CEUMT. I al final s'hi dedica un 10-15% de l'article a parlar de la presentació.



EL PERIÓDICO- 21 DE FEBRER- *Ortínez: queremos autogestión municipal*. *La autonomía debe llegar hasta los municipios...* en el acto de presentación de dos textos que prometen ser fundamentales para la inminente política catalana. Se trata de información y asesoramiento para los futuros concejales democráticos*. La noticia és a una columna, i no ens cita a cap dels autors ni presentadors.

Ortínez: "Queremos autogestión municipal"

Barcelona. — «Tendría poco sentido tener una autonomía a nivel de Estado y, al mismo tiempo, mantener unos municipios sometidos, privados de capacidad gestora y excesivamente supervisados, ni que sea por la Generalitat. La Generalitat debe mantener el apoyo técnico y financiero. Pero la autonomía debe llegar hasta los municipios», manifestó ayer Manuel Ortínez, conseller de Governació de la Generalitat, en el acto de presentación de dos textos que prometen ser fundamentales para la inminente política catalana.

Se trata de un manual de información y asesoramiento para los futuros concejales democráticos (*Manual de formación municipal* y de un detallado análisis de la infraestructura catalana (*Política Territorial a Catalunya*). Ambos editados por el Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEUMT).

El *Manual* es el fruto de un año de trabajo del CEUMT, que la Generalitat va a tomar como propio, realizando una edición resumida, traducida al catalán, que será librada a todos los consellers de los futuros Ayuntamientos democráticos catalanes, «para que conozcan sus derechos y deberes», según dijo Manuel Ortínez.

Autogestión

El conseller de Governació declaró que la gran virtud de este libro era su oportunidad, ya que aparece en el momento justo en que el país tiene delante suyo las elecciones municipales.

Y volviendo al tema de la autonomía de los municipios, el señor Ortínez se refirió «a esta palabra olvidada, en parte, la autogestión, que se debe llevar a los Ayuntamientos. Y Ortínez matizó que si la Generalitat fuera absorbente y los municipios estuvieran considerados como menores de edad, estaríamos ante una autonomía con el cerebro congestionado y las extremidades paralizadas: «Debemos hacer de Catalunya un cuerpo vivo».

Diu que va parlar Ortínez, Partal i jo. NO ho recordo.



EL IDEAL GALLEGO – ACORUÑA- 18 MARÇ 1979- *Presentación del libro Manual de Formación Municipal*. Bona presentació de José Luis Dalda parlant dels homes i les dones que enrran als ajuntaments sense formació suficient.





5. Estimació de la producció del CEUMT i la meua participació 1976- 1979 compartint militància al PSUC de Sabadell, i valoracions esparses

A l'article de JA/PV corresponent al període 1977- 1982 es fa una valoració quantitativa en nombre de números de la Revista (sense tiratge), de cursos donats i de Manual publicats (amb tiratge). Entenc que caldria també estimar el nombre de pàgines produïdes per arribar a quantificar tota la producció del CEUMT, tant pel primer període fins el 1982, com en el segon fins el 1990.

Producció individual d'exemplars, producció en nombre total de fulls impresos i abast (per exemple que més del 50% de les subscripcions de la revista eren de fora de Catalunya, segons JA/ PV, l'any de l'ampliació de capital de 1981) donaran una imatge més completa de la repercussió que van tenir les activitats del CEUMT.

I al mateix temps es podrà situar l'aportació de cada autor. Atès que totes les col·laboracions van ser d'aportació desinteressada, una menció i un record dels autors, seria una petita compensació a l'esforç que es va fer.

A efectes comparatius, els 4 volums de l'obra de Pierre Vilar, *Catalunya dins l'Espanya Moderna*, tenen unes 2200 pàgines (3 d'un 450, com el Manual, i un de prop de 900 pàgines).
<https://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/22694/1/138863.pdf>.

*Un cop publicada, l'obra fou un èxit de vendes: del volum I, aparegut el 1964, se'n vengueren mil exemplars només el dia de Sant Jordi; al cap d'un any la primera edició, de dos mil exemplars, estava exhaurida. Del volum I se'n feren cinc edicions, del segon sis, del tercer quatre i del quart tres. 2000 de cada edició. Total: 2000x5 +2000x6 + 2000x4+2000x3 = 36.000 exemplars.*⁴

A resultes del de la quantificació detallada que pugui sortir del buidatge de cada numero de la revista, he fet una primera estimació sobre la base de 110 exemplars (1977- 1990), a una mitjana de 50 fulls per exemplar, i donaria 5.500 pàgines. Afegint-hi el *Manual de Formació Municipal* de 445 pàgines, i una estimació de 5 Manuals més a raó de 150 pàgines cadascun, donaria 750 més, i que podria quedar infra-valorat segurament. Els 85 cursos els he valorat a una mitjana de 20 pàgines de material escrit, i en resulten 1.700 pàgines addicionals. En total, 8.395 pàgines produïdes en 13 anys, amb el detall següent:

⁴ Un altre referent de àmplia venda, a l'escala d'obra d'interès general, podria ser la Gran Enciclopèdia Catalana, amb *Entre la primera edició (1968 – 1980) i la segona (1986 – 1989), es vengueren gairebé 170.000 col·leccions.[12] Altres estimacions situen la xifra en unes 250.000 edicions impreses.[10]*, a https://ca.wikipedia.org/wiki/Gran_Enciclop%C3%A8dia_Catalana, i que es podria interpretar com que un 10%- 15% aproximadament de les llars a Catalunya l'hagués comprat.

	116	números de la revista	
	50	pàgines per número	
	10	autors per número	
67%	5.800	pàgines	
	1.160	autors	
5%	445	p. Manual Formació Municipal	
	20.000	exemplars venuts	
	5	Manuals més	
	150	p. per Manual	
9%	750	p.	
	30.000	exemplars venuts	
	6.995	pàgines produïdes	
	85	cursos	
	30	assistents de mitjana	
	2.550	assistents cursos	
	20	fulls de material per curs de mitjana	
20%	1.700	p. addicionals	
100%	8.695	pàgines produïdes	

En base als càlculs anteriors, la producció del CEUMT seria equivalent a la publicació de 3.7 vegades l'obra de Pierre Vilar, en nombre de pàgines. I en termes de difusió es podria fer la comparació amb el nombre d'exemplars venuts en total, comptant la totalitat de les edicions, totes les publicacions del CEUMT haurien sigut un 30% més que l'obra de Pierre Vilar, i que, segurament situa la comparació en una pla més homogeni que únicament el nombre de fulls, i palesa la importància de la difusió dels Manuals i, especialment els aproximadament 20.000 exemplars que es van vendre del *Manual de Formació Municipal*, segons s'indica a l'article de JA/PV.

També es podria fer alguna comparació amb el volum de públic que hi podria haver estat interessat directament, que serien les regidores i regidors que van accedir als Ajuntament a Catalunya (uns 10 regidors de mitjana pels gairebé 1000 ajuntaments, en resultarien unes 10-12.000 compradors potencials) i a l'estat (per a 8.200 municipis – p. 409 de Manual- en resultarien 82.000). Així el Manual podria haver arribat a un 25% de la totalitat de regidors a l'estat, segurament com a mínim, tenint en compte que es va publicar en castellà. I atès que d'altres 5 manuals se'n van ven vendre uns 25.000 exemplars més, es podria dir que, al menys, un 30% dels regidors de l'estat van comprar un exemplar del CEUMT, en el supòsit extrem que no hi hagués més d'una compra. Són certament xifres de difusió més que respectables, i que justifiquen que avui, se li dediqui un capítol públic de *memòria històrica* per als arxius històrics.

Aquest càlculs són només orientatiu, i es donen per si poden ajudar a unes estimacions més precises, amb la informació que necessàriament haurà de venir de JA/ PV, ampliant les estimacions inicials, i sobretot, partint del tiratge aproximat de la Revista, al menys en 3 moments: final del 1977, al cap d'un any de sortida, el 1979, després de les eleccions municipals, el 1981, en el moment de l'ampliació de capital, i el 1990, que es publica el darrer número 116 de la Revista i es tanca el CEUMT. Ajudaria, sens dubte, disposar per aquestes dates d'una quantificació de quin va ser el volum aproximat d'ingressos en aquestes dates, tenint en compte que la producció dels materials era gratuïta per part dels autors, i el CEUMT només tenia les despeses d'estructura de gerència, secretaria i local, de si hi havia dèficit o superàvit en cadascuna d'aquestes dates.

Amb l'objectiu, segurament massa pretensions, de quantificar també la meua aportació, per tal de contestar el qüestionari de l'equip de recerca, també, m'he permès començar-la pel *Manual de Formació Municipal*, amb les aportacions en nombre de pàgines dels diferents autors i que es presenta a la taula que segueix.

Capítol	Autoria	de pàg.	fin pàg ...	pàgs- nom- bre	%auto- ria
Introducció	Borja, Jordi	1	6	6	1%
Historia y presente de la realidad municipal en España	García Fernández, Javier	7	40	34	8%
Estructura político- administrativa de la Administración Local	Galofré, Jaume i Obiols, Margarida	41	86	46	10%
Competencias municipales	Clusa, Joaquim	87	129	43	10%
Anexo de Sanidad / Asistencia Social y Enseñanza	Serra, Albert	130	149	20	5%
Anexo De Seguridad Ciudadana	González, Carlos	150	158	9	2%
Haciendas municipales	Clusa, Joaquim	159	262	104	23%
Anexo- Estructura Hacienda Ayto Barcelona	Ponseti, Santiago	263	276	14	3%
Guia para la redacció de un programa de acció municipal	Clusa, Joaquim	277	294	18	4%
Servicios públicos municipales	Rodríguez Bayraguet, Alfons	295	326	32	7%
Urbanismo	Brau, Lluís i Paez, Joa A.	327	378	52	12%
A modo de conclusión. Els *10 manaments* pels Ajuntaments que somiem!. (Falta a l'índex final)	Borja, Jordi	379	392	14	3%
Anexo1 . Realidad geográfica y Estructura Municipal. Estadísticas de municipios y admon local	Gavira, Carmen, Morell, Luis, i Tarragó, Marçal	393	414	22	5%
Anexo 2. Legislación Administración Local	Gavira, Carmen, Morell, Luis, i Tarragó, Marçal	415	444	30	7%
Total pàgines				444	100%

La meua llista de 17 publicacions entre el 1975, un any abans de la tornada de la universitat de Reading amb 29 anys, i el 1984 que CEUMT em va publicar el darrer, és la que segueix, seguint la numeració de publicacions del meu web <https://www.clusa-oriach.cat/publicacions.htm>. Set de les publicacions són articles a la Revista del CEUMT i un altre és el *Manual de Formación Municipal*

7. 1975. REVISTA "CIUDAD Y TERRITORIO. REVISTA DE CIENCIA URBANA". "Traslados industriales en el área metropolitana de Madrid", nº 4/75, pàgs. 9-26.
8. 1977. REVISTA "INFORMACIÓN COMERCIAL ESPAÑOLA". Ministerio de Comercio. "Localización industrial y política de desarrollo", nº 526-527, pàgs.106-119.
9. 1977. REVISTA "TAULA DE CANVI". "Alguna de les causes dels desequilibris territorials a Catalunya", Juliol-Agost 1977, núm. 6, pàgs. 148-155.
10. 1978. REVISTA "CEUMT". Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials, "Notas sobre la reforma de la Administració Local en el Reino Unido". Núm. 4, Maig 1978, pàgs. 11-17.
11. 1978. REVISTA "CIUDAD Y TERRITORIO. REVISTA DE CIENCIA URBANA", "El sector terciario en los centros históricos", 3/78., pàgs. 21-32. (publicació a dues revistes fa una mica de vergonya)
12. 1978. REVISTA "CEUMT". Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials, "Per una Generalitat descentralitzada" (amb Serratos, A.), Núm. 5, Juny 1978, pàgs. 48-62.
13. 1978. REVISTA "CEUMT". Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials, "El sector terciario en los grandes centros urbanos. Notas sobre descentralización terciaria", Núm. 9 (separata), Desembre 1978, pàgs. 1-13.
14. 1978. REVISTA "MISCEL·LÀNIA D'ESTUDIS HUMANÍSTICS", MAYURQA 18, "II Encontre de Ciències Humanes i Socials dels Països Catalans", "Problemàtica i metodologia de les divisions territorials-polítiques de Catalunya", Universitat de Palma de Mallorca, pàgs. 133-148.
15. 1979. REVISTA "CEUMT". Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials, "Problemàtica i metodologia de les divisions territorials-polítiques a Catalunya", Núm. 11/12, Febrer-Març 1979, pàgs. 26-31.
16. 1979. REVISTA "CEUMT". Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials, "Qué son los Ayuntamientos?(Guión para un curso de formación municipal, nº 13, Abril 1979, pàgs. 5-17.
17. 1979. "MANUAL DE FORMACIÓN MUNICIPAL". Centre d'Estudis Urbanístics, municipals i territorials (CEUMT), 445 pàgs.
18. 1980. "ESTUDIOS ECONÓMICO- FINANCIEROS DE LOS PLANES GENERALES". Varios autores. Centro de Estudios de Ordenación del Territorio y Medio Ambiente (CEOTMA). Serie: Manuales. 151 pàgs.
19. 1981. MEASURING LOCAL GOVERNMENT EXPENDITURE NEEDS: THE COPENHAGEN WORKSHOP. OECD. Urban Management Studies. Comments on "Expenditures, social needs and size of municipality", pàgs. 104-105
20. 1981. "L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL DE CATALUNYA" (amb Casassas, Ll. Amb la col·laboració de Domènech, E. i Juncà, F.). Publicacions de la Fundació Jaume Bofill, 326 pàgs.
21. 1981. "L'ORGANITZACIÓ TERRITORIAL I ADMINISTRATIVA DE BARCELONA. FUNCIONS I ÀMBITS DE DESCENTRALITZACIÓ: ELS NOUS DISTRICTES".(edició mimeo per a participació), Ajuntament de Barcelona, Àrea de Descentralització i de Participació Ciutadana, 292 pàgs.
22. 1984. REVISTA "CEUMT". Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials, "División territorial y descentralización de funciones" (con Casassas, Ll.), núm, 77/78, Agost-Setembre 1984 (monogràfic sobre descentralización municipal), pàgs. 53-59.
23. 1984. REVISTA "CEUMT". Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials, "División territorial y descentralización de funciones: los argumentos de gestión pública en la descentralización de competencias" (con Casassas, Ll.) (ampliación), núm, 80, Noviembre 1984, pàgs. 5-12.

En total són 245 pàgines, atribuint-me la part de col·laboració del Sr. Amenós. En relació a l'estimació de 8.395 pàgines publicades entre Revista, Manuals i Cursos, representa el 2,8% del total, i que, curt i ras, estimo que és la meua aportació, concentrada en dos anys, entre el gener- març del 1977 i l'abril del 1979, i amb una dedicació especial al Manual de referència. No és certament una proporció massa rellevant, però seria un exemple de com van sortir els materials del CEUMT, com a think tank, amb l'aportació de militants del PSUC, inicialment, pel fet de poder disposar del *coixí* de treballar a l'administració pública, els matins.

Cal comptar, però, que en la producció total del CEUMT hi ha una aportació generosa també de Pau Verrié i Joan Alemany, en la direcció tècnica i logística de tota la producció. Hi posaria, comptat a l'engròs, que podia haver sigut, fins el 1982 del 25%, i per la qual cosa haig de deduir un 25% de la meua aportació, diguem *bruta*, i, per tant el meu percentatge d'aportació, diguem *net* es quedaria en un 2,1%. Assumint que els altres companys i companyes que van fer realitat el Manual de referència (13 en total), hi fessin una aportació semblant, inclosos alguns articles, quedaria explicat prop d'un 30% de la producció total del CEUMT, en base a aportacions de militants.

Un altre forma de comptar-ho seria considerant els 4 blocs de producció, en base a les hipòtesis que s'han indicat. Correspondria un 66% als articles, un 5% al Manual de referència, un 9% als altres manuals i un 20% als Cursos. De cadascuna s'hauria de deduir la imputació del 25% a les tasques de direcció i logística, i que en conjunt ajudarien a donar unes imatges quantitatives de com es va produir la feina del *think tank*, fins a l'any 1982. Deixo per a l'equip de recerca un afinament dels comptatges anteriors, i un detall més nominal i individualitzat de les aportacions, lògicament obert a una discussió oberta entre les persones que encara ho podem explicar.

Paral·lelament a la militància al CEUMT, vaig tenir la meua militància al PSUC de Sabadell, on vaig poder col·laborar, al menys, en tres activitats política -professionals rellevants. En primer llocs, l'al·legació de va presentar l'Associació de Veïns del Centre al Pla Comarcal, informació pública després de l'aprovació inicial, el 1976, per a la recuperació detallada de solars ocupats per equipaments, i beneint el pla fet per la Diputació de Samaranch, encara sense eleccions municipals. En segon lloc, l'al·legació del PSUC al Pressupost Ordinari i al d'Urbanisme de l'Ajuntament del 1979, cap els mesos de novembre-desembre del 1978, amb aixecament d'acta notarial, per tal de denunciar que s'hagués fet sense consultes a les Associacions de Veïns i altres entitats representatives, tot recordant que la part del Manual d'explicació de què són els pressupostos municipals es fa servir l'estudi fet del de Sabadell per a l'al·legació (p. 159 a 262 del manual de referència). I finalment, la participació al programa de govern per a l'Ajuntament que es va presentar per a les eleccions d'abril del 1979. Segurament totes aquestes feines van influir per seer posat en el número 7 de la candidatura del PSUC per a l'Ajuntament.

La meua valoració sintètica: El CEUMT va ser un *think tank* del PSUC i de l'esquerra política, tant catalana com de la resta de l'estat, amb el lideratge indiscutible i imprescindible de Jordi Borja, que va col·laborar, amb eficàcia, a democratitzar la vida política i municipal, enfront al dictadura i, després de la mort del dictador fins a la constitució dels Ajuntaments democràtics, i que va deixar molta empremta amb 110 números publicats de la *Revista CEUTM* (tirades de 2-3000 exemplars), 6 manuals de *formació municipal* (el primer, amb una tirada d'uns 20.000 exemplars, en 4 edicions), conferències arreu dels seus membres i 85 cursos de formació.

Valoració encertada d'Alemany i Verrié, al final del seu article de 2021, reproduït aquí, a Quaderns d'Història:

Des del CEUMT es va participar activament en les propostes per les eleccions dels ajuntaments durant la transició, es va contribuir a la construcció i desenvolupament de la nova Administració local del maig del 1979 i es va incidir positivament en la formulació de polítiques urbanes progressistes des de les primeres eleccions locals democràtiques.

Considero una característica típica de les iniciatives de l'esquerra i, ara, de l'independentisme, davant del poder de un estat creat per la dictadura i que encara és molt viu. Teníem professors d'universitat però no teníem catedràtics, teníem professionals del planejament urbanístic però no teníem gestors tècnics dels serveis públics i les infraestructures.....

En JB al pròleg del primer Manual ho va explicar amb claredat una sinceritat:

Solamente aduciremos una disculpa.. Este Manual es obra de un conjunto de especialistas que han sufrido la gestión municipal, pero no la han hecho. Han combatido la política municipal y han propuesto alternativas, pero no han hecho funcionar los mecanismos desde dentro. Por tanto hemos debido aprender, a la vez que hacíamos una obra que pretende enseñar

Ho va completar a Borja, Jordi. "La economía social: entre la militancia, la empresa y el servicio público". CEUMT, núm. 50, Barcelona, maig de 1982, als quatre anys i mig de la seva existència, com es diu a una nota del treball JA/PV.

El Premio Nacional al millor article va ser per Manuel Herce al núm 1 de la Revista. Venia de l'experiència del planejament de la Regió Metropolitana amb en Samaranch i del Pla de Sabadell i Comarca, en experiència de 5 anys. Els altres no teníem la mateixa experiència, en la gestió d'Ajuntaments.

De la mateixa manera que cal estudiar les *causes de la mort* d'una institució o grup (des d'una entitat a un partit polític, com va ser el PSUC), també cal conèixer les causes que fa que un membre del grup el vagi deixar, després d'una dedicació intensa de prop de 3 anys llargs, i havent participat en la producció d'un producte que li va donar nom, prestigi i recursos, com va ser el Manual de Formació Municipal (no recordo qui va proposar aquest nom, que pot tenir reminiscències passades).

Perquè no hi podia aportar més, del que ja havia aportat, amb l'ajuda del Sr. Amenòs, secretari de primera, a l'Aj de Montcada i Reixac. Havia confiat que la meua estada de regidor a l'Ajuntament de Sabadell em donaria l'experiència pràctica que no tenia, tant en hisenda municipal com en urbanisme, i no va poder ser així. Malgrat que al cap d'uns 8 mesos d'estada vaig arribar a produir un estudi de necessitats per els 130-135 *centres de cost* que vam desagregar l'activitat municipal (se'n va arribar a dir la *clusificación*) i que va permetre establir les prioritats d'inversió del primer pressupost d'inversions (el primer pressupost ordinari va ser una pròrroga de l'anterior de l'ajuntament franquista, amb l'argument de falta de temps per fer un *base 0*, i argumentant l'interventor que no es podia fer per a tants centres de cost, perquè les *modificaciones de crèdit*, haurien de ser *constants*) que es va elaborar, demanant un crèdit de 100 MPTA a la Caixa d'Estalvis de Sabadell, no havia pogut entrar en detall al departament d'hisenda, que el portava el cap de llista del PSC, amb qui teníem acord de govern, i que no m'ajudava prou).

Recordo que vaig participar en un dels primers cursos que es van fer al local de la plaça de Castella, sobre la hisenda municipal, i que s'hi va apuntar la cap de la secció de la Contribució Urbana de l'Ajuntament de l'Hospitalet, que va plantejar preguntes molt concretes d'aquest impost i que jo no vaig saber contestar per desconèixement. Per vergonya meua se li va tenir de tornar el pagament del curs, perquè va dir, amb raó., que no li interessava, per contingut massa generalista, i que era el màxim que jo podia donar, en aquell moment.

No es va fer cap curs sobre *Programes de Necessitats i Actuacions*, com els que teníem de model del Gabinet Tècnic de Programació de l'Ajuntament de Barcelona, que és on jo hi hauria pogut aportar, com en els capítols del Manual sobre competències i *Programa d'Actuació*, i el de Sabadell (amb unes 200 pàgines de document final, no publicat, ni discutit) encara no l'havia acabat per poder-lo presentar amb propietat i seguretat.

Durant l'any de regidor del PSUC a Sabadell, amb l'alcalde Farrés, no vaig poder col·laborar amb el CEUMT.

A la sortida de l'Ajuntament, per dimissió, l'abril del 1980, i havent donada per acabada la meua militància al PSUC, vaig començar a exercir d'economista consultor en urbanisme, fins el 1991, que vaig tornar a la Mancomunitat de Municipis de l'AMB.

I de fet, ja no disposava de temps com tenia abans del 1979 que era funcionari *de matins* de la CMB, perquè m'havia de dedicar als projectes que havia contractat pel meu nou despatx (un estudi econòmic del pla intermunicipal de 6 municipis, i l'estudi de localització industrial, encarregat per Manuel Herce per la CMB, sobre demanda de sòl industrial, en plena postcrisi del petroli del 1975-76). I va venir l'encàrrec de la Fundació Bofill sobre la Organització Territorial de Catalunya, i al cap de poc, el dels nous districtes de Barcelona, als quals m'hi vaig llençar de cap i amb il·lusió.

El Manual d'Hisenda el va redactar en Loizu que era regidor d'hisenda a Ripollet. No conec el Manual ni em van demanar opinió abans de publicar-lo. També per aquest fet vaig pensar que ja era el final d'una etapa, tan política com professional, i que em tenia de centrar en els encàrrecs sobre l'organització territorial de Catalunya i de Barcelona, que havia somiat. Els resultats, però, *més savi que ric*, amb la reforma de l'administració local de Catalunya encara en somni!.

6. Un record a la col·laboració del sr. Amenós, secretari de l'ajuntament de Montcada i Reixac al *Manual de Formación Municipal*

Si bé de la taula presentada de les aportacions al Manual de referència en resulta una aportació personal de 165 pàgines, haig d'explicar que la meua producció va tenir la col·laboració del Sr. Amenós, secretari de l'Ajuntament de Montcada i Reixac, qui generosament em va acompanyar moltes hores, durant molts mesos, especialment en el capítol de *Competències* (46 pàgines), en el detall de cada figura impositiva i despesa principal del capítol d'hisendes municipals (104 pàgines), així com per a la majoria de les referències legislatives. Siguin aquestes notes per expressar el meu agraïment més sentit de tot el que em va ensenyar.

No va voler sortir ni als crèdits ni amb cap menció a la Introducció del llibre, per raons del ser tenir el càrrec de *secretario nacional* encara en Ajuntament franquista. Un agraïment immens per a tot el que em va ensenyar de gestió municipal, posant de relleu els problemes i possibilitats que tenia la gestió municipal, i fent realitat el principi que *els autors produïem un material per ensenyar, mentre apreníem* perquè no teníem, la majoria, experiència en la gestió, atès que veníem de l'elaboració de plans d'urbanisme, gabinets de programació o de departaments d'estudi. N'és la mostra més clara el que expliquen JA/PV a la p. 189, de l'article

... Els estudis dels plans d'urbanisme de finals de la dècada del 1960 i principis de la del 1970 com l'"Avance del Plan de Ordenación urbana del Área Metropolitana de Barcelona" del 1968 o la "Ponencia para la Revisión del Plan de Ordenación Urbana de Barcelona" del 1971 van reunir joves tècnics que, conscients dels greus problemes i insuficiències de la política urbana, promovien nous objectius i polítiques progressistes per resoldre'ls.

De fet, el treball del Sr. Amenós va ser omplir la plantilla metodològica (quasi res!) que jo li proposava tant en el capítol de Competències com en el d'Hisenda municipal. Permeten-me un recordatori una mica detallat, perquè les plantilles metodològiques posaven de relleu el que jo volia saber dels Ajuntaments (i que no coneixia!), i creia que era el què necessitaven saber la gent que accediria als ajuntaments, des dels partits progressistes, perquè en aquella època no somiava amb la independència, i només amb el reconeixement estatutari del lema de l'Assemblea de Catalunya *Llibertat, amnistia i estatut d'autonomia*, sense ser conscient que ens farien *trampa*. I també pensant amb la gent de les Associacions de Veïns i entitats que maldaven per aconseguir una democràcia, equiparable a la dels països avançats.

En el cas de les Competència, vaig fer la llista dels 15 grups que em semblaven rellevants, i que van ser els següents:

- Ensenyament /
- Sanitat/
- Policia Municipal, ordre públic i tràfic /
- Cens de població, estadística i alistament militar /
- Servei d'extinció d'incendis i bombers /
- Transport públic i taxis/
- Serveis d'abastiment: mercats i escorxadors /
- Serveis mortuoris: pompes fúnebres i cementiris /
- Recollida i eliminació de residus- brossa/
- Serveis Socials, assistència social i beneficència /
- Abastiment d'aigua i sanejament /
- Vies de tràfic, obres d'urbanització de carrers i places i manteniment /
- Activitats culturals, recreatives i joventut /
- Esports i instal·lacions esportives /
- Urbanisme, medi ambient i habitatge

Per a demanar-li per a cadascuna d'elles, aquestes qüestions:

- Contingut general de la competència municipal
- Organigrama del servei o departament
- Possibilitats de participació ciutadana
- Qüestions de finançament i pressupostos
- Control- tutela de l'administració central
- Contingut general de la competència estatal
- Problemes i possibilitats
- Legislació bàsica

Són les pàgines 91 a 126 més la pàgina (p. 127) sobre *la cuestión de la municipalización (*...en líneas generales puede decirse que la municipalización no es en sí ni buena ni mala. Depende del Servicio de que se trate, de los medios que se disponga y del estado del sector*...!), i sobre tot el quadre resum de les pàgines , amb el resum en les tres columnes següents(p.128-129):

- Competències que afecten al funcionament de l'activitat econòmica o al contingut del dret de propietat
- Competències sobre serveis públics que afecten a la qualitat de vida
- Competències que afecten a la seguretat de la ciutadania i a les seves formes de comportament

Cal dir, amb força vergonya, però sense alternativa en aquell moment d'urgències, que els Annexos sobre les tres competències municipals d'Ensenyament (p. 130- 143), Sanitat (p. 144 -149) i Seguretat (p. 150-158) , i especialment el capítol sobre *urbanisme* (p. 327- 378) d'en Brau i en Paez, es van redactar sense que els autors vagin conèixer el que escrivia jo (i el Sr. Amenós) i a la inversa, jo tampoc coneixia què escruien ells, ni tant sols que s'hi afegirien aquests capítols. Vaig rebre un comentari d'en Pau Verrié que em va quedar gravat com *tu serveixes molt per treballar sol, però no serveixes per treballar en equip*: i favor si em pot corregir amb el seu record. Per tant un agraïment a JA/PV per tenir *el timó de tota la producció que s'anava fent en paral·lel* per 15 autors, i per fer-ne un muntatge conjunt, amb les urgències de la data de tancament que eren les eleccions municipals del 3 d'abril. De fet, un llibre com aquest no existia, senzillament, i per poc complert que fos, tenia de ser d'interès per la gent que volia anar a governar els nous ajuntaments

Com ja he indicat, la meua experiència en hisendes municipals era molt limitada. Havia fet l'estudi econòmic del Pla General de Logroño des de Madrid i hi havia començat a entrar en l'estudi dels pressupostos. També per l'al·legació que vam fer des del PSUC de Sabadell del pressupost de l'Aj de Sabadell de 1977, comparant-lo amb el de Barberà i Barcelona (p. 162- 165), per tal de posar de relleu que a Sabadell era l'equivalent a 4700 PTA per hab, a Barberà de 6400 i a BCN d'uns 10.000, amb unes desigualtats que encara no ho hem resolt.

El capítol d'ingressos començava amb 3 exemples d'impostos (p. 171 de dos impostos estatals (IRPF i Contribució Urbana) i 1 de municipal (impost de circulació), per explicar els indicant per a cadascun (files) els conceptes bàsics a tenir en compte en cada figura impositiva

- Concepte pel qual es paga
- Preu-base o base imposable
- Persona que ha de pagar
- Tipus tant per cent
- Quantitat a pagar o deute tributari
- Exempcions
- Bonificacions

El Sr. Amenós va omplir la plantilla de les pàgs 173 a 179, per les figures impositives següents (files de la taula):

- Impostos directes
 - o Radicació
 - o Recàrrec sobre la CTU
 - o Recàrrec sobre l'impost industrial
 - o Sobre increment del valor dels terrenys (transmissions)
 - o Sobre increment del valor dels terrenys (persones jurídiques)
 - o Arbitri sobre solars sense edificar
 - o Sobre solars
- Impostos indirectes
 - o Impost de circulació
- Taxes
 - o Llicències Urbanístiques
 - o Apertura d'establiments
 - o Cementiris – Pompes fúnebres
 - o Brossa
 - o Mercats

- Guals
- Clavegueram
- Ocupació del subsol
- Participació en impostos estatals
 - Contribució territorial urbana
 - Participació en els impostos indirectes de l'Estat (4% dels recaptats a tot l'estat)
 - Participació en el Fons Nacional de cooperació municipal
 - Participació en l'impost sobre *tinença i gaudi* de vehicles i sobre plusvàlues immobiliàries de l'impost sobre la Renda
- Contribucions Especials
- Altres ingressos: lloguer de locals, venda de bens municipals, construcció de pous, balnearis, desaigües de canalons....

La taula d'ingressos municipals tenia els 3 encapçalaments (columnes de la taula) següents:

- En concepte de què s'ha de pagar?. Quant es paga?
- Qui ha de pagar?. Qui ni ha de pagar?
- Problemes i possibilitats

La taula de l'apartat d'*estudi detallat de despeses* (p. 191- 207!) tenia 5 columnes per a cadascuna de les 25 files de despeses. Les despeses que es van incloure van ser les següents:

- *Cossos nacionals* (Secretari, interventor, depositari)
- Serveis tècnics
- Arquitectes- enginyers- pèrits- assessor jurídic
- Administració general
- Policia municipal
- Mercats
- Escorxadors
- Pompes fúnebres
- Cementiris
- Parcs i Jardins
- Obre d'urbanització
- Brossa
- Taxes
- Subvencions a entitats
- Beneficència
- Serveis d'aigua, llum i gas
- Joventut
- Ensenyament (pre-escolar, EGB, Formació professional, universitat)
- Cultura
- Bombers
- Esports
- Transport (urbà, dins del municipi i inter-urbà)
- Sanitat
- Habitatge

Els conceptes estudiats per a cada *despesa municipal* van ser els 5 següents:

- Funció- servei, o contingut general de la competència
- Problemàtica de personal
- Problemàtica de manteniment- conservació. Reparació
- Problemàtica d'inversions- obra nova- compra de sòl
- Aspectes generals. Punts conflictius- relacions amb l'administració central- possibilitats

Omplir doncs tres plantilles de 125 *caselles* (25 x 5) ja es pot imaginar que no va ser fàcil, ni per la recerca ni per la impressió del llibre, però vam entendre que facilitava tant la lectura com la consulta.

En els apartats addicionals de *Despeses ordinàries: comentaris finals i problemes* (3p), *Pressupostos extraordinaris i Especials. Crèdit i endeutament* (12 p.), *Procediment i tràmit de les hisendes locals* (6 pàgines en forma de taules per a cada tipus de pressupost) (8 p) i *Liquidació del pressupost ordinari.

Resultes. Cobraments i Pagaments. Comptabilitat* (16 p), la meva feina va ser transcriure el que m'explicava, bàsicament.

El capítols finals *Guia per a lectura i anàlisi d'un pressupost* (16 pàgines, amb taules) i *Alguns comentaris finals sobre les hisendes municipals: problemes i possibilitats* (6 p), van ser pròpiament escrits meus, però recordo que el Sr. Amenós també va opinar àmpliament sobre el contingut.

Recordo que es tractava de recollir tota la seva experiència de Secretari Municipal, com a cos nacional anomenat per l'estat, en els aspectes de * Problemes i possibilitats*, en el de *Ingressos: comentaris finals i problemes* (p. 181- 187), tant de les competències com dels ingressos i despeses municipals. La forma de treballar, a més a més de les reunions de treball, consistia que el Sr. Amenós s'emportava la *plantilla* a casa i a la propera reunió la portava completada, i la discutíem abans de donar-la com a definitiva. Quan jo havia passat les taules en net, les revisàvem junts.

El capítol de *Guia per a la redacció d'un programa d'actuació municipal* (16 pàgines) el vaig redactar en base a l'experiència assolida amb el treball conjunt amb el Sr. Amenós, però també de les experiències d'haver fet algunes xerrades i estudis per associacions de veïns i pel propi PSUC de Sabadell, així com de treballs previs, com el que vam elaborar a l'any 1969 a la *Revista Can Oriach* del *dèficit urbanístic del cinturón suburbial de Sabadell*, amb un grup de 5 persones i la informació facilitada per totes les associacions de veïns dels barris de Sabadell, sobre situació i dèficits, incloent també un capítol sobre les necessitats d'habitatge aprofitant els documents que havia publicat l'ajuntament, quan es van assolir les fites dels *100.000 sabadellenses* (1959) i *150.000 sabadellenses* (1968). Hi destacaria la indicació dels terminis que pot necessitar l'elaboració dels plans generals i parcials d'urbanisme, per tal d'acotar a 4 anys el programa, la distribució de competències entre ajuntaments i govern central i fer servir el llista de les 12 o 15 competències que s'havia fet servir tant al capítol de competències com en el d'hisenda local, l'estimació de necessitats locals en base a estàndards de serveis o d'habitatge i de costos unitaris per estimar el volum total de necessitats de recursos i les taules resum de propostes, ordenades per diferents conceptes.

Hi va faltar, però, *més números* (més enllà de donar els pressupostos per habitant tant diferents de Sabadell, Barberà i Barcelona) i estadístiques, segurament, com fer una estimació de la capacitat futura de recursos totals i d'inversió, i les possibilitats que donava l'endeutament, per falta de coneixement, i que no el vaig adquirir fins que em vaig dedicar en exercici lliure de la professió a col·laborar en els estudis econòmics financeres dels plans d'urbanisme, i pels quals el MOPU va encarregar un parell de manuals a mi i un grup de professionals.

L'elaboració conjunta de fer els 3 capítols del manual de referència amb el Sr. Amenós durant un any llarg de treball (públicament crec que vam dir que l'havíem fet en uns set o vull mesos), va ser, certament, una experiència inoblidable i que, dissortadament, no li vaig /vam poder compensar com es mereixia perquè, la seva edat, al voltant dels seixanta, va fer un acte generós d'ajuda a la feina del PSUC, atès que les sessions de treball les teníem en un pis del carrer Villarroel o Viladomat que era del PSUC (ben gestionada per l'Enric Cifuentes, que ens va ajudar també a la mecanografia i compaginació), lògicament amb el seu coneixement, i pel qual hi va demostrar un gran sentiment de respecte i estima.

M'hi vaig acomiadar després dels actes de presentació del manual, i que no va poder quedar-se a la petita festa que es va fer. El meu honor va ser poder-lo acompanyar en cotxe a casa seva, encara que no em vagi poder quedar a la festa. No ens vam veure mai més, perquè jo ja no vaig tornar a donar classes a l'escola de funcionaris de la Diputació, de la qual ell n'era el secretari. El que jo vaig aprendre va ser prou compensació per les hores dedicades, a les tardes de la meva feina (tranquil·la) de funcionari eventual de la Corporació Metropolitana de Barcelona, els matins.

7. El capítol final *A modo de conclusión* de Jordi Borja i que és el manifest del PSUC

Tots els capítols del *manual de Formación Municipal* van ser importants i imprescindibles i per això en va resultar una obra única i singular, de 445 pàgines, que no s'havia fet mai a l'estat amb aquesta intenció de pedagogia i acció. Segurament per això en Manuel Castells, que no necessita presentació, em va dir, mes o menys, quan al vaig conèixer a Madrid, l'any 1981, col·laborant en el Pla General de Madrid que *el Manual es la obra más importante que ha hecho la izquierda en España*. Aquí i així ho deixo.

Des del primer capítol sobre *Historia y presente de la realidad municipal en España* (de 33 pàgines amb 65 citacions d'altres autors, principalment d'administrativistes, historiadors i acadèmic de Dret Polític, avui constitucional), de Javier García Fernández de Madrid, fins al darrer, de la *Realidad geogràfica y estructura municipal* explicant la geografia i dimensions dels ajuntaments a l'estat per comunitats autònomes (ja en aquell moment i fent servir material dels *Planes de Desarrollo* de 20 pàgines, de Carmen Gavira i el malaguanyat Marçal Tarragó, passant pel d'urbanisme de 119 pàgines (incloent-hi aspectes com el tractament de les urbanitzacions il·legals), per dos professionals amb experiència àmplia de planejament urbanístic general (el malaguanyat Lluís Brau i en Paez), con pel capítol sobre els serveis municipals de 31 pàgines, amb un annex sobre el transport públic urbà, amb les autories de l'Alfons Rodríguez Bayreguet (Rodri) i el de *Estructura político administrativa de la Administración Local* d'en Jaume Galofré, amb el capítol especial sobre el funcionariat de Margarita Obiols, i les 30 pàgines finals de la normativa bàsica de l'Administració Local i els Ajuntament, són aportacions amb graus importants de novetat en relació a d'altres treballs sobre els ajuntaments..

Però si hi ha dos capítols singulars que relliquen tot l'esforç i expliquen la funció que es volia donar al llibre, són la *Introducción*, de 5 pàgines al començament, i el de *A Modo de Conclusión*, de 13 pàgines, al final abans dels annexos, de Jordi Borja, ànima i líder de tot l'equip, des del 1973. I de fet, són els dos capítols que expliquen perquè es va decidir fer la tasca del Manual i posar de relleu que militants del PSUC amb pocs mitjans, però amb perseverança, podien donar un missatge potent de 445 pàgines per a la democràcia, i també pels nous Ajuntaments. I segurament per això el secretari Gregorio López Raimundo va assistir personalment a la presentació. En gran part són una repetició dels conceptes del llibre publicat des del CEU, uns anys abans i signat per Borja, Boix i Tarragó, el gener del 1977, amb pròleg de Ramón Tamames. El Manual de referència volia servir per donar més elements per implementar aquells principis. No he tingut temps de comparar l'índex del llibre amb l'esquema de JC al *A modo de Conclusión*

Com a fet anecdòtic marginal cal explicar que el capítol no està ressenyat a l'índex del final del llibre i que tampoc es va poder posar a la * fe d'errades*, i que cal atribuir-ho per les presses i urgències de la publicació del darrer moment, i al moment final que va ser redactat, segurament.

El capítol final de Jordi Borja, que vull recordar, consta de 3 encapçalaments, que emmarquen els missatges bàsics:

- Una oportunitat històrica (en situació de democràcia recuperada, mantenint que els municipis ´son una realitat històrica, cultural i política que cal respectar, però que es debat entre el minifundisme i la metropolitanització)
- Què poden fer els Ajuntaments (dient per començar: *casi todo o casi nada*, però donant vies possibles de més protagonisme)
- Com han de ser els ajuntaments? (sobretot des d'una millor representativitat i participació)

No va deixar de fer *algunes propostes concretes per la democratització municipal* a l'apartat, i que van ser:

- el paper de l'alcalde, sobre el ple /
- el Ple, les sessions i els regidors/res/
- la honestedat, dedicació i austeritat dels càrrecs públics /
- els funcionaris i empleats municipals /
- la descentralització i participació ciutadana/
- el sanejament de la gestió municipal (serveis públics, concessions...)

- sobre la reforma de les estructures locals.

I per tancar els missatges dels deu punts finals, semblants als *manaments*, amb l'encapçalament *Una nova gestió municipal* fent recomanacions ben precises:

- com s'arriba als ajuntaments /
- qui és la gent que arriba als ajuntaments /
- cal actuar, aviat i bé /
- l'equip municipal ha de tenir objectius que transcendeixin la gestió diària /
- democratitzar a fons les institucions /
- la gestió municipal no pot ser localista /
- gestió municipal al servei de la col·lectivitat /
- presència pública a tots els sectors d'actuació /
- promoure la participació social /
- ser exemple de moralitat

Tots aquests objectius i propostes les van intentar portar a la pràctica a la seva època de regidor municipal (1982- 1986), tancant molt bé, junt amb Trias Fargas i el PSC, el procés iniciat a la primera legislatura (1979- 1982) amb els nous districtes i descentralitzant un bon gruix de competències, en un model que encara funciona, després de 40 anys. Era una nova forma de governança, sense entrar a projectes i accions concretes en cada competència.

Molts problemes que va deixar plantejats el Manual i les reflexions de Jordi Borja, aleshores, encara hi són. Un exemple són els anomenats *cossos nacionals*, com es posava de relleu recentment a https://www.ara.cat/politica/patiment-tensions-creixent-sos-dels-ajuntaments-falta-secretaris_1_5417053.html

....L'objectiu és gestionar tot el procés que fins ara es feia des de Madrid i fer front a l'escassetat d'aquests funcionaris municipals, la qual causa problemes a l'administració i als ciutadans.....Aquests professionals, habilitats en l'àmbit estatal, són peces de l'Estat als ajuntaments. Són indispensables per celebrar un ple o per tirar endavant procediments diversos com licitacions, l'aprovació dels comptes o accedir a subvencions. Ho han de firmar i validar tot. Sense el seu concurs, molts municipis queden parilitzats o alentits....Segons dades de la Generalitat, de les 1.580 places que haurien d'estar cobertes amb aquests professionals, només n'estan ocupades correctament 617 amb habilitats en l'àmbit estatal, mentre que hi ha 900 vacants per cobrir –dos terços afecten petites o mitjanes localitats que han d'acudir a interins o ser ajudats per personal de les diputacions–. "Els ajuntaments on no hi ha funcionaris d'habilitació nacional estem patint; els ritmes són uns altres i el patiment i les tensions van in crescendo", assegura a l'ARA el secretari de Governos Locals i de Relacions amb l'Aran de la Generalitat, Xavier Amor. Això permet entendre, per exemple, "perquè triga tant a concedir-se la llicència d'obres".....El principal repte que l'executiu i els juntaires creuen que es podria resoldre és el dèficit de personal. Quan va anunciar l'acord, Junts va deixar clar que l'objectiu és que Catalunya pugui encarregar-se de la "gestió integral d'una competència llargament reclamada pel món local" per la seva funció bàsica i la seva escassetat.

Del què es diu a *A modo de Conclusión* no hi sobra res. Però està relacionat més en el *com* s'hauria de fer *, de forma, que en el *què* de més de continguts i projectes. El problema és el que ens i faltava per manca de coneixements!. JB va fer l'esforç de fer publicacions, quan va ser regidor de Participació i descentralització a la segona legislatura 1983- 87 a l'Aj de Barcelona, amb Margarita Obiols de directora de serveis, de la feina que anaven fent, en la forma de *documents de treball*. Es tractava de passar competències i decisions que es prenen des de l'ajuntament central als nous districtes, però sense predisposar quines decisions.

Se'n haurien d'afegir més de problemes a la llista, com la insuficiència crònica de recursos dels Ajuntaments a l'aparell de l'estat (sigui espanyol o català, millor, en la meua opinió), i especialment de la capacitat d'inversió, tan reduïda des de la crisi del 2007-2008, la desigualtat punyent entre municipis per raó de la geografia municipal i de les decisions de planejament urbanístic decidit des dels prop de 1000 municipis de Catalunya, la reorganització de l'administració, com han fet d'altres països avançats (Dinamarca, per exemple, té avui 98 ajuntaments i 5 regions, quan el 1975 tenia uns 1000 ajuntaments, com Catalunya), el reconeixement de la Barcelona dels 5,5 milions d'habitants per competir més global, la recuperació de plusvàlues del planejament urbanístic, el problema de les Polícies Municipals poc eficients,

havent-hi els Mossos, o àdhuc un sistema d'elecció que tregui protagonisme als partits i en doni més als districtes electorals més a prop de la ciutadania, entre d'altres.

Una llista més completa podria ser:

- 1 Introducció de la Informàtica als ajuntaments
- 2 Tractament uniforme de les bases de dades municipals
- 3 Cicle de l'Aigua: dèficits, gestió i finançament dels nous projectes a escala supramunicipal
- 4 Hisenda, necessitava un Interventor progressista / Regidor d'Hisenda (Loizu, prou experiència, després d'un any de regidor d'Hisenda?)
- 5 Les Guàrdies urbanes- Polícies municipals. Dèficits, personal. Cos únic de Catalunya, havent-hi Mossos??
- 6 Autobusos- Dèficits de servei i dèficits econòmics
- 7 Tresoreria- Cobrament impostos...
- 8 Tractament individualitzat dels problemes específics que vaig plantejar a cada competència, a cada ingrés i despesa municipal....
- 9 L' infra-finançament dels Ajuntaments en números. Quan era la *suficiència* dels ajuntaments
- 10 El finançament de les CCAA (1979), sense traspasos
- 11 Recollida i eliminació de brossa i neteja urbana: dèficits, gestió supra-municipal i finançament
- 12 El Convenis urbanístics de recuperació de plusvàlues
- 13 *De lo que te regalo, la mitad es mío*. (de SnSn). La gstió de les plusvàlues urbanístiques!
- 14 Reserves obligatòries d'habitatge protegit al planejament (iniciat a Madrid- PG 1982)
- 15 Gestió de l'Habitatge públics, des de l'urbanisme i des del finançament municipal, estatal i autonòmic.
- 16 Els plan de conservació i rehabilitació de patrimoni arquitectònic i històric. Dèficits i finançament
- 17 La gestió de la CTU, com a principal impost municipal
- 18 Les aportacions estatals als ajuntaments: criteris
- 19 Les Diputacions.... Tela marinera. Sobren!
- 20 Els sistemes urbans... 125+- que haurien de substituir als 1000 actuals?
- 21 Balanç de la descentralització de competències als districtes de Barcelona: costos i beneficis
- 22 Problemes que encara no s'han resolt com els de *cuerpos nacionales* (4, amb el director de la Banda!): títol acadèmic i contractació per cada ajuntament. No poden ser *fiscalitzadors de l'estat*; sistema angles dels gerents

https://www.ara.cat/politica/patiment-tensions-creixent-sos-dels-ajuntaments-falta-secretaris_1_5417053.html

Crec que fa falta un think tank dels Ajuntaments i de l'administració local, en general, avui, i el CEUMT hauria pogut seguir fent aquesta funció des de posicionament d'esquerra i, avui, des de posicionaments més nacionalistes i independentistes, de la mateixa manera que d'altres que ja existien el 1977, quan es va fundar, com el Cercle d'Economia o el Foment del Treball (que abans en deien *nacional*). Una tristesa que no hagués sabut trobar la forma de mantenir-se aprofitant l'embranchida del 1977-1987, i incorporar el know-how que anaven generant els nous ajuntaments democràtics. Un (altre) ocasió perduda de l'esquerra i, avui, de l'independentisme!. Segurament com el mateix PSUC que va ser èpic.

Un gran record, doncs, del CEUMT i la feina que vam fer, amb pocs mitjans i amb més voluntat de treball generós que coneixements. I un honor haver-hi pogut col·laborar en els tres anys que van des del 1976, encara amb el CEU fins el 1979, en un moment d'èxit del CEUMT amb el primer Manual. En dono per compensat pel que vaig aprendre i que em va servir per la meva vida professional, fins el 2012, amb 66 anys que he deixat de tenir contractes.

8. Notes sobre el final /tancament del CEUMT. després de l'avaluació del número 100, explicant els èxits del CEUMT en producció i difusió

Font: <file:///C:/Users/joaqu/Downloads/IndiceRevistasUrbanismo19781986CEUMT.pdf>

Només el malaguanyat Marçal Tarragó fa una autocrítica, el 1982-85:

Retrospectivamente, y en la medida en que nos sentimos responsables en buena parte de la edición de la revista en estos años quisiéramos señalar lo que **a nuestro entender constituyó el principal déficit de esta época: el haber abandonado, quizás en forma apresurada, el debate cultural, la especulación crítica sobre caminos no trillados, la formulación de nuevas ideas.** Es cierto que algunos de los ejes principales que han conformado el estilo de nuestro

centro seguían presentes: la intervención sobre la ciudad edificada como reflexión en lo urbano, la participación ciudadana como ejemplo de democratización institucional, la organización territorial y la asunción descentralizada de competencias como modelo de administración. Sin embargo **alguna de las líneas de reflexión apenas se desarrollan: a pesar de la incidencia de la crisis y la importancia local del paro, el espacio dedicado a estos temas fué posiblemente de lo que hubiera sido necesario.** El análisis sobre el impacto de las nuevas tecnologías de información y utilización de nuevos medios de difusión audiovisual en la vida local no dan lugar a debates autónomos sino tan sólo muy tangencialmente.

Segurament, estava equivocat amb el meu diagnòstic (*no en sabíem prou), vàlid, però, en la meua opinió, fins el 1981, i especialment vàlid per mi, especialment. No pot sortir això la meua gravació; només plantejar per què tanca el 1990 (jo pensava que havia sigut cap el 1985, en el moment de la gravació) i segurament no es podia fer més, perquè si els manuals i la revista es venien, i les jornades s'omplien, vol dir que el CEUMT, donava el nivell. I res a criticar, del què podien ser camps sense treballar, que exposo en relació al manual a la vista del què hi escriví en JB. El 1998, en JB ja ha passat per l'ajuntament fent els nous districtes i la descentralització.

Però, també, mentre fins el 1979 *es va ensenyar, aprenent* (JBorja 1979), de forma altruista, i especialment en governança i participació, el tancament del CEUMT, el 1990, podria haver sigut el resultat de *no saber-ne prou* i de no haver sabut incorporat el know-how generat pel pas dels antics membres a les noves administracions, en relació als problemes a resoldre que es van trobar, en la meua opinió.

Federico Miralles Mira Director General de CEUMT

Final que no feia preveure el tancament

En los próximos números iremos incrementando la actualidad y noticias, la información internacional, manteniendo siempre una parte temática que puede ser sectorial o territorial, como ya hicimos en el número sobre Andalucía; esperamos asimismo mejorar la frecuencia de la revista que ha sido sin duda alguna el principal indicador de los avatares últimos Finalmente queremos expresar nuestro **agradecimiento a todos aquellos que durante estos cien números han colaborado con nuestra revista, agradecimiento doble, por su colaboración y por la forma desinteresada con que lo han llevado a término**, esperamos que en la nueva etapa podamos conjugar el interés, la calidad y la línea tradicional de la publicación, mejorando la información y contenidos. alcanzando a la vez una solidez adecuada a la nueva etapa.

PRESENTACIÓN Alcanzar el número cien, supone para cualquier revista un hito. Para nosotros, lo es más aún por nuestras especiales características: **su carácter técnico-político en el ámbito de la administración, en especial la local, por su carácter no subvencionado, ni estar, a pesar de la S.A., en el ámbito propiamente dicho de la empresa privada.** Y con todo y eso ha cumplido este hito y, que duda cabe que se ha participado en la vida política de este país. De ello es buena muestra este índice de artículos publicados en revistas españolas sobre urbanismo, donde destaca claramente la aportación de CEUMT.

Desde el urbanismo como reivindicación popular, desde las asociaciones de vecinos hasta las propuestas técnicas de aplicación y desarrollo de la legislación, podemos ir encontrando todo tipo de aportaciones en estos diez años. En este contexto rendimos homenaje a nuestro compañero Xavier Valls muerto en el atentado terrorista del Hipercor de Barcelona el 19 de junio pasado...

Pau Verrié i Ainaud Director del CEUMT 1977-1.981

CEUMT: LOS PRIMEROS DIEZ AÑOS Hace ahora justamente 10 años, poníamos en marcha el CEUMT. Quedaban atrás los años del CEU, voluntariosos y entusiastas, que habían ido agrupando a un conjunto de profesionales vinculados de una forma u otra al mundo del urbanismo i de los movimientos ciudadanos. El CEUMT nació con la voluntad de ser un instrumento útil para la recuperación de la vida democrática en nuestros pueblos y ciudades, en el marco de la democracia recuperada a nivel de estado. Editar libros, organizar seminarios, promover debates, hacer una revista: los proyectos eran muchos y se concretaron fundamentalmente en dos: la revista y el manual de formación municipal. Estos han sido, sin duda, los grandes elementos de referencia del CEUMT. El CEUMT como punto de referencia inexcusable de la reflexión municipal y territorial, como instrumento imprescindible de todos aquellos que, primero en Cataluña y progresivamente en toda España, compartimos la voluntad de cambio y

transformación de nuestra sociedad, como punto de encuentro del debate del nuevo urbanismo. En pocos años, el CEUMT convirtió un proyecto entusiasta en una realidad indiscutible.

Pero las realidades son difíciles de esconder: una trayectoria ininterrumpida de publicaciones, debates, cursos, jornadas; una revista que llega ahora al número 100; un abanico de accionistas institucionales y personales de un amplio alcance territorial, político y profesional. ¿Quién habría apostado, hace diez años, a favor de un balance como el que ahora podemos presentar? Es un balance altamente positivo pero, también y fundamentalmente, un reto cara al futuro: es una base sólida para seguir adelante, pero es también una exigencia más grande de rigor en las opciones que se tomen.

Joan Alemany Llovera Director del CEUMT 1981-1982

LAS ACTIVIDADES DEL CEUMT EN 1981-1982 En el momento de mi segunda incorporación concreta a la dirección del CEUMT (había participado en su fundación en 1977, en responsabilidades de codirección entre 1977-1979 y era Presidente del Consejo de Administración en 1980-1981) estaban en marcha numerosas actividades impulsadas por el anterior Director Pau Verrié. Algunas, puede considerarse que estaban claramente consolidadas (revista, ediciones, jornadas de debate) pero otras como los cursos (organizados en colaboración con instituciones) y los seminarios (muy parecidos a los cursos pero organizados exclusivamente por el CEUMT) hacía poco que se habían iniciado y presentaban grandes posibilidades de desarrollo.

En primer lugar hay que considerar la voluntad innovadora de los temas tratados en la revista y en las jornadas. El CEUMT se mantenía en la vanguardia de las propuestas y de las concepciones que se difundían para la Administración Local, avanzándose constantemente a las condiciones del momento. Entre, los temas tratados entonces y que posteriormente fueron asumidos globalmente y que incluso hoy forman parte de los objetivos de muchas administraciones locales cabe destacar: Actividad de los Ayuntamientos contra el paro y por el fomento de la economía local, rehabilitación de viviendas y barrios, formas de gestión eficaz de los servicios municipales, políticas de información y comunicación, etc.

Por último, se mantuvo y amplió la capacidad económica propia e independiente para la realización de todas las actividades del CEUMT. En Setiembre de 1981 la situación económica era equilibrada. Al final de la etapa, en Mayo de 1982, no había ninguna deuda pendiente y el balance presentaba notables ganancias. Muy resumidamente puede considerarse que, en esta etapa, la revista continuaba presentando un déficit económico, las jornadas y la edición de libros se saldaban con un cierto equilibrio y los cursos y seminarios producían importantes beneficios que se dedicaban en parte a saldar el déficit de la revista y en parte a incrementar las reservas propias.

Marçal Tarragó Balagué Director del CEUMT 1982-1985

LAS ACTIVIDADES DEL CEUMT EN 1982-1985 Los cincuenta números y los cinco años que median entre la última reflexión que hicimos en voz alta sobre lo que fue y pretendíamos que fuese el CEUMT (ver el número de mayo-junio de 1982 50 meses-50 números), nos permiten analizar, con suficiente perspectiva, cuales han sido los aciertos y cuales los errores de nuestra andadura. Los tres años en los que de una forma más directa fue de mi responsabilidad la edición de la revista podemos decir que fueron, sin ansias de enfatizar, años claves en la consolidación de las instituciones territoriales (locales y autonómicas) pilares en nuestra democracia. 1982-1985, en el marco estrictamente político, vieron la constitución del primer gobierno socialista, la renovación de los primeros ayuntamientos democráticos y las elecciones a la mayoría de Parlamentos Autónomos. Coincidió también este periodo con los años más duros de la crisis económica. Fueron años de investigación y búsqueda de nuevos campos de actuación pública e institucional. De una u otra forma este conjunto de circunstancias configuraron lo que nuestro centro y nuestra revista fueron -y dieron de sí- en estos años.

Una ojeada a los índices de la revista en estos años sirve para ejemplarizar cuanto venimos diciendo: nuestra publicación es, en cierto modo, altavoz de las actividades de CEUMT -centro de estudios: jornadas sobre diversos temas (descentralización, rehabilitación de viviendas, circulación y transporte, diseño urbano); divulgación de iniciativas locales en el campo del planeamiento urbano, la producción legislativa de las autonomías.

Esta opción de hacer del CEUMT un instrumento al servicio de las instituciones locales tiene también su reflejo en estos años en la producción editorial: la nueva edición del Manual de Formación Municipal, coincidiendo con las elecciones locales de 1983 y la publicación del primer anuario CEUMT (para el año 1984).

Retrospectivamente, y en la medida en que nos sentimos responsables en buena parte de la edición de la revista en estos años quisiéramos señalar lo que ha nuestro entender constituyó el principal déficit de esta época: el haber

abandonado, quizás en forma apresurada, el debate cultural, la especulación crítica sobre caminos no trillados, la formulación de nuevas ideas. Es cierto que algunos de los ejes principales que han conformado el estilo de nuestro centro seguían presentes: la intervención sobre la ciudad edificada como reflexión en lo urbano, la participación ciudadana como ejemplo de democratización institucional, la organización territorial y la asunción descentralizada de competencias como modelo de administración. Sin embargo alguna de las líneas de reflexión apenas se desarrollan: a pesar de la incidencia de la crisis y la importancia local del paro, el espacio dedicado a estos temas fué posiblemente de lo que hubiera sido necesario. El análisis sobre el impacto de las nuevas tecnologías de información y utilización de nuevos medios de difusión audiovisual en la vida local no dan lugar a debates autónomos sino tan sólo muy tangencialmente.

Con los cambios introducidos perseguíamos adaptarnos, quizás, a un nuevo espectro de lectores. Se consolida el carácter y contenidos técnicos de la revista. Se abre un periodo de preocupación por la gestión local, por mejorar los instrumentos en manos del poder local. Ello forma ya parte del pasado más reciente donde nuestro centro se abre a nuevos derroteros. Marçal Tarragó Balagué Director del CEUMT 1982-1985

Ànims, Joan i Pau, per fer una avaluació retrospectiva de les causes i problemes que en els següents 3 anys de quan s'escriuen aquests missatges el CEUMT *tanca* o *ha de tancar*. Una tristesa, després de tants anys d'esforços, i d'un començament, el 1977-78 tan èpic. Un think tank de l'esquerra que desapareix, mentre que els de la dreta espanyolista segueixen en peu. No obstant, un record i un gran agraïment a tota la gent que ho va fer possible.

I ara, per acabar, algunes dades que il·lustren la *història d'èxit* 1977- 1990. 14 anys de la nostra llarga vida!!.

Les 8 revistes d'urbanisme- medi ambient de l'estat van produir, entre 1977 i 1986 (10 anys de CEUMT) 2.402 articles, dels quals el CEUMT en va produir 731 (la que més), equivalent al 32%. El 59% dels articles en 3 grups temàtics a l'estat: arquitectura, administració local i ordenació; al CEUMT, el 60% en 3 blocs temàtics: administració, ordenació i sociologia. Més arquitectura a l'estat enlloc de més sociologia.

Dels 15 blocs temàtics, el CEUMT té un pes superior a la seva mitjana del 32% en 7 blocs: administració, educació, activitat econòmica, transports, infraestructures i equipaments. En ordenació urbanística, només hi té un 23%; menys pes que la mitjana, també a medi ambient, medi rural. No obstant ha participat en tot i en volum de producció rellevant. El més important, diria, el 33% de pes a la producció total.

En relació al Consell de redacció de 38 membres,: Aguirre, Alemany, Arias, Alsina, Benítez, Bertrán, Boix, Borja, Boss, Boter, Brau, Caralps, Estivill, de Forn, Galdón, Gavira, Garriga, González, de la Guardia, Herce, Loizu, Llorens, Mas, Mir, Nonell, Partal, Pol, Ralea, Rueda, Russines, Sarrskowski, Serra, Taladriz, Tarragó, Torres, Valverdú, Verrié, Vila, amb 11 dels quals amb residència a Madrid (Arias, Boter, Gavira, de la Guardia, Nonell -traspasat jove-, Pol, Russinés, Taladriz.....) o a fora de Catalunya (segurament Boss i González). Hi podria haver estat jo mateix, segurament; sobretot per història i per *aportació inicial* al *patrimoni CEUMT*, en relació a la majoria d'aquest consell de redacció tan nombrós. Alguna cosa hi va tenir a veure que no jo no vagi anar a l'ampliació de capital del 1981. I segurament, d'altres, també. Però això ja és història!. Potser en JA i PV m'ho podrien aclarir, ara, en privat.

CRIBREI, la revista municipal
Consejo Editorial:
 Josep M.^a Carreras, Carlos Llin, Alfons
 R. Riera, Josep Miquel Salazar.
Consejo de Redacción:
 Cosma Aguirre, Joan Alcega, Félix
 Arús, Pere Altimir, Elio Benito, Salvador
 Benito, Ricard Boix, Jordi Botja, Jaume
 Bosc, Isabel Bosc, Lluís Bus, Pere Ca-
 rulla, Xavier Estel, Manuel de Foa, Pe-
 dre Caró, Carmen Galán, Manuel
 Gargu, Jorge González, Carlos de la
 Colilla, Miquel Honor, Miquel Llorens,
 Ada Llorens, Enric Mui, Josep Mui, Jordi
 Morat, Joan Puyal, Francisco Pol,
 Ferran Riera, Isabel Riera, Xavier Riera,
 Hèctor Santandreu, Ramon Serra,
 Carmes Taladrà, Miquel Terraza, Joan
 Torras, Jordi Valenzuela, Pau Valls, In-
 maculada Vila.
Coordinador tècnic: Cosol Hernández.
Dissecció: Lluís Gera i Toni Hernández.
Portada: LE PETIT CARTOMANCIEN.
CRIBREI
 Ed. J.M. SIMON - FRANCIS CARTES
 20, Avenue Fiumi - 1^a de Seixó,

Nogensmenys destacaria les jornades sobre *Plans Estratègics* anunciades per l'octubre del 1987, en aquest número 100 de la Revista, que no feia preveure pas un tancament al cap de poc més de 3 anys. Certament la temàtica era de molta actualitat, amb apertura del president de la Diputació i clausura de l'alcalde Maragall. Hi destacaria que entre les experiències no hi ha l'operació dels Jocs Olímpics del 1992, tot just després d'haver guanyat la nominació, un any abans.

Programas para el Desarrollo de las Ciudades y Territorios

De la planificación tradicional a los planes estratégicos

Barcelona, 1 y 2 de octubre de 1987

Auditorio Bases Catalanas - Avda. Diagonal, 662 - 664

La evolución de la economía mundial pone de manifiesto una situación en la que una profunda tecnología y complejidad de crecimiento a gran escala se enfrenta con la progresiva degradación de ciudades, ciudades y territorios, incluso en aquellos países que constituyen el mundo más desarrollado. En esta situación en la que se hace evidente la progresiva destrucción de actividades y puestos de trabajo, y la creación de nuevos frentes económicos sólo es posible si se aprovechan adecuadamente las oportunidades que ofrece la evolución de la economía.

La búsqueda de estas oportunidades, en muchos casos, se ha realizado en base a tradiciones de ciudadanos y gobiernos. Sin embargo, lo que, al mismo tiempo que cada territorio sus competencias no genera evidencias en sí mismo el cierto posibilidades, y se genera una nueva forma de solidaridad en base a la complementariedad y la especificidad de recursos y actividades, no es una cuestión exclusiva de las ciudades o áreas que finalmente pueden ser utilizadas.

Por ello, a partir de 1983 se ha generalizado, primero en Estados Unidos y posteriormente en el resto de los países industrializados, el concepto de *Planes Estratégicos*, que tienen como objeto dar instrucciones para guiar el cambio y el uso del territorio con las mejores perspectivas posibles de futuro.

Al mismo tiempo, en el resto de España han ido apareciendo una serie de experiencias que, desarrolladas independientemente o no, cumplen un papel de planes estratégicos y tienen rasgos de desarrollo que entran en, sin duda, el debate sobre cómo enfocar mejorando la calidad de vida de los ciudadanos.

La experiencia teórica de la metodología de los *Planes Estratégicos* y el intercambio de experiencias realizadas, caracterizan los programas de actuación de las conferencias locales y autonómicas.

Miquel de Foa i de Foa
 Coordinador de las Jornadas

PROGRAMA.

Día 1 de octubre

9.30 h. - Apertura.
 Miquel de Foa i de Foa.
 Presidente de la Diputació de Barcelona.

10.00 h. - I. Evolución de la planificación y programación de las Administraciones Públicas. Los planes estratégicos.
 Ponente: Miquel de Foa i de Foa. Coordinador de la organización y organización del Ayuntamiento de Barcelona.

11.30 h. - II. Plan estratégico para una ciudad o un territorio.
 - Conceptos.
 - Metodología.
 Ponente: Artur Andueza y cols.

14.30 h. - Almuerzo.

16.00 h. - III. La dimensión de la ciudad: la empresa pública de iniciativa local como elemento de promoción y gestión de proyectos para el desarrollo de planes y estrategias económicas.
 Intervenciones:
 - Institutos Municipales Empresariales, S.P.A.
 - Instituto de Fomento Andalés.
 - Pamplona.
 - Prades.

Día 2 de octubre

9.00 h. - Presentación.
 Lluís Arment i Carr.
 Primer Presidente de Alcobé del Ayuntamiento de Barcelona.

9.30 h. - IV. De la concepción de la programación municipal local a la formulación de planes estratégicos para el desarrollo local.
 Intervenciones:
 - Ciudad de San Francisco.
 - Sistema 2000.
 - Sistema 2000.
 - Loja (Granada).
 - Parais (Santia).

14.30 h. - Almuerzo.

16.30 h. - V. Los grandes proyectos como elementos claves de la integración del desarrollo de ciudades y territorios.
 Intervenciones:
 - Comité Organizador Olímpico Barcelona 1992 (COJO 1992).
 - Universidad de Sevilla 1993.
 18.30 h. - VI. Cierre y Conclusiones.
 19.30 h. - Cena.
 Pasaj Maragall i Mira. Alcaldía de Barcelona.

Colaboran:

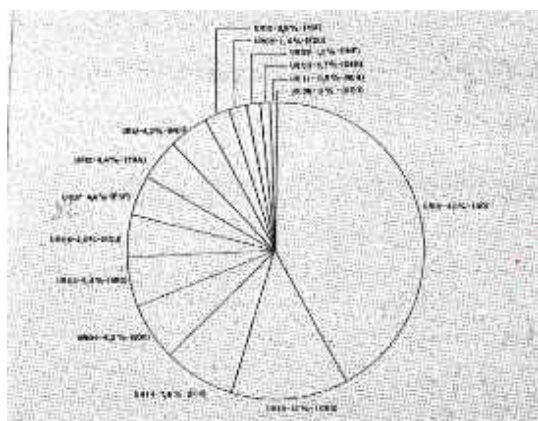



Les taules i la reproducció de l'epígraf de la revista 100, que segueixen permeten resseguir aquestes conclusions.

sector	abrev	sector- nom	6 REVISTES Ñ	%6 revistes	% CEUMT s./Ñ	CEUMT núm	% CEUMT
UR01	ADM	administració pública- corporacions locals	456	19%	73%	333	42,5%
UR02	VIV	arquitectura- construcció - vivenda / habitatge	576	24%	7%	40	5,5%
UR03	DER	dret	24	1%	43%	10	0,8%
UR04	ECO	activitat econòmica	120	5%	38%	46	7,7%
UR05	EDU	educació	24	1%	55%	13	1,5%
UR06	EQU	equipaments col·lectius	96	4%	41%	39	4,7%
UR07	ESP	espai	192	8%	17%	33	4,5%
UR08	GEO	geografia física	2	0%	0%	0	0,5%
UR09	INF	infraestructures (menys transport)	24	1%	42%	10	1,4%
UR10	MA	medi ambient	96	4%	22%	21	3,0%
UR11	RUR	medi rural	48	2%	9%	4	0,8%
UR12	MET	metodologia- fonts documentals	96	4%	34%	33	4,3%
UR13	ORD	ordenació urbanística	384	16%	23%	88	12,5%
UR14	SOC	sociologia- demografia- salut - esports	192	8%	31%	60	6,4%
UR15	TRA	transports		3%	43%	0	4,4%
			2.402	100%	32%	731	100%

sector	abrev	sector- nom	8 REVISTES Ñ	%8 revistes	% CEUMT s./Ñ	CEUMT núm	% CEUMT
UR02	VIV	arquitectura- construcció - vivenda / habitatge	576	24%	7%	40	5%
UR01	ADM	administració pública- corporacions locals	456	19%	73%	333	42%
UR13	ORD	ordenació urbanística	384	16%	23%	88	12%
UR07	ESP	espai	192	8%	17%	33	4%
UR14	SOC	sociologia- demografia- salut - esports	192	8%	31%	60	6%
UR04	ECO	activitat econòmica	120	5%	38%	46	8%
UR06	EQU	equipaments col·lectius	96	4%	41%	39	5%
UR10	MA	medi ambient	96	4%	22%	21	3%
UR12	MET	metodologia- fonts documentals	96	4%	34%	33	4%
UR11	RUR	medi rural	48	2%	9%	4	1%
UR03	DER	dret	24	1%	43%	10	1%
UR05	EDU	educació	24	1%	55%	13	1%
UR09	INF	infraestructures (menys transport)	24	1%	42%	10	1%
UR08	GEO	geografia física	2	0%	0%	0	0%
UR15	TRA	transports		3%	43%	0	4%
			2.402	100%	32%	731	100%

sector	abrev	sector- nom	8 REVISTES Ñ	%8 revistes	% CEUMT s./Ñ	CEUMT núm	% CEUMT
UR01	ADM	administració pública- corporacions locals	456	19%	73%	333	42%
UR13	ORD	ordenació urbanística	384	16%	23%	88	12%
UR14	SOC	sociologia- demografia- salut - esports	192	8%	31%	60	6%
UR04	ECO	activitat econòmica	120	5%	38%	46	8%
UR02	VIV	arquitectura- construcció - vivenda / habitatge	576	24%	7%	40	5%
UR06	EQU	equipaments col·lectius	96	4%	41%	39	5%
UR07	ESP	espai	192	8%	17%	33	4%
UR12	MET	metodologia- fonts documentals	96	4%	34%	33	4%
UR10	MA	medi ambient	96	4%	22%	21	3%
UR05	EDU	educació	24	1%	55%	13	1%
UR03	DER	dret	24	1%	43%	10	1%
UR09	INF	infraestructures (menys transport)	24	1%	42%	10	1%
UR11	RUR	medi rural	48	2%	9%	4	1%
UR08	GEO	geografia física	2	0%	0%	0	0%
UR15	TRA	transports		3%	43%	0	4%
			2.402	100%	32%	731	100%



ANÁLISIS POR ÁREAS DE LA PRODUCCIÓN DEL CEUMT "LA REVISTA MUNICIPAL" Nº 1 AL 100

El contenido

El análisis del contenido del conjunto de publicaciones (ver gráfico I) deja bien claro el fuerte peso del Área Temática: **Arquitectura**, que representa casi la cuarta parte de la producción científica de urbanismo. La explicación de este alto porcentaje (23,7 %) hemos de verla en relación con el importante papel editorial que desempeñan los colegios profesionales de arquitectos. De igual forma, el lugar ocupado por el tema **Administración Pública** (18,7 %) se corresponde con el proceso de descentralización, autonomías y democracia municipal que tiene lugar en el país precisamente en este periodo. El tercer tema destacado es la **Ordenación** (16,5 %), mientras que el resto de las áreas no alcanzan el 10%, e incluso cuatro de ellas: **Infraestructuras, Derecho Educación y Geografía Física** no representan ni el 1% dentro del conjunto temático general. Es decir, tres Áreas Temáticas: **Arquitectura, Administración y Ordenación**, monopolizan casi el 60% de los artículos publicados, correspondiendo con los temas y descriptores que acaparan la atención de la actividad urbanística en estos años. ¿Cuál es el papel que en ello ha representado el CEUMT? Vemos por una parte

bar el peso real que la revista ha desempeñado dentro de la producción general, impulsando, iniciando y profundizando en determinados aspectos. El gráfico III resume esta comparación y en él podemos ver el papel que el CEUMT ha querido jugar como iniciador de una nueva imagen de los municipios en la etapa democrática.

La actividad urbanística municipal y autonómica entendida en sentido programático, se ve reflejada en el peso que el CEUMT imprime al Área **Administración Pública** cubriendo casi un 73% del total de un Área, que supone sólo el 18,7% de la producción temática general. Igual ocurre con el **Transporte, Equipamientos, Economía y Sociología**, generalmente muy descuidadas en las revistas españolas de urbanismo.

Incluso, en un Área como **Medio Ambiente** que ocupa el 10º lugar de la producción propia del CEUMT (2,9 %) sin embargo, el peso relativo la sitúa en la segunda revista de las publicaciones especializadas, con el 22,3% de la producción general en esta Área temática.

Tenemos pues aquí, el contexto en el que se inserta la Revista CEUMT desde su aparición hasta su número 100 diez años más tarde: 8 títulos, 1.544 autores, 2.402 artículos, 4.213 términos de análisis..., estos son los datos globales de la producción científica del urbanismo en nuestro país en estos años. Pero más allá de estas cifras podemos realizar otra lectura ¿quiénes, cuándo y con qué interés, planifican, reflexionan, gestionan o enseñan urbanismo en España?

Si la interdisciplinariedad del urbanismo supone un problema para la selección de los Títulos de publicaciones consideradas "de urbanismo" (1), similar o mayor problema se plantea a la hora de llevar a cabo el análisis del contenido de las mismas. De acuerdo con los criterios de elaboración del Thesaurus (2) se han delimitado 15 grandes Áreas Temáticas en las

9. Proposta de recerques quantitatives addicionals per a l'equip investigador

A la vista del balanç final d'èxit del 1982 de la comunicació de JA/PV, i el fet que el 1982 no hi haguessin llibres en existència dels manuals publicats, sembla necessari completar la situació del 1982, el moment d'activitat màxima i compara-la amb la del 1990, quan es va tancar la Revista i el CEUMT, per esbrinar-ne les seves causes.

- Els tiratges aproximats de la Revista: 1979, 1982, 1987 i 1990
- Dèficit o superàvit en cadascun d'aquests anys de referència: 1979, 1982, 1987 i 1990
- Si l'ampliació de capital del 1981 és per necessitat d'expansió o per absorció de pèrdues.
- Quan es tanca el local de la plaça de Castella?
- Les opinions d'Alemany, Verrié i Borja de les causes del tancament.

Revisant els objectius plantejant a la Memòria de la recerca, faltaria la opinió sobre els que plantegeu al darrer paràgraf **transformació social i urbana que va tenir lloc a la ciutat i la seva àrea metropolitana durant aquest temps. Aquest últim punt és especialment destacable, ja que segueix sent objecte d'un intens debat social avui dia; resseguir-ne els orígens i el desenvolupament pot aportar una perspectiva rellevant també per al debat actual**.

Projecte de recerca. El Centre d'Estudis d'Urbanisme – Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEU – CEUMT). (1970-1990). Centre encarregat de la recerca: Centre d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies – Universitat Autònoma de Barcelona (CEDID-UAB). L'objectiu principal de la recerca serà elaborar una monografia sobre la història del CEU-CEUMT i la seva implicació en les lluites veïnals i la transformació urbanística de Barcelona en el període 1972-1982.... (primer paràgraf), i sobretot,

Aquest projecte representarà una contribució significativa als estudis sobre els sectors professionals durant la transició a la democràcia, així com a la història dels ajuntaments democràtics de la dècada dels vuitanta. També constitueix una aportació important a la memòria històrica d'aquest període. A més, el projecte aborda temàtiques clau, com l'urbanisme i el model Barcelona, essencials per entendre la profunda transformació social i urbana que va tenir lloc a la ciutat i la seva àrea metropolitana durant aquest temps. Aquest últim punt és especialment destacable, ja que segueix sent objecte d'un intens debat social avui dia; resseguir-ne els orígens i el desenvolupament pot aportar una perspectiva rellevant també per al debat actual. (final de la Memòria).

En relació al model Barcelona dels Jocs Olímpics 1992, que es va començar a dissenyar, a partir de 1982-84, amb les centralitats de Joan Bosch, crec que el CEUMT no se'n va fer mai ressò. I tampoc les expectatives que es generaven amb els JJOO que representava un salt d'escala en el planejament urbà, associant la millora de la ciutat i els grans projectes a un esdeveniment de rellevància mundial, seguint el model de les Exposicions Universals de 1889 i 1929, amb el Parc de la Ciutadella i la muntanya de Montjuïc, respectivament.

Immodestament comparteixo dos textos, pel fet que des del 1991 fins el 2001 hi vaig col·laborar professionalment (Mancomunitat de Municipis de l'AMB – 2 anys- i Barcelona Regional- Agència Metropolitana, think tank de l'Ajuntament de Barcelona durant 7 anys. El primer text és en relació a l'avaluació dels JJOO (volums d'inversió totals, participació a mitges entre Generalitat i Estat, inversió superior a la província de Madrid en tots els anys, la participació pública del 50%+- en relació a la privada del 50%+-, la producció de nous habitatges per les viles olímpiques que finança el mercat immobiliari, i les insuficiències en transport públic i habitatge assequible...) i el segon, presentat a un seminari de París, el 2017, i que vam signar Lluís Brau i jo.

<https://www.clusa-oriach.cat/20170630-01-20170617-Paper-QuestionnaireBiennaleECTP-CEU-%20SurveyResults-%20LluísBrau-JoaquimClusa.pdf>

El segon referit a les inversions que va suposar l'operació del Fòrum 2004 (La experiència olímpica de Barcelona y las expectativas del Fòrum 2004, Ciudades 1999- Univ Valladolid), un altre salt d'escala de Barcelona per completar la renovació del Front Litoral, del qual signo l'estudi econòmic del document de planejament urbanístic. Malgrat ser un projecte que ha estat sovint injuriat, perquè els esdeveniments del 2004 no van tenir prou ressò (més enllà de la visita del Dalai Lama i l'exposició de 4 guerrers de terracota de Xia'n amb cues, amplificats amb espills), i ha una inversió de la segona gran transformació de Barcelona, amb inversions més importants que les dels JJOO,

[file:///C:/Users/joqu/Downloads/Dialnet-LaExperienciaOlimpicaDeBarcelona198692YLasExpectat-569813%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/joqu/Downloads/Dialnet-LaExperienciaOlimpicaDeBarcelona198692YLasExpectat-569813%20(2).pdf)
<https://uvadoc.uva.es/bitstream/handle/10324/10211/CIUDADES-1999-5-EXPERIENCIA.pdf?sequence=1>

Aquest segon projecte no podia ser estudiat al CEUMT, perquè es va començar el 1993, just a l'acabament dels JJOO, i que inicialment, l'alcalde Maragall va plantejar com una EXPO.

Només amb les opinions dels *protagonistes* difícilment es podrà aproximar-se als objectius de la recerca, com la influència que va tenir el CEUMT en el model Barcelona dels JJOO, que jo crec que no es va intuir, que es planteja com objectius de la recerca. Més que propostes tant la Revista com els Manuals pretenien, primer de tot, la formació de polítics i tècnics de cara al diagnòstic dels problemes i les visions dels dèficits de conjunt. Pocs articles per exemple de com la limitació dels recursos municipals afectaven als projectes urgents com la reurbanització de les perifèries i els dèficits de zones verdes o equipaments, que si es quantificaven.

Del projecte olímpic se'n comença a parlar oficiosament, el 1976, quan l'alcalde Socías i els delegats municipals (Solans- Urbanisme, Angelet- Hisenda i Segarra- Cultura, especialment) viatgen de visita a Moscú, i en Samarach, aleshores ambaixador d'Àfrica, els hi parla del projecte/ Il·lustració.

José María Socías Humbert. Alcalde de Barcelona. 6 de diciembre de 1976-2 de enero de 1979 (2 anys i 1 mes) Predecessor Joaquín Viola Sauret. Sucesor Manuel Font i Altaba

Narcís Serra, primer alcalde democràtic de Barcelona, ho planteja, crec, molt al principi del seu mandat, març de 1979, abans de ser nomenat ministre de Defensa al primer govern de Felipe González, el 1982 (28 octubre). El 1986 Barcelona guanya la nominació, i sis anys més tard es fan els JJOO d'excel·lència. El debat del model Barcelona comença, de fet, el 1983 -84 amb el document de les noves centralitats de Joan Bosch.

ANNEXOS

A1. Projecte de recerca del *CEU- CEUMT 1970- 1990* del Departament d'Història de la Universitat Autònoma de Barcelona. Director: Jordi Sancho

Transcripció:

Projecte de recerca

El Centre d'Estudis d'Urbanisme – Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEU – CEUMT) (1970-1990)

Centre encarregat de la recerca:

Centre d'Estudis sobre Dictadures i Democràcies – Universitat Autònoma de Barcelona (CEDID-UAB).

Estat de la qüestió:

En les darreres dècades, el final de la dictadura franquista i el procés de transició a la democràcia han comptat amb una producció historiogràfica molt important i han protagonitzat, alhora, debats rellevants tant socials com acadèmics, comparables, almenys des d'un punt de vista historiogràfic, en intensitat i rellevància, als que havia suscitat abans l'etapa inicial de la dictadura i la naturalesa del franquisme.

En el cas del final de la dictadura i del procés de transició a la democràcia, aquests debats es poden sintetitzar en dues visions contraposades. D'una banda, una sèrie d'autors, acadèmics però també amb un fort impuls mediàtic, han posat l'accent en la voluntat democratitzadora de les elits del franquisme després de la mort del dictador i, especialment, en la modernització social i econòmica i en la moderació de la societat com a motors del canvi polític. En contraposició, tota una sèrie d'historiadors, entre els quals podem destacar Sebastian Balfour (1994), Carme Molinero (2009), Pere Ysàs (2004; juntament amb Carme Molinero, 2008 i 2018), Ismael Saz (2011 i 2017) o, més recentment, Xavier Domènech (2012) i Oscar J. Martín García (juntament amb Sebastian Balfour, 2011), han posat el focus, en primer lloc, en la crisi del franquisme en els seus últims anys i en el protagonisme de la societat civil i els moviments socials en l'inici del procés de transició a la democràcia. Una perspectiva que, sense obviar els importants canvis socials i econòmics del tardofranquisme, demostra com aquests no es podien entendre com a determinants del canvi polític. Per a aquests autors, la pressió “des de baix” hauria estat fonamental en el descrèdit social i la crisi de la dictadura, hauria obligat les elits franquistes a adaptar-se per intentar mantenir-se, hauria contribuït al fracàs dels projectes continuistes i, finalment, hauria empès el procés de reformes i desmantellament de la dictadura que conduiria a les eleccions de juliol de 1977.

Sota aquest paradigma historiogràfic, en les darreres dues dècades s'ha realitzat un considerable nombre d'estudis específics sobre aquesta àmplia gamma de col·lectius organitzats i mobilitzats. Entre aquests col·lectius destaquen, en primer lloc, els estudis sobre el moviment obrer. Són representatius de la seva

rellevància, i sense pretensió d'exhaustivitat, els treballs de Molinero i Ysàs (1998), Domènech (2008 i 2023) o Gimeno (2021). Juntament amb el moviment obrer, també han aparegut un nombre considerable d'estudis sobre l'oposició universitària, com ara els de Colomer (1978), Hernández Sandioca, Ruíz Carnicer i Baldó Lacomba (2007), o Sancho Galán (2024), i també sobre les forces polítiques que apostaren per la mobilització social com a estratègia d'oposició. Destacadament, el PSUC i el PCE (Molinero i Ysàs, 2010 i 2017; Andrade, 2012; o Erice, 2021), però també la nova esquerra (García Alcalá, 2001), l'esquerra radical (Martínez i Caussa, 2014; Bordetas i Sánchez, 2019; o Solé Soldevila, 2019), el socialisme (Muñoz, 2019), o l'antifranquisme en general (Tébar, 2012; o Ballester i Vicente, 2019).

L'últim d'aquests col·lectius en comptar amb estudis específics ha estat el moviment veïnal, una posició que en cap cas està en relació amb la seva rellevància, tal com han demostrat els treballs de Molinero i Ysàs (2010), Racliff (2011), Bordetas (2012; amb Sánchez, 2010) o Andreu Acebal (2015). Tots ells coincideixen a destacar el moviment veïnal com un element central per a l'erosió de la dictadura en l'àmbit local, a través de discursos i pràctiques que comportaren una deslegitimació manifesta de les autoritats municipals franquistes, alhora que plantegen alternatives democràtiques.

Al mateix temps, tots els estudis especialitzats coincideixen també a destacar la configuració interclassista del moviment urbà, amb una base eminentment obrera i radicada en els barris populars, però amb una important presència de joves professionals amb formació universitària que s'hi implicaren, com a mínim, amb una doble dimensió: d'una banda, seran els principals teòrics de les alternatives a l'urbanisme tardofranquista —en el cas de Barcelona, representat especialment pel “porciolisme”⁵—, i també dels moviments urbans com a agents de canvi social i polític. Entre aquests teòrics, podem destacar Jordi Borja (1975) i Manuel Castells (1977), els estudis dels quals, tot i tenir Barcelona i la seva àrea metropolitana com a important font d'anàlisi, especialment el primer, han acabat tenint una influència internacional fins al dia d'avui.

D'altra banda, aquests sectors professionals van ser també un important suport per a les principals reivindicacions del moviment veïnal, alhora que activistes i militants en les principals forces de l'oposició. Entre aquestes, pel que fa al moviment urbà, destaca la importància de Bandera Roja (força que s'integra majoritàriament al PSUC a partir de 1974).

Com ha destacat Marc Andreu Acebal (2015) en el seu estudi sobre la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona durant el període 1968-1986:

la composició i la lluita del moviment veïnal es nodrien de moltes aportacions, ben plural i divers. [...] la col·laboració i la implicació directa d'intel·lectuals, universitaris i professionals del món del periodisme, l'arquitectura, l'urbanisme, l'enginyeria, la geografia, la sociologia, el dret i l'educació entre d'altres, va ser determinant. Sobretot de cara a donar una solidesa teòrica al moviment i a dotar de contingut, arguments i solucions concretes a les seves reivindicacions (p. 244).

Tanmateix, actualment gairebé no disposem d'estudis específics sobre aquests col·lectius professionals, ni individualment ni sobre institucions rellevants com els col·legis professionals o centres d'estudi⁶. De fet, aquesta absència es fa notar també en estudis recents sobre el cas específic de Bandera Roja, el partit que, com hem esmentat, va dedicar més teoria i pràctica a aquest àmbit. Aquesta manca d'estudis és especialment evident pel període que abasta la segona meitat de la transició (1977-1982) i la recuperació i consolidació de les institucions democràtiques, tant en el cas de la Generalitat de Catalunya com, especialment, en els ens municipals. Nogensmenys, molts d'aquests professionals van tenir un paper determinant com a personal

⁵ Referència a l'etapa de Josep Maria de Porcioles com a alcalde de la ciutat de Barcelona (1957-1973), artífex d'una xarxa d'interessos polítics, econòmics, financers i mediàtics que, a partir dels anys seixanta, empenhà una accelerada transformació urbanística de la ciutat al servei d'aquesta xarxa clientelar més que del conjunt de la població (Marín, 2015).

⁶ Més enllà d'alguns de treballs sobre els periodistes implicats en les lluites veïnals com López (1994), Huertas (2006), Huertas i Martí Gómez (2012) o Maristany i Musons (2002). Podem citar també l'estudi de Mayayo (2007) sobre l'advocat Josep Solé Barbera.

tècnic, assessor i fins i tot polític en aquestes institucions, amb contribucions destacades com el mapa de barris de Barcelona, l'organització territorial de Catalunya, amb l'objectiu que la Generalitat implementés la divisió territorial en comarques, o la regeneració urbana que, sota el nom de "model Barcelona", va acabar situant la ciutat com un referent global.

Per a la qüestió urbana a Catalunya, qui millor representa aquesta doble condició de teòrics i activistes/militants són Jordi Borja i el col·lectiu de professionals que van formar el Centre d'Estudis d'Urbanisme (CEU) (a partir de 1977, anomenat Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEUMT)).

L'Objecte de la recerca:

El Centre d'Estudis d'Urbanisme (CEU) es va crear l'any 1972 per part d'un grup de joves professionals de l'urbanisme, l'arquitectura i la sociologia, acomiadats de l'Ajuntament de Barcelona l'any anterior, després de la publicació de "La gran Barcelona", un informe crític sobre l'urbanisme de la ciutat que signaven, entre d'altres, els fundadors del CEU: Jordi Borja (sociòleg i geògraf), Marçal Tarragó (economista), Lluís Brau (arquitecte) i Carles Teixidor (arquitecte). L'objectiu del nou Centre d'Estudis d'Urbanisme era debatre lliurement sobre política urbana, elaborar documents crítics i alternatius a l'urbanisme franquista i donar suport als moviments socials urbans que començaven a prendre importància a la ciutat.

En aquest sentit, el CEU venia a sumar-se a col·lectius com el Laboratori d'Urbanisme de Barcelona de l'Escola d'Arquitectura i l'Oficina d'Informació Urbanística del Col·legi d'Arquitectes, així com a un conjunt de professionals que publiquen els seus estudis crítics amb el model urbanístic i social tardofranquista en revistes com *Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo* (del Col·legi d'Arquitectes), *Construcción, Arquitectura, Urbanismo* (del Col·legi d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics) o *Novatecnica* (del Col·legi d'Enginyers Industrials).

Tanmateix, el CEU no es quedarà únicament en les funcions d'assessoria i anàlisi de la realitat urbana. Plenament conscients, i molts d'ells prèviament implicats en el context de les lluites als barris, impulsades especialment per les associacions de veïns i que van ser el germen de l'important moviment veïnal que es desenvoluparia en els anys següents, el CEU neix amb el propòsit no només d'elaborar un pensament crític sobre la situació, sinó d'intervenir directament en la lluita dels moviments socials urbans que començaven a organitzar-se al voltant de reivindicacions sobre l'urbanisme, els espais públics, els transports urbans o els equipaments socials dels barris. Un plantejament que no era aliè a la militància dels seus membres. Si el primer nucli del centre estava estretament lligat a Bandera Roja, amb l'entrada del partit al PSUC l'any 1974, s'incorporarien al CEU altres professionals del partit, com ara Ricard Boix, Joaquim Clusa, Pau Verrié, Joan Alemany, Albert Broggi o Alfons Rodríguez Bayraguet.

L'activitat del CEU, per tant, es pot sintetitzar amb tres eixos bàsics:

1. Anàlisi crítica de les polítiques urbanes, de les condicions de vida de la població i, simultàniament, elaboració de propostes alternatives i de suport de les reivindicacions dels col·lectius mobilitzats.
2. Relació amb les associacions de veïns i comissions de barris. I també amb alguns col·legis professionals i col·lectius democràtics professionals.
3. Connexions i intercanvis d'idees amb les organitzacions polítiques de l'oposició. Principalment amb Bandera Roja i el PSUC, però també amb col·lectius socialistes, cristians progressistes, comissions obreres o altres demòcrates presents en centres socials i entitats culturals diverses.

La història del CEU es pot dividir en quatre etapes:

- **1972-1975:** Es prioritza la relació amb el moviment de barris i les associacions de veïns, donant-los suport amb arguments tècnics i formació política. Al mateix temps, el grup fa reflexió i anàlisi crítica, que publica en premsa especialitzada, però també generalista, com ara *Tele-Express*, *Diario de Barcelona* o *Cuadernos para el Diálogo*.

- **1975-1977:** A la pràctica anterior, que continua, s'hi afegixen dos esdeveniments importants que centraran l'acció del col·lectiu: el Congrés de Cultura Catalana, amb una participació molt activa dels professionals del CEU en l'àmbit d'Ordenació del Territori. A partir de 1976-1977, es posen en marxa estudis i debats destinats a preparar els programes polítics municipals davant de possibles eleccions. Diversos membres del CEU van ser responsables d'elaborar l'informe "Por una política municipal democràtica", presentat al Comitè Central del PSUC per Jordi Borja, com a responsable de política municipal del partit.
- **1977-1979:** A finals de 1977, la discussió sobre la necessitat de participar activament en la formació de les candidatures democràtiques a les eleccions municipals va donar lloc a un canvi de nom del centre, que va passar a anomenar-se Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEUMT). L'objectiu fonamental era contribuir a desenvolupar una política municipal democràtica, progressista, descentralitzada, eficaç i participativa, basada en unes entitats, organismes i empreses públiques transparents al servei de tots els ciutadans.
El CEUMT es va fundar per part de quinze professionals, molts d'ells actius en l'etapa anterior, però també amb noves incorporacions. Els fundadors van ser: Joan Alemany, León Benalbas, Ricard Boix, Jordi Borja, Lluís Brau, Albert Broggi, María José Olivé, Carles Prieto, Alfons R. Bayraguet, Jaime Rodríguez, Marçal Tarragó, Carles Teixidor, Pau Verrié, Lluís Millet i Joaquim Clusa.
Políticament, el CEUMT es funda amb el propòsit d'incorporar totes aquelles persones que, des de diferents opcions democràtiques, volguessin participar. A més, es desenvolupa com una empresa de l'economia social sense ànim de lucre. El principal vehicle d'expressió del centre és una revista que porta el mateix nom i que aconsegueix, des d'un primer moment, una àmplia difusió. A les portes de les eleccions municipals de 1979, pren importància la formació de tècnics, professionals i responsables polítics de les administracions locals. El CEUMT publicaran en aquest context diversos manuals, entre els que destaca el "Manual de Formació Municipal", amb un tiratge de més de vint-i-cinc mil exemplars.
- **1979-1982:** Conseqüència de l'èxit de les activitats de formació de quadres tècnics i polítics, l'activitat del CEUMT amplia el seu àmbit territorial a tot l'Estat espanyol i adquireix també dimensió internacional, especialment a l'Amèrica Llatina. Entre 1979 i 1983, es realitzen més de vuitanta cursos i seminaris en més de vint-i-cinc ciutats de l'estat i catorze jornades de debat. També es constitueixen diversos nuclis estables a Madrid, València, Andalusia i el País Basc. El 1981, s'amplia la nòmina d'accionistes a cent vint-i-set professionals, amb un ampli ventall professional i polític: PSUC, PCE, PSC, PSOE i CDC. Un cop constituïts els nous ens municipals democràtics, bona part dels professionals del centre s'incorporaran amb responsabilitats tècniques i polítiques en diverses administracions.

Objectius, metodologia i pla de treball:

L'objectiu principal de la recerca serà elaborar una monografia sobre la història del CEU-CEUMT i la seva implicació en les lluites veïnals i la transformació urbanística de Barcelona en el període 1972-1982. Tanmateix, aquesta història és indissociable de les trajectòries vitals, professionals i militants dels qui en van formar part. Ens proposem, per tant, realitzar aquest estudi des d'una perspectiva prosopogràfica que ens permeti analitzar aquestes trajectòries, tenint en compte les militàncies i activismes dels últims anys de la dictadura, el seu paper com a professionals implicats en aquests col·lectius i crítics amb l'urbanisme tardofranquista, i, finalment, la seva contribució a nivell formatiu, tècnic i polític en els ajuntaments i institucions democràtiques recuperats.

En aquesta perspectiva prosopogràfica, serà especialment rellevant la possibilitat de realitzar entrevistes de vida a la majoria dels seus membres.

Tenint en compte aquesta perspectiva prosopogràfica i la disponibilitat i l'interès de les fonts orals, així com la importància de la producció teòrica dels membres del CEU-CEUMT, la metodologia de la recerca es basarà en tres elements principals:

- **Bibliografia:** Anàlisi de les fonts secundàries més directament relacionades amb l'objecte d'estudi: moviment veïnal, moviments socials urbans, oposició a la dictadura, urbanisme tardofranquista i institucions municipals. Una relació de la bibliografia prèviament seleccionada s'adjunta en el primer annex d'aquest informe. Aquesta bibliografia s'haurà d'ampliar durant el transcurs de la recerca. A més dels estudis disponibles sobre el període i els diferents actors amb què interactua el CEU-CEUMT, s'analitzarà la important producció teòrica del centre i dels seus professionals. Es realitzarà un buidatge complet de la revista del CEUMT, a més s'estudiaran les publicacions dels membres del centre en altres mitjans. Una selecció prèvia d'aquests materials es pot trobar a l'annex II d'aquest informe. Aquestes fonts es revisaran i complementaran en la primera part de la recerca, constituint un dels seus elements principals.
- **Fonts orals:** En segon lloc, les fonts orals seran una part fonamental de la recerca. Aquestes fonts s'articularan a partir de la realització d'entrevistes de vida centrades en la seva trajectòria activista i professional durant el període final del franquisme, la transició a la democràcia i la recuperació de les institucions democràtiques. Aquestes entrevistes passaran a formar part de l'arxiu d'història oral del Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya. S'han identificat les següents persones d'interès per a ser entrevistades: Joan Alemany, León Benelbas, Ricard Boix, Jordi Borja, Albert Broggi, Carlos Prieto, Alfons Rodríguez Bayraguet, Jaime Rodríguez, Carles Teixidor, Pau Verrié, Lluís Millet i Joaquim Clusa. Aquest llistat podrà ser ampliat durant el transcurs de la recerca.
- **Fonts arxivístiques:** Finalment, s'explorarà la disponibilitat de fonts arxivístiques que fins ara no s'han identificat. Entre les institucions de les quals es pot revisar l'existència de materials, hi destaquen el fons del Partit Socialista Unificat de Catalunya de l'Arxiu Nacional de Catalunya, el fons de la Federació d'Associacions de Veïns de Barcelona dipositat a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona, i el fons de Documentació de Partits Polítics del CEHI-CRAI Pavelló de la República. Així com els fons històrics del Col·legi d'Arquitectes, Aparelladors i Arquitectes Tècnics o Enginyers Industrials. A més, s'explorarà l'existència de fons personals vinculats a l'objecte d'estudi. Tanmateix la significativa mancança de fonts arxivístiques dona encara més valor a l'elaboració d'un fons de memòria oral i en destaca l'interès per a la recerca davant l'inevitable fet biològic.

El desenvolupament del projecte de recerca està previst que es dugui a terme durant l'any 2025, amb una durada aproximada de dotze mesos.

Els primers quatre mesos del projecte es dedicaran al buidatge i anàlisi bibliogràfica, tant de fonts secundàries com de fonts primàries i hemerogràfiques. Paral·lelament, s'iniciarà la fase d'entrevistes per a la configuració del fons de memòria oral del CEU-CEUMT. Aquestes entrevistes es realitzaran a l'inici del projecte, ja que es consideren un element fonamental i poden servir de guia en el desenvolupament posterior. Tanmateix, això no exclou la possibilitat de complementar-les amb noves sessions o aportacions una vegada que el projecte es trobi en una fase més avançada del procés de documentació.

Un cop elaborada aquesta primera fase del procés de documentació (Bibliografia i Fonts orals), es dedicaran els dos mesos següents a la recerca arxivística i a l'anàlisi de la documentació obtinguda.

Completada la fase de documentació i la seva anàlisi, s'iniciarà el procés de redacció de la monografia resultant de la recerca. Es preveu dedicar a aquesta fase un màxim de sis mesos. En conseqüència, el projecte quedaria finalitzat amb l'entrega del manuscrit a finals de l'any 2025.

Aquest projecte representarà una contribució significativa als estudis sobre els sectors professionals durant la transició a la democràcia, així com a la història dels ajuntaments democràtics de la dècada dels vuitanta. També constitueix una aportació important a la memòria històrica d'aquest període. A més, el projecte aborda temàtiques clau, com l'urbanisme i el model Barcelona, essencials per entendre la profunda transformació social i urbana que va tenir lloc a la ciutat i la seva àrea metropolitana durant aquest temps. Aquest últim punt és especialment destacable, ja que segueix sent objecte d'un intens debat social avui dia; resseguir-ne els orígens i el desenvolupament pot aportar una perspectiva rellevant també per al debat actual.

Annex I. Bibliografia

- ALABART, Anna (1981): *Els barris de Barcelona i el moviment associatiu veïnal*, Universitat de Barcelona, Tesis doctoral inèdita.
- ALIBÉS, Josep Maria (et al), *La Barcelona de Porcioles*, Barcelona, Laie, 1975.
- ANDRADE, Juan (2012): *El PCE y el PSOE en (la) transición. La evolución ideológica de la izquierda durante el proceso de cambio político*, Madrid, Siglo XXI.
- ANDREU ACEBAL, Marc (2015): *Barris, Veïns i democràcia. El moviment ciutadà I la reconstrucció de Barcelona (1968-1986)*, Barcelona, L'avenç.
- BALFOUR, Sebastian (1994): *La dictadura, los trabajadores y la ciudad. El movimiento obrero en el área metropolitana de Barcelona (1939-1988)*, València, Institució Alfons el Magnànim.
- BALFOUR, Sebastian i MARTÍN GARCÍA, Oscar (2011): "Movimientos sociales y transición a la democracia. El caso español", a Rafael QUIROSA-CHEROUZE (coord.), *La sociedad española en la Transición: los movimientos sociales en el proceso democratizador*, Biblioteca Nueva, pp. 43-62.
- BALLESTER, David i VICENTE, Manuel (2019): *Corre, democràcia, corre. Manifestacions i repressió policial a la Catalunya de la Transició (1975-1980)*, Barcelona, Base.
- BORDETAS, Iván (2012): *Nosotros somos los que hemos hecho esta ciudad. Autoorganización y movilización vecinal durante el tardofranquismo y el proceso de cambio político*, Universitat Autònoma de Barcelona, Tesis doctoral inèdita.
- BORDETAS, Ivan i SÁNCHEZ, Anna (2019): *L'antifranquisme oblidat: de la dissidència cristiana al comunisme revolucionari (1953-1972)*, Barcelona, Editorial Base.
- (2010): "El moviment veïnal en (la) transició, 1974-1979" en Carme MOLINERO i Pere YSÀS (coord.): *Construint la ciutat democràtica*, pp. 150-264.
- BORJA, Jordi (1975): *Movimientos sociales urbanos*, Buenos Aires, Ediciones Siap.
- (2003): *La ciudad conquistada*, Madrid, Alianza.
- (2013): *Revolución urbana y derechos ciudadanos*, Madrid, Alianza Editorial.
- (2018): *Bandera Roja 1968-1974. Del maig del 68 a l'inici de la transició*, Barcelona, Edicions 62.
- CASTELLS, Manuel (1977): *Movimientos Sociales Urbanos*, Madrid, Siglo XXI.
- (1986): *La ciudad y las masas*, Madrid, Alianza Editorial.
- COLOMER, Josep Maria (1978): *Els estudiants de Barcelona sota el franquisme*, Barcelona, Curial.
- DOMÈNECH, Xavier (2008): *Clase obrera, antifranquismo y cambio político: pequeños grandes cambios, 1956-1969*, Madrid, Catarata.
- (2023): *Lucha de clases, franquismo y democracia. Obreros y empresarios (1939-1979)*, Madrid, Akal.
- ERICE, Francisco (Dir.) (2021): *Un siglo de comunismo en España I. Historia de una lucha*, Madrid, Akal.

GARCÍA ALCALÀ, Julio Antonio (2001): *Historia del Felipe (FLP, FOC y ESBA). De Julio Cerón a la Liga Comunista Revolucionaria*, Madrid, Centro de Estudios Políticos y Constitucionales.

GIMENO, Joan (2021), *Lucha de clases en tiempos de cambio. Comisiones Obreras (1982-1991)*, Madrid, Catarata.

HERNÁNDEZ SANDOICA, Elena; RUIZ CARNICER, Miguel Ángel i BALDÓ, Marc (2007): *Estudiantes contra Franco. Oposición política y movilización juvenil*, Madrid, La esfera de los libros.

HUERTAS, Josep Maria (2006): *El plat de lleties. Periodisme i transició a Catalunya (1975-1985)*, Col·legi de Periodistes, 2006.

HUERTAS, Josep Maria i MARTÍ GÓMEZ, José (2012): *Guia informal de la Barcelona dels anys 70*, Barcelona, Ajuntament de Barcelona.

MARÍN, Marín (2000): *Els ajuntaments franquistes a Catalunya. Política i administració municipal, 1938-1979*, LLeida, Pagés.

— (2005): *Porcioles: Catalanisme, clientelisme i franquisme*, Barcelona, Editorial Base.

— (2019): *¡Ha llegado España!. La política del franquismo a Catalunya (1938-1977)*, Barcelona, EUMO.

MARISTANY, Gerard i MUSONS, Albert (2002): *Del desencant a la contrainformació. La premsa de barris a Barcelona (1976-2001)*, Barcelona, Col·legi de Periodistes – Diputació de Barcelona.

MARTÍ, Josep (1981): *Relació entre associacions de veïns i partits polítics. Barcelona 1970-1980*, ICESB, Tesina inèdita.

MARTÍN GARCÍA, Oscar (2008): *A tientas con la democracia. Movilización, actitudes y cambio en la provincia de Albacete, 1966-1977*, Madrid, Catarata.

MARTÍNEZ, Ricard i CAUSSA, Martí (2014): *Historia de la Liga Comunista Revolucionaria (1970-1991)*, Madrid, La Oveja Roja.

MAYAYO, Andreu (2002): *La ruptura catalana*, Barcelona, Afers.

— (2007): *La veu del PSUC: Josep Solé i Barberà, advocat (1913-1988)*, Barcelona, L'avenç.

MOLINERO, Carme (2009): “Una gran apuesta. La oposición a través de la movilización social”, a Manuel Bueno i Sergio Gálvez (eds.): *Nosotros los comunistas: memoria, identidad e historia social*, Madrid, Fundación de Investigaciones Marxistas, pp. 255-283.

MOLINERO, Carme i YSÀS, Pere (1998): *Productores disciplinados y minorías subversivas. Clase obrera y conflictividad laboral en la España franquista*, Madrid, Siglo XXI.

— (2008): *La anatomía del franquismo. De la supervivencia a la agonía, 1945-1977*, Barcelona, Crítica.

— (2010): *Els anys del PSUC. El partit de l'antifranquisme (1956-1981)*, Barcelona, l'Avenç.

— (coord.) (2010): *Construint la ciutat democràtica*, Barcelona, Icària.

— (2017): *De la hegemonía a la autodestrucción. El Partido Comunista de España (1956-1982)*, Barcelona, Crítica.

— (2018): *Transición. Historia y relatos*, Madrid, Siglo XXI.

MUÑOZ, Jaume (2019): *Perseguint la llibertat. La construcció de l'espai socialista a Catalunya, 1945-1982*, Barcelona, L'avenç.

RADCLIFF, Pamela (2011): *Making Democratic Citizens in Spain. Civil Society and the Popular Origins of the Transition, 1960-1978*, Nueva York, Palgrave Mc Millian.

RISQUES, Manel (2012): *L'Estat a Barcelona. Ordre públic i governadors civils*, Barcelona, Editorial Base.

LÓPEZ, Manuel (1994): *Un periodisme alternatiu i autogestionari. La premsa de barris a Barcelona (1968-1977)*, Barcelona, Col·legi de Periodistes – Diputació de Barcelona.

SANCHO GALÁN, Jordi (2024): *El antifranquismo en la universidad. El protagonismo militante (1956-1977)*, Madrid, Catarata.

SAZ, Ismael (2011): “Y la sociedad marcó el camino. O sobre el triunfo de la democracia en España (1969-1978)”, a Rafael QUIROSA-CHEROUZE (coord.), *La sociedad española en la Transición: los movimientos sociales en el proceso democratizador*, Biblioteca Nueva, 2011, pp. 29-42.

— (2017): “No solo élités. La lucha por la democracia en España”, a Ferran ARCHILÉS y Julián SANZ (Coords.): *Cuarenta años y un día: antes y después del 20-N*, Valencia, Publicaciones de la Universidad de Valencia, pp. 17-32.

SOLÉ SOLDEVILA, Josep Maria (2019): *Bandera Roja (1968-1974)*, Tesi doctoral, Universitat de Barcelona, Inèdita.

TÉBAR, Javier (ed.) (2012): «*Resistencia ordinaria*». *La militancia y el antifranquismo catalán ante el Tribunal de Orden Público (1963-1977)*, València, Publicaciones de la Universidad de Valencia.

TÉBAR, Javier; RISQUES, Manel; MARÍN, Martí i CASANELLAS, Pau (2015): *Gobernadores. Barcelona en la España franquista (1939-1977)*, Granada, Comares.

YSÀS, Pere (2004): *Disidencia y subversión. La lucha del régimen franquista por su supervivencia, 1960-1975*, Barcelona, Crítica.

Annex II. Materials

Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo, n. 83, Juliol-Agost 1971.

La Ciudad y el Ocio, Jordi Borja.

Los Espacios Libres en Barcelona, Jaume Bach, J.A. Dols, Lluís Millet, J.A.Paez.

La problemática jurídico-económica de los Espacios Libres, F. Riba Ribera, M. Roca Junyent.

Evolución de los Espacios Públicos en Barcelona, Mercè Sans.

La Ciudad-campamento, Eliseo Bayo.

La Densidad de la población, Ramón Bayés.

Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo, n. 10, Dossier: “LA GRAN BARCELONA”, Deseembre 1971.

Introducción, Jordi Borja.

El Sistema Urbano, Marçal Tarragó.

El Hábitat en Barcelona, Borja, J. Lleixà, M. De Solà-Morales, P. Verrié.

La Población y los Servicios, F. Arruga, J. Borja, Ll. Brau, J. Clavera, J. Clusa, P. Josa, Arquitectes Associats.

La Planificación Urbana, J. Borja, M. Tarragó, C. Teixidor, A. Rodríguez.

Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo, n. 90 “G.A.T.C. P.A.C. 1”, Juliol-Agost 1972.

Crónica Urbana, Los Barrios del Besós y la higiene urbana, J. Borja.

La infraestructura conflictiva y comarcal del Baix Llobregat, M.J. Campo.

Déficit de infraestructura urbana en Barcelona, J. Clavera.

Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo, n. 94 “G.A.T.C. P.A.C. 2”, Gener-Febrer 1973.

Elementos teóricos para un análisis de los movimientos reivindicativos urbanos, J. Borja

Una situación explosiva, Carles Buxadé.

Planeamiento Urbano. El Encauzamiento del Llobregat, Carles Buxadé.

Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo, n. 98, Juliol-Agost 1973.

El Cinturón aprieta, Carles Buxadé.

Documentos de Análisis Urbano, n.1, Gener 1974.

Estructura Urbana y Movimientos Urbanos, Jordi Borja.

PAPERS Revista de Sociologia, Maig 1974.

La conflictividad urbana: Reflexiones sobre el movimiento de Barrios en Barcelona, José Olives Puig.

Documents d’Anàlisi Urbana, n. 2, Deseembre 1974

Contribución a la teoría de la urbanización capitalista, Jaime Rodríguez, Jean Lojkine, François Alquier.

Documents d'Anàlisi Urbana, n. 3, Desembre 1975

Los agentes Urbanos y La Producción de la Vivienda, Jordi Borja, Ma José Olivé, Xavier Valls, Jaime Rodríguez.

Cuadernos para el Diálogo. Los Suplementos, n. 77: Movimientos Urbanos en España, 1976.

Estudio elaborado en el C.E.U. (Centre d'Estudis D'Urbanisme).

Coordinación del Trabajo: Ma. José Olivé, M. J. Campo i J. Borja.

Redacción: J. Borja, L. Brau, J.A. Dols, J.M. Huertas, M. Tarragó, C. Teixidor, X. Valls.

Congrés de Cultura Catalana. Àmbit VIII: Ordenació del Territori, 1976.

Centre d'Estudis d'Urbanisme C.E.U. Per un Model Territorial per Catalunya,

M. Tarragó, Joan Alemany, Lleó Benelvas, Jordi Borja, Ricard Boix, Lluís Brau, Albert Broggi, Joaquim Clusa, Joan Perdigo, Alfons Rodríguez, Carles Teixidor

Jano Arquitectura, n. 39, Movimientos Sociales Urbanos I, Juliol-Agost 1976.

La interacción entre el Estado y los movimientos sociales urbanos, Manuel Castells.

Los "squatters" de Gran Bretaña, Ernest Udina.

Movimientos urbanos en Portugal, Ricard Boix, Jordi Borja (Centre d'Estudis d'Urbanisme).

Jano Arquitectura, n. 43, Movimientos Sociales Urbanos II, Desembre 1976.

Los movimientos urbanos motor de la evolución política, M. J. Campo.

La prensa y los Barrios dos aliados en la lucha popular, J. M. Huertas Claveria.

Los movimientos urbanos (entrevista), J. Borja.

Los Colegios profesionales ante las reivindicaciones urbanas, J.M. Abad.

La administración ante los movimientos urbanos, M. J. Campo.

Col·legi Llicenciats. Cicle conferències, Maig 1976.

Política Territorial a Barcelona i a Catalunya, Jordi Borja.

CAU (Construcción, Arquitectura, Urbanismo), n. 37, Maig-Juny 1976

Las autonomías locales ante la crisis del estado, R. Argullol.

Control y gestión democráticos, R. Pradas.

La hacienda local en el marco de una fiscalidad renovada, J. Colom Naval.

Política de Inversiones en Ayuntamiento de Barcelona, P. Maragall.

El urbanismo municipal ¿hacia dónde?, M. De Solà-Morales.

Líneas básicas para una política democrática de vivienda, Col·lectiu de Vivenda del CEU.

Infraestructura y transporte, A. Rodríguez Bayraguet.

Equipamiento, organización y gasto sanitario en Barcelona, N. Acarin, Carme Sans.

El sistema escolar, M. Subirats.

Patrimonio natural y calidad de vida, J.M. Camarassa.

Una política cultural para Barcelona, Ma. J. Pardo, J. Sempere.

Movimiento Popular y alternativa urbana, J. Borja, M. Tarragó, C. Prieto.

Por una política municipal democrática, C.E.U., ed. Avance, Maig 1977,

Jordi Borja, Marçal Tarragó, Ricard Boix

Política municipal i Moviment popular PSUC, Juliol 1977,

Informe de Jordi Borja.

"CIUDAD Y TERRITORIO. REVISTA DE CIENCIA URBANA". 1975. Clusa, Joaquim. "Traslados industriales en el área metropolitana de Madrid", nº 4/75, pàgs. 9-26.

INFORMACIÓN COMERCIAL ESPAÑOLA. 1976. Ministerio de Comercio. Clusa, Joaquim. "Localización industrial y política de desarrollo", nº 526-527, pàgs.106-119.

"TAULA DE CANVI". Clusa, Joaquim. "Alguna de les causes dels desequilibris territorials a Catalunya", **Juliol-Agost 1977**, núm. 6, pàgs. 148-155.

Revista de Estudios Sociales, Gener-Febrer 1978.

Ayuntamiento y movimientos urbanos ante la democracia, J. Borja, M. Tarragó, R. Boix.

Participación pública en el parlamento: exigencia de los ayuntamientos democráticos, E. Leira, J. Leal Maldonado.

Poder, espacio y democracia, C. Gavira, G. Orfanel.

Crisis política y poder local en Italia, F. Po.

Planificación y participación en Italia, G. Campos Venutti.

Nous Horitzons, Números. 45-46, Juliol-agost-setembre 1978.

Poders locals: comunistes i gestió pública, Jordi Borja.

Bolonya 1977. Com governen els comunistes, R. Zangheri.

ZONA ABIERTA, n. 17, Novembre-deseembre 1978.

Democracia y poderes locales: los comunistas y la gestión pública, Jordi Borja.

Conferencia del PCE. Madrid, Gener 1979.

Política Municipal y Movimiento Ciudadano, Jordi Borja.

Manual de formación municipal, CEUMT, Febrer 1979,

Jordi Borja, Lluís Brau, Joaquim Clusa, Jaume Galofré, Javier Garcia Fernández, Carmen Gavira, Carlos González, Margarita Obiols, Llibert Padró, Joan A. Pâez, Santiago Ponseti, Alfons Rodríguez Bayraguet, Albert Serra, Marçal Tarragó, Joan Alemany, Máximo Loizu, Pau Verrié.

Manual de gestión municipal, CEUMT, Maig 1979.

Nous Horitzons, n. 54, Maig 1979.

Valoració de les legislatives i les municipals, Josep M. Maymó.

Sobre la nostra política municipal avui, Jordi Borja.

Comitè Central PSUC, Octubre 1979.

Moviment Popular i Política Municipal, Jordi Borja.

I Encuentro de Alcaldes, Concejales y Dirigentes del Movimiento Ciudadano, Març 1981

Declaración de los asistentes al Encuentro, Jordi Borja.

Diari de Sessions del Parlament de Catalunya, Setembre 1981.

Comissió de Política Territorial, Jordi Borja.

TRIBUNA, El Noticiero Universal, Novembre 1981.

Autonomía Municipal, hoy, Jordi Borja.

CAU, n. 76, Deseembre 1981

Luz verde a la patronal y marginación de los ayuntamientos. Urbanismo concertado en Cataluña, J. Borja.

TRIBUNA, El Noticiero Universal, Març 1983.

Catalunya: Una demografia contradictòria, Jordi Borja.

Programa Electoral PSUC a les Eleccions Municipals, Maig 1983.

Programa electoral per Barcelona, Jordi Borja.

Manual de formación municipal, Edición revisada y actualizada, Maig 1983.

DD.AA.

Jornades d'Estudi SOCIETAT i POLÍTICA, Setembre 1983.

Demografia i urbanització a la Catalunya dels vuitanta, Jordi Borja.

Secretaria Política municipal PCE-PSUC, Deseembre 1983.

Democracia, autonomía y poderes locales, Jordi Borja.

Ciudad y Territorio, n. 57-58, Juliol-deseembre 1983.

Los actores sociales en la construcción de la Ciudad, J. Borja.

Ciudad y Materialismo histórico, E. Tierno Galván.

La Ciudad industrial, J.L. López Aranguren.

Las ciudades en Cuba, C. Gavira.

Las compensaciones de aprovechamiento, M. Herce.

PAPERS / Revista de Sociologia, Maig 1984.

Transformaciones demográficas y urbanización en el País Vasco, Víctor Urrutia.

Cataluña: Urbanización, política y Sociedad, Jordi Borja.

Ayuntamientos Democráticos, n. 36, Abril 1984.

Los objetivos de la descentralización, Jordi Borja.

El futuro de las ciudades, Manuel Castells.

Revista EL MON, Juny 1984.

La divisió territorial a Catalunya, Jordi Borja.

AUTONOMIES, Revista Catalana de Derecho Público, 1984-1985.

Descentralización. Una cuestión de método, Jordi Borja.

Treballs de la Societat Catalana de Geografia (2), Abril 1985.

Transformacions territorials i institucionals a l'Europa actual, Jordi Borja.

Correspondance municipale, n. 259, Territoires, Maig 1985.

Documents sur descentralisation, Jordi Borja.

DEBAT 10, Maig 1985.

Crisi econòmica i estat del benestar, Antoni Castells.

La societat i la cultura catalana, Jordi Maragall.

L'Esquerra: Experimentar noves formes, avançar noves idees, Jordi Borja.

Estudios Territoriales 19, Setembre- Desembre 1985.

Tendencias económicas y políticas metropolitanas en el àrea de Barcelona, Joan Alemany.

Gobierno Metropolitano: Organización institucional y adaptación a la Sociedad post-crisis, Jordi Borja.

Ayuntamientos Democráticos, n. 58, Abril 1986.

Descentralización, debate inacabado, Jordi Borja.

Fer Ciutat, n. 13-14, Maig 1986.

La Ciudad Solidaria, Jordi Borja.

SABER, n. 9, Maig-Juny 1986

La Por en les Ciutats, Jordi Borja, Josep Ramoneda, Jaume Curbet, Norbert Lechner.

Quaderns d'alliberament 12, Setembre 1986.

La divisió territorial: Cal un procés de baix a dalt, Jordi Borja.

Alfoz: Madrid, Territorio, Economía y Sociedad, Octubre 1986.

Las Áreas Metropolitanas en la España Actual, Jordi Borja.

Manual de Gestión Municipal Democrática, Maig 1987.

Coordinació Jordi Borja, 33 col-laboradors.

Fondo Editorial de Cooperación. Col. Urbanismo y Administración Local, Maig 1987.

Organización y descentralización municipal, J. Borja, M. Palomar Llobet, M. Botella, M. Castells.

Fundación Pablo Iglesias. La Izquierda y Europa, Juny 1987.

Debat entre Jordi Borja i d'altres.

Descentralización del Estado. Movimiento Social y Gestión Local, Juny 1987.

Jordi Borja, Teresa Valdés, Hernan Pozo, Eduardo Morales.

Documents de treball per la Carta Municipal, Maig 1987.

Barcelona vol una carta municipal, Jordi Borja.

DOCUMENTS D'AUTONOMIA MUNICIPAL, Maig 1988.

Democracia Local: Descentralización del Estado, Políticas Económico-Sociales en la Ciudad y Participación Popular, Jordi Borja.

Instituto de Estudios Fiscales, Maig 1988.

Política socio-cultural y participación ciudadana, Jordi Borja.

Peuples Méditerranéens, n. 43, Les Urbanistes dans le Doute, Abril-Juny 1988.

Barcelone: Descentralisation et participation citadine, Alfons Segura.

INSTITUTO HENRY DUNANT, Maig 1988.

Acción Social en los países en vías de desarrollo y cooperación internacional, Jordi Borja.

Centres Cívics, Espais Ciutadans. Evolució 1983-1987, Desembre 1988.

Política Cultural i Participació Ciutadana, Jordi Borja.

Centres Cívics: La Cultura a l'abast de Tothom, Núria Gispert.

TERRITOIRES, n. 304-305, Gener-febrer 1990.

Barcelone, une démarche exemplaire, Jordi Borja.

La Jornada SEMANAL, n. 158, Juny 1992.

La Ciudad Europea y su gente, Jordi Borja.

A2. Esquema d'entrevista per al projecte CEU-CEUMT (1970-1990) de l'equip de recerca

Text enviat per l'equip de recerca abans de la gravació (juny 2025):

La següent guia per a l'elaboració de l'entrevista s'ha dissenyat com un recurs orientatiu que s'adaptarà a les característiques específiques de cada entrevistat. Les preguntes es plantegen en format obert, de manera que, segons el cas, es pugui desviar del canal inicialment establert i posar èmfasi en els temes més rellevants per a cada situació. Aquesta guia no ha de ser considerada com una estructura rígida o tancada, sinó com un punt de partida flexible per fomentar un diàleg obert entre l'entrevistador i l'entrevistat.

L'objectiu principal de l'entrevista no és la reconstrucció dels fets històrics o la cerca de dades concretes que podem trobar en la documentació, sinó aprofundir en els aspectes més significatius de cada cas, posant l'èmfasi en l'experiència personal de cada entrevistat.

I. Introducció

1. Presentació del projecte de recerca.
2. Objectius de l'entrevista: reconstruir les experiències, trajectòries i perspectives dels membres del CEU-CEUMT.

II. Trajectòria personal i professional

1. Antecedents biogràfics:
 - o Lloc i any de naixement.
 - o Formació acadèmica i àmbit professional inicial.
 - o Factors que van influir en la seva implicació en temes d'urbanisme, sociologia o arquitectura.
2. Militància i activisme:
 - o Inicis pel que fa a conscienciació social, politització, activisme i/o militància.
 - o Participació en moviments polítics, sindicals o socials abans i durant el CEU-CEUMT.
 - o Relació amb col·lectius, partits polítics o associacions professionals.
3. Relació amb el CEU-CEUMT:
 - o Com i quan es va incorporar al centre.
 - o Motivacions personals i professionals per formar-ne part.
 - o Rol específic en les activitats del CEU-CEUMT.
 - o Evolució del centre i la seva participació en ella.
 - o Relació entre el centre i la seva trajectòria professional.

III. El CEU-CEUMT: Objectius i dinàmiques internes (aprofundiment en els esdeveniments si hi participa)

1. Context de creació:
 - o Com es va viure la fundació del CEU i del CEUMT i quins objectius es van establir inicialment.

2. Treball col·lectiu i estructura:
 - o Organització interna i forma de treball.
 - o Expansió del CEUMT més enllà de Barcelona. Relacions, persones i accions destacades.
 3. Publicacions, formació i difusió del coneixement:
 - o Contribucions a revistes especialitzades i generalistes.
 - o Revista CEUMT
 - o Publicacions
 4. Relacions amb associacions de veïns, Comissions de barri, moviments socials i col·legis professionals, partits, etc.
 - o El CEUM i l'arribada de la democràcia als ajuntaments.
- IV. Impacte del CEU-CEUMT en el context històric
- V. Etapa posterior i reflexió final
1. Sortida / Final del CEUMT:
 - o Etapa final del CEUMT
 - o Trajectòria professional posterior.
 - o Influència del CEU-CEUMT en la seva trajectòria professional posterior.
 2. Avaluació i reflexió:
 - o Opinió sobre el llegat del CEU-CEUMT en el context polític i urbanístic de l'època.
 3. Missatge final:
 - o Altres aspectes rellevants que l'entrevistat/da vulgui compartir.

A3. Article *CEU-CEUMT (1972-1982). *Moviments socials, polítiques urbanes, ajuntaments democràtics* de Joan Alemany i Pau Verrié (2021), publicat a *Barcelona Quaderns d'Història*

Transcripció:

Barcelona Quaderns d'Història, 27 (2021), pàg. 189-212. ISSN: 1135-3058. ISBN: 978-84-9156-286-3

1. Joan Alemany, economista; Pau Verrié, enginyer industrial. Els autors van tenir un paper actiu en la creació i direcció del CEUMT entre el 1977 i el 1982 i abans, Jordi Borja, en la creació, direcció i activitat del CEU des del 1972 al 1977. Les moltes i diferents activitats d'aquestes entitats i les relacions establertes amb organismes, revistes, professionals, dirigents socials i polítics d'Espanya i d'altres països entre el 1972 i el 1982 s'exposen resumidament en aquesta comunicació com a primer pas per a l'elaboració d'un treball més ampli que es pretén fer més endavant. No ha estat possible esmentar tots els col·laboradors que a moltes ciutats van ajudar a desenvolupar les actuacions del CEUMT; a tots ells es vol dedicar aquest primer treball.

Creació del Centre d'Estudis d'Urbanisme (CEU)

El Centre d'Estudis d'Urbanisme (CEU) es va crear a inicis del 1972. Sota aquest nom s'aplegava un reduït nombre de persones amb els objectius de debatre sobre temes de política urbana, elaborar documents crítics i alternatius a l'urbanisme franquista i donar suport als moviments socials urbans. No va ser mai legalitzat com a organització. Els iniciadors eren un grup de joves professionals (Jordi Borja, Marçal Tarragó, Lluís Brau...) que havien estat acomiadats de l'Ajuntament de Barcelona a finals del 1971 immediatament després de publicar-se el treball, del qual eren autors destacats, "La Gran Barcelona", primer a la revista Construcció, Arquitectura, Urbanismo (CAU, 1971) del Col·legi d'Aparelladors i després editat com a llibre. Aquesta publicació, una de les primeres crítiques globals a la política urbana de Barcelona, va tenir un impacte important, fins i tot mediàtic. Era un informe sobre l'urbanisme de Barcelona, realitzat a partir d'una documentació urbanística, demogràfica i socioeconòmica rigorosa i des d'una posició política democràtica, d'esquerres i de suport als moviments socials i ciutadans. Abans de la creació del CEU s'havien publicat uns primers treballs crítics amb l'urbanisme de Barcelona. Els llibres de Francisco Candel (Candel 1957) i d'Oriol Bohigas (Bohigas 1963) havien aportat elements crítics d'informació. El primer amb la descripció de la dura realitat dels nous barris i del barraquisme resultants del creixement ràpid, desordenat i especulatiu de la ciutat i, el segon, sobre l'evolució de la política urbanística. Les revistes dels Col·legis d'Arquitectes (Cuadernos de Arquitectura y Urbanismo), d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics (Construcció, Arquitectura, Urbanismo) i d'Enginyers industrials (Novatecnia) començaven a publicar a l'inici de la dècada del 1970 alguns articles crítics sobre la política urbana de Barcelona. Els estudis dels plans d'urbanisme de finals de la dècada del 1960 i principis de la del 1970 com l'"Avance

del Plan de Ordenación urbana del Àrea Metropolitana de Barcelona” del 1968 o la “Ponencia para la Revisión del Plan de Ordenación Urbana de Barcelona” del 1971 van reunir joves tècnics que, conscients dels greus problemes i insuficiències de la política urbana, promouien nous objectius i polítiques progressistes per resoldre'ls. Per acabar, alguns professionals i acadèmics havien fundat entitats i mantenien grups de discussió sobre polítiques urbanes a la universitat (com el Laboratori d'Urbanisme de Barcelona de l'Escola d'Arquitectura) o als col·legis professionals (com l'Oficina d'Informació Urbanística del Col·legi d'Arquitectes). A la vegada començaven algunes lluites als barris impulsades per associacions de veïns i altres organitzacions, legals o no, que eren l'inici de moviments socials urbans que es desenvoluparien en els anys següents. Tots els fets anteriors són antecedents que van començar a crear una cultura favorable a la discussió i a la crítica de la política oficial. El CEU va néixer en aquest nou ambient i va mantenir relació amb aquestes entitats, professionals i revistes. Però es va proposar anar més lluny: no només es tractava d'elaborar un pensament crític amb la situació, sinó d'intervenir més directament en la lluita dels nous moviments que començaven a organitzar-se a l'entorn de reivindicacions sobre l'urbanisme, els espais públics, els transports urbans o els equipaments socials dels barris.

El nucli fundador del CEU —Jordi Borja (sociòleg i geògraf), Lluís Brau (arquitecte), Carles Teixidor (arquitecte) i Marçal Tarragó (economista)— eren professionals vinculats a Bandera Roja (BR). Més endavant, a partir del 1974, quan Bandera Roja es va integrar al Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), es van anar incorporant altres professionals, molts d'ells d'aquesta organització o propers a ella: Ricard Boix, Quim Clusa, Pau Verrié, Joan Alemany, Albert Broggi, Manuel Herce, Alfons Rodríguez Bayraguet... Des d'un principi van col·laborar puntualment molts altres professionals estudiosos dels moviments socials o que participaven directament en ells.

El CEU es va instal·lar a l'àtic del carrer de Santa Anna, 11, molt a prop de la Rambla. Jordi Borja havia rebut una subvenció de la Fundació Juan March per fer un estudi sobre l'habitatge de la perifèria, cosa que va permetre llogar el local i remunerar un primer professional com a “secretari tècnic”, Ricard Boix. En un principi cap membre del CEU rebia honoraris pel seu treball; més endavant es va poder professionalitzar una secretària i un tècnic.

Les activitats del CEU

Les activitats del CEU s'emmarcaven i es van desenvolupar segons tres eixos bàsics. El primer eix va ser l'anàlisi crítica de les polítiques urbanes, de les condicions de vida de la població i, simultàniament, l'elaboració de propostes alternatives i de suport a les reivindicacions. Es va expressar en articles, informes i debats entre professionals o en grups reduïts de militants d'esquerrers i en diferents papers alegals o clarament il·legals. Els membres del CEU van publicar en diaris o revistes legals amb el pseudònim “Alexandre” o amb els noms reals dels autors tant a Espanya, com a l'estranger (França, Itàlia, Anglaterra, l'Amèrica Llatina), on també van participar directament en reunions, seminaris i col·loquis.

El segon eix va ser la relació amb les associacions de veïns i comissions de barri, també amb alguns col·legis professionals o col·lectius democràtics de professionals (arquitectes, aparelladors, treballadores socials, joves llicenciats de dret, economia, ciències socials i altres carreres humanístiques). Periodistes com Huertas Clavería, Rafael Prades, Manuel Campo Vidal, i molts altres, van contribuir de forma important donant informació i publicant articles de denúncia, legitimant les reivindicacions i donant suport als activistes socials.

El tercer eix van ser les connexions i intercanvis d'idees amb les organitzacions polítiques, BR i PSUC principalment, però també amb col·lectius socialistes, esquerrans, cristians progressistes, sindicalistes (CCOO) o demòcrates que estaven arrelats en centres socials o entitats culturals. Aquest eix va ser feble als primers anys degut al fet que els partits polítics antifranquistes no donaven suficient importància a les lluites dels barris; els dirigents i activistes polititzats prioritzaven el moviment obrer i els moviments universitaris i intel·lectuals. BR des de l'inici del CEU i poc després el PSUC, van donar importància i van impulsar decididament els moviments ciutadans. A partir de l'any 1975, ja integrats en una sola organització, es va començar a plantejar la necessitat d'eleccions municipals democràtiques quan encara la dictadura mantenia la seva capacitat repressora. Els primers anys del CEU (1972-75) es va prioritzar la relació amb els naixents moviments de barri, el suport als seus dirigents i les reflexions crítiques a les polítiques urbanes i especialment als ajuntaments, el darrer nivell de l'Estat, però el més proper als ciutadans.

Es van publicar articles a les revistes dels col·legis professionals d'arquitectes, d'aparelladors, d'enginyers industrials i en els diaris Tele-Express i Diario de Barcelona, (en aquest darrer amb un article setmanal amb el pseudònim “Alexandre”). També es va escriure a revistes generalistes com Cuadernos para el Diálogo (que va publicar un número monogràfic dedicat als moviments socials urbans elaborat pel CEU). Però, sobretot, es van establir relacions amb les associacions de veïns i diversos col·lectius dels barris, als quals es donava suport amb arguments tècnics i

polítics, i dels quals s'aprenia molt dels seus dirigents, activistes socials i militants polítics de base. Un dia a la setmana, al capvespre, en el subsol del Col·legi d'Arquitectes, es reunien per discutir de polítiques urbanes joves arquitectes i alguns membres del CEU, que hi participaven sovint com a ponents. L'Oficina d'Informació Urbanística (OIU) del Col·legi d'Arquitectes, el Col·legi d'Aparelladors, el Laboratori d'Urbanisme de Barcelona (LUB), van ser entitats que van organitzar importants debats crítics, van publicar articles i van promoure reunions sobre les polítiques urbanes del moment; directament o de forma indirecta aquestes entitats, reunions i professionals van ser també protagonistes dels moviments urbans de l'època. Alguns departaments universitaris van orientar estudiants de sociologia, geografia urbana i d'altres carreres a fer treballs universitaris i, a la vegada, implicar-se en la vida i lluites dels barris.

Els membres del CEU treballaven en institucions polítiques (Ajuntament, Diputació, Corporació Metropolitana), en col·legis professionals, en estudis professionals privats i en departaments universitaris. Estaven en general integrats en o relacionats amb organitzacions polítiques o socials, entitats de barri o associacions de veïns. Mantenien connexions amb professionals que estaven treballant en els nous moviments socials (periodistes, treballadores socials, responsables de col·legis professionals...). El CEU no va ser estrictament un grup polític o tècnic o social, però ho va ser tot a la vegada.

Figura 1. Índex de la revista CAU número 10 amb el dossier de “La gran Barcelona” elaborat pel CEU, una de les primeres crítiques globals a la política urbana de Barcelona

En el període 1975-77 va desenvolupar-se a Catalunya el Congrés de Cultura Catalana, un ampli procés de debat en el qual van participar milers de ciutadans. Un dels seus àmbits, el d'Ordenació del Territori, va comptar amb una participació molt activa dels professionals procedents del CEU que van contribuir amb ponències i intervencions en els debats.

A partir del 1975, i sobretot durant el 1976 i el 1977 es van posar en marxa estudis i debats destinats a preparar els programes municipals. Primer va ser un extens informe al Comitè Central del PSUC (1976) que va presentar Jordi Borja, responsable de política municipal d'aquest partit. Posteriorment la discussió es va ampliar amb la participació de més d'una desena de col·laboradors, el resultat de la qual va ser la publicació del llibre *Por una política municipal democràtica* (Borja, Tarragó, Boix, 1977). A finals del 1977 la discussió sobre la necessitat de participar activament en la formació de les candidatures democràtiques a les eleccions locals en les noves condicions polítiques, va donar lloc al pas del Centre d'Estudis d'Urbanisme (CEU) al Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEUMT).

La creació del CEUMT

El 23 de desembre de 1977 es va constituir el Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEUMT, que també anomenarem sintèticament el Centre), amb una estructura legal de societat anònima. Els promotors i socis fundadors van ser un grup de 15 professionals (arquitectes, enginyers industrials, economistes, sociòlegs i geògrafs) que ja participaven en l'etapa anterior del CEU. Tots eren, en aquells moments, militants del PSUC.

el número 50 (maig 1982), en el qual en l'editorial (Joan Alemany) i en tres articles (Marçal Tarragó, Pau Verrié i Jordi Borja) es feia una descripció, anàlisi i avaluació del treball realitzat pel Centre durant els seus quatre i mig primers anys d'existència.

2. El primer consell d'administració de CEUMT, SA, va quedar format per les mateixes 15 persones que havien signat com a accionistes davant notari el 23 de desembre de 1977: Joan Alemany, León Benelbas, Ricard Boix, Jordi Borja, Lluís Brau, Albert Broggi, Maria José Olivé, Carles Prieto, Alfons R. Bayraguet, Jaime Rodríguez, Marçal Tarragó, Carles Teixidor i Pau Verrié, **amb Lluís Millet com a president i Joaquim Clusa com a secretari**. Quan el gener del 1978 va començar l'activitat, Pau Verrié i Joan Alemany van exercir com a codirectors. Posteriorment Pau Verrié va responsabilitzar-se de la direcció i Joan Alemany de la presidència, i quan Pau Verrié va assumir el càrrec de coordinador de serveis de l'Ajuntament de Barcelona van intercanviar les responsabilitats de presidència i direcció fins a finals del període estudiat (maig del 1982).

«se ha fijado como objetivo principal contribuir a crear una cultura municipal democrática y eficaz, participativa y progresista, es decir, se ha optado por ayudar preferentemente a reforzar las Instituciones y la política municipal».

El CEUMT havia nascut al voltant de la producció d'una revista, que es va publicar amb rigorosa periodicitat mensual en aquesta primera etapa (1978-1982), i en la continuïtat dels debats públics, ja iniciats en l'etapa CEU. Els bons resultats assolits els primers mesos d'activitat van plantejar, entre d'altres, tres qüestions importants per al futur de l'organització i les seves activitats. **La primera va ser l'ampliació del camp d'actuació amb la producció del Manual de**

Formación Municipal orientat a la preparació dels candidats de les eleccions municipals que es preveïen imminents (finalment van ser el maig del 1979) i del qual se'n van editar 14.000 exemplars, al qual en van seguir d'altres (Gestió Municipal, Hisenda, Urbanisme, Governació...) i l'organització de seminaris, cursos i jornades (per iniciativa pròpia o per encàrrec) que més endavant es descriuran en detall.

La segona va ser conseqüència de l'anterior: l'expansió de les activitats a tot l'estat espanyol. Ja des del primer moment la revista es va distribuir no només a Catalunya, sinó arreu de l'estat. L'èxit va portar a obrir també el camp d'activitats, realitzant, entre el 1979 i el 1982, més de vuitanta cursos i seminaris a més de 25 ciutats de tot l'estat, i organitzant, en el mateix període, 14 jornades de debat, 8 de les quals fora de Catalunya. Tal com es constata en les anàlisis efectuades en el número 50 de la revista, la celebració dels cursos i seminaris sobre temes molt concrets, en sessions de matí i tarda de divendres i dissabte, va obtenir molt bons resultats, i va esdevenir una de les activitats, juntament amb la revista, de més demanda i èxit del CEUMT.

La tercera, conseqüència de les dues anteriors, va ser la qüestió de la llengua. Els primers números de la revista van ser bilingües (uns articles en català i altres en castellà). Tanmateix aquesta fórmula dificultava l'expansió territorial i no resultava satisfactòria per a ningú. Després d'un ampli debat es va optar per fer la revista en dues edicions: la «general» íntegrament en castellà i l'edició «Catalunya», que a més de l'edició «general» incorporava un quadern en català orientat més específicament a temes de Catalunya.

Els subscriptors de la revista constituïen la base de col·laboradors i de relacions essencials del CEUMT. La revista era un producte nou i únic en àmbit estatal i la seva concepció eminentment pràctica la feia extraordinàriament útil per a tothom que treballava o volia treballar en el camp municipal, més enllà de les seves idees polítiques. Les eleccions municipals de maig del 1979 van significar un salt quantitatiu molt important. A finals del 1979 el 40% dels subscriptors de la revista eren de fora de Catalunya, i a finals del 1980 ja arribaven al 52%. La província de Barcelona amb el 37,7% dels subscriptors n'era el nucli principal, i Barcelona amb el 18,7% i Madrid amb el 6,9% les ciutats amb més implantació.

En resum, es pot afirmar que la col·laboració institucional assolida pel Centre a escala de tot l'estat va ser realment important. Des de l'inici del Centre es va considerar que el seu futur dependria de la capacitat dels seus dirigents (consell d'administració i directors) de desenvolupar una organització oberta i plural per tal de mantenir relacions amb les entitats i amb els actors de les diferents opcions democràtiques de tot l'estat. A la convocatòria del 1979 dels Premios Nacionales de Urbanismo del Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo (MOPU) es va concedir al CEUMT dos premis: al millor llibre, Manual de Formación Municipal, i al millor article, publicat al número 1 de Cuadernos de Gestión Municipal dedicat a la revisió del planejament urbanístic, del qual Manuel Herce era l'autor, i un accèssit a la millor revista. L'any 1980 el CEUMT va rebre novament un dels premis, aquesta vegada pel Manual Municipal de Urbanismo.

El CEUMT va donar sempre una especial importància a les seves relacions internacionals. D'una banda, es va mantenir una permanent relació amb publicacions franceses, italianes i portugueses similars a la mateixa revista.⁵ A la vegada, es va convidar a participar professionals i polítics destacats de França, d'Itàlia i de Portugal als debats i les jornades que organitzava el Centre, entre els quals es pot destacar Nuno Portas, Diego Novelli, Pietro Ingrao, Giuseppe Campos Venutti, Jean-Pierre Worms..

El creixement del Centre i de la seva influència en la política municipal i entre els moviments populars i l'expansió a tot l'estat van plantejar la necessitat d'ampliar el nucli inicial de fundadors-accionistes i, a començaments del 1981, es va llançar una campanya d'ampliació de capital a Barcelona i a Madrid.

El resultat va ser altament positiu i es va concretar en 127 accionistes, 86 de Catalunya i 41 de Madrid, tots amb el mateix capital, cobrint tot el ventall professional i polític progressista, amb qualificats dirigents municipals del PSUC, del PSC i de CDC a Catalunya i del PSOE i del PCE a Madrid, amb una nombrosa presència de professionals independents.

En el període 1979-1983, entre les primeres i les segones eleccions municipals democràtiques, molts dels que havien format part del nucli fundador inicial i dels col·laboradors més significatius es van anar incorporant a responsabilitats diverses de l'Administració i això va repercutir en canvis en l'estructura i en les responsabilitats internes del Centre. També els partits polítics i la mateixa Administració, als..

El Centre va continuar existint i desenvolupant una tasca important en els anys següents (l'últim número de la revista és el 116, de juny del 1990), però en una situació diferent d'aquella primera etapa del 1977 al 1982. La història de la segona etapa hauria de ser objecte d'un altre treball

Davant la perspectiva d'unes primeres eleccions municipals democràtiques després de la Guerra Civil, sense experiència en el funcionament dels governs lo cal, ni de funcionaris i tècnics preparats per aquesta nova etapa, es va plantejar al CEU la necessitat de crear un organisme que tingués per objectiu central la política municipal democràtica. Naixia així el CEUMT. La nova entitat, aquesta sí legalitzada com a empresa —d'economia social, és a dir, sense ànim de lucre— davant de notari, suposava l'afirmació de la continuïtat i la reivindicació de l'experiència del CEU, gràcies a la qual s'havia consolidat el grup inicial de col·laboradors i, a la vegada, una renovació dels seus objectius, estratègies, instruments, juntament amb una professionalització de la gestió en una organització molt reduïda i eficient. Continuïtat, renovació, ampliació: per això es van mantenir en el nom de la nova entitat les tres sigles antigues i s'afegeixen la M i la T de Municipals i Territorials per formar l'acrònim de CEUMT...

es van plantejar tres grans camps d'actuació: 1, reflexió i anàlisi sobre les polítiques urbanes; 2, formació de tècnics i de quadres de l'Administració local; 3, difusió de les informacions i dels coneixements que tenien interès per a la millor gestió de les administracions. No és possible en aquest escrit ressenyar totes les activitats i actuacions del CEUMT realitzades entre el 1977 i el 1982.

La primera jornada d'estudi es va organitzar a Barcelona l'any 1979 amb el tema aleshores important i poc tractat de la "Descentralización de las instituciones y participación ciudadana".

La segona jornada de debat va tenir també una molt important repercussió, especialment als ajuntaments de les grans ciutats. Es va organitzar a Madrid l'abril de 1980 com a reflexió general en el primer aniversari dels ajuntaments democràtics.

El CEUMT va organitzar una dotzena més de jornades per tal d'analitzar i discutir temes d'actualitat.

La resta de jornades, la majoria amb debats i conclusions importants i útils pels nous ajuntaments democràtics, van ser: "Información y comunicación municipal" (Barcelona, 1980), "Informática y administración local" (Badalona, 1980), "Centros históricos y peatonalización" (Palma de Mallorca, 1980), "Ley de Régimen Local" (Madrid, 1980), "Revisión del planeamiento urbanístico" (Màlaga, 1981), "Tráfico urbano y estacionamiento" (Pamplona, 1981), "Acción municipal contra el paro" (Còrdova, 1981), "Transportes urbanos y regionales" (Barcelona, 1981), "Municipios rurales" (Balaguer, 1981), "Información y comunicación municipal e institucional" (Madrid, 1982), "Recuperación y rehabilitación de núcleos urbanos" (Jerez, 1982), "Instrumentos de política de vivienda y rehabilitación urbana" (Barcelona, 1982).

A més de les 14 jornades anteriors, en la mateixa línia d'actuació d'estudis i anàlisi per aprofundir en les temàtiques més importants del moment, es van organitzar diversos debats públics. Un dels més destacats va ser el de febrer del 1980 a Barcelona sobre la divisió territorial de Catalunya. En ell es va presentar l'estudi elaborat per Joan Alemany i Jordi Borja "L'organització territorial de Catalunya, avui".

La segona gran línia d'actuació del CEUMT va ser la formació de tècnics, professionals i responsables polítics de l'Administració local. Aquest va esdevenir un tema central ja que el desconeixement del funcionament general i dels serveis dels ajuntaments per part de les forces democràtiques que havien estat excloses de la participació a les administracions era una mancança evident per poder formular noves propostes i línies d'actuació. L'instrument principal van ser els cursos i seminaris.

L'èxit dels cursos i seminaris de divendres-dissabte sobre temes molt concrets, pràctics i útils a curt termini pels assistents i pels seus ajuntaments van convertir aquesta activitat formativa en una de les principals actuacions del CEUMT. Molt resumidament: el 1979 es van fer 5 cursos i seminaris de formació a Barcelona i 10 a altres ciutats de tot l'estat; el 1980 van ser 8 cursos i seminaris a Barcelona i 7 a altres ciutats; el 1981 les dades van augmentar a 14 cursos i seminaris a Barcelona, 5 a Madrid, 7 a altres ciutats i es va organitzar un cicle de 8 seminaris sobre serveis municipals conjuntament amb la Diputació de Barcelona; per acabar, en el període que s'està descrivint, l'any 1982 (fins al mes de maig) es van realitzar 15 cursos i seminaris a Barcelona, 6 a Madrid, 4 a Sevilla i 5 a altres ciutats. **És a dir, en total es van organitzar 84 cursos i seminaris més el cicle de 8 seminaris coorganitzat amb la Diputació de Barcelona.**

La tercera línia d'actuació i la més important quant a presència pública del Centre va ser la d'informació i difusió de les experiències, els estudis, els projectes, les anàlisis, la nova normativa jurídica i les realitzacions concretes de caràcter urbanístic, municipal i territorial. Els instruments més importants van ser la revista i les edicions de llibres CEUMT.

Quan la revista va començar a ser coneguda fora de l'àmbit català, especialment quan s'editava i distribuïa el llibre *Manual de Formación Municipal* i, de forma definitiva, després de les eleccions locals del 1979, l'increment de subscriptors de fora de Catalunya va portar la direcció a fer la proposta d'una "Edición general" en castellà i un suplement en català dedicat als problemes més específics de Catalunya. Un altre canvi de la revista va ser l'edició dels *Cuadernos de Gestión Municipal* dedicats a la..

El prestigi de la revista va ser gran. Dues qüestions avalen aquesta afirmació. **La primera va ser l'accessit al Premio Nacional de Urbanismo que va rebre del Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo (MOPU) el 1979 i que va compartir amb el premi al millor llibre, el Manual de Formación Municipal, i al millor article d'urbanisme "La revisión del planeamiento urbanístico" de Manuel Herce, publicat al primer suplement de Cuadernos de Gestión Municipal.** Tres premis al CEUMT el mateix any 1979 atorgats pel MOPU, al capdavant del qual i de la seva Dirección General de Urbanismo hi havia responsables de la Unión del Centro Democrático, només s'explica pel prestigi adquirit gràcies a la línia editorial, la gestió i les col·laboracions d'una revista i unes edicions de gran austeritat formal, fetes a Barcelona, però de gran acceptació a totes les ciutats i municipis espanyols.

La proposta inicial de noms que es va fer per escriure aquests articles de reflexió commemoratius dels 50 números de la revista era molt ambiciosa... I tots hi van respondre positivament. Pel grup de personalitats internacionals van escriure articles: Giuseppe Campos Venuti (autor del Pla urbanístic de Bolonya i catedràtic d'Urbanisme del Politècnic de Milà), Diego Novelli (alcalde de Torí), Michel Rocard (responsable de polítiques urbanes del PSF i posteriorment primer ministre de França), Jean Pierre Worms (sociòleg estudis de les organitzacions i moviments socials i diputat francès). Per part dels actors i responsables de les polítiques locals a Espanya, van escriure articles: Pedro Aparicio (alcalde de Màlaga i president de la Federación Española de Municipios), Joaquim Nadal (alcalde de Girona i president de la Federació Catalana de Municipis), Ricard Pérez Casado (alcalde de València), Narcís Serra (alcalde de Barcelona), Francisco Soto Carmona (director general d'Urbanismo del MOPU), Enrique Tierno Galván (alcalde de Madrid), Joan Vidal Gaiolà (conseller de Governació de la Generalitat). Per acabar, van adreçar una salutació al CEUMT les principals revistes municipalistes del sud d'Europa: *Cadernos Municipais* (Portugal), *Communes de France* (França), *Correspondance Municipale* (França), *L'Elu d'aujourd'hui* (França), *Poder Local* (Portugal), *Potere Locale* (Itàlia).

El primer va marcar molt clarament la línia editorial posterior del CEUMT. Va ser el *Manual de Formación Municipal*, la primera edició del qual va sortir el febrer del 1979. La Presentació del Manual definia clarament la finalitat que se li va voler donar i en certa manera constituïa el manifest que havia orientat tota l'activitat del CEUMT: ...este Manual no es una propuesta de política municipal (...) Es un manual de carácter técnico-descriptivo, que creemos puede ser útil para elaborar programas o propuestas, pero que no los da hechos. Es un instrumento utilizable para...

Els autors van ser 14 membres destacats i col·laboradors i va ser coordinat per tres membres més del Centre. **10 Joaquim Clusa va ser qui va fer la proposta de continguts i el principal redactor.** El llibre de 448 pàgines es va haver de fer en relativament molt poc temps,

9. *Manual de Formación Municipal. Presentació, pàg. 3. Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials. Barcelona, febrer de 1979.* 10 Els autors van ser: Jordi Borja, Lluís Brau, Joaquim Clusa, Jaume Galofré, Javier García Fernández, Carmen Gavira, Carlos González, Margarita Obiols, Llibert Padró, Joan A. Páez, Santiago Ponseti, Alfons Rodríguez Bay ragnet, Albert Serra, Marçal Tarragó. Els coordinadors: Joan Alemany, Máximo Loizu, Pau Verrié. La secretaria tècnica: Enric Cifuentes. 11. *Manual de Formación Municipal. Ibídem, pàg. 3*

amb un tiratge de 5.000 exemplars. Totes les edicions es van esgotar en molt poc temps, cosa que va obligar el CEUMT a fer una reedició del llibre propi inicial de 7.000 exemplars més. En total, per tant, es van publicar (i esgotar ràpidament) 12.000 exemplars de l'edició pròpia del CEUMT, 2.000 exemplars del Consell del País Valencià i 5.000 exemplars resumits de la Generalitat de Catalunya. En moltíssimes ciutats i pobles de tot Espanya un sol o un nombre reduït de Manuals van ser llegits i estudiats, de forma compartida, per tots o la majoria de membres d'una candidatura. Mai un llibre per a la formació municipal havia tingut ni tindria posteriorment edicions, demandes, ni difusions similars.

En aquesta línia editorial es van editar cinc manuals més: Manual Municipal de Governación. Policía municipal. Seguridad ciudadana (autor Jaume Bosch, edició de 5.000 exemplars); Un programa local para el desarrollo del deporte (autor Lluís Millet, coeditat pel CEUMT, edició de 6.000 exemplars); Manual de servicios municipales. Ciclo de seminarios de la Diputación de Barcelona (23 autors pels diversos serveis exposats al llibre, edició de 6.000 llibres); Manual Municipal de Hacienda (autor Máximo Loizu, edició de 5.000 exemplars); Manual Municipal de Urbanismo (autors Lluís Brau, Manuel Herce, Marçal Tarragó, 2 volums, edició de 8.000 exemplars). El reconeixement que va rebre la revista amb el premi al millor article (dins els Cuadernos de Gestión Municipal) i l'accèssit a la millor revista d'urbanisme que s'ha exposat anteriorment va tenir la mateixa correspondència amb l'edició dels llibres: la Dirección General de Urbanismo del Ministerio de Obras Públicas y Urbanismo (MOPU) va concedir l'any 1979 el Premio Nacional al Manual de Formación Municipal i el 1980 el mateix premi al Manual Municipal de Urbanismo.

Un balanç i unes primeres conclusions sobre el CEU i el CEUMT

El CEU va iniciar una activitat de reflexió, de crítica i denúncia de la política urbana de la dictadura i de suport als moviments socials que va produir uns materials i va aglutinar un nucli de professionals que posteriorment, va crear el CEUMT. El CEUMT va tenir sempre una organització molt reduïda, amb pocs professionals, però molt eficient. El treball executiu quotidià durant tota una primera etapa de màxima activitat fins després de les eleccions municipals del 1979 estava suportat per dos codirectors (que més endavant es van convertir en president del Consell d'Administració i director) i tres secretàries (una de les quals era, a més, la responsable de compaginar la revista). Amb l'edició del Manual el Centre es va traslladar a la plaça de Castella, 3, local, encara relativament petit (uns 100 m²), menys agradable però molt més funcional.

Els objectius últims eren molt profunds i ambiciosos: l'estudi i la difusió de coneixements de temes locals, l'intercanvi d'experiències, la formació del personal que havia de responsabilitzar-se del funcionament dels municipis; en definitiva, es volia promoure i preparar el canvi democràtic, la participació popular, la descentralització i l'elaboració de polítiques progressistes per a les administracions locals, com a elements bàsics per a la millora de tota la societat i la qualitat de vida dels ciutadans. Per aconseguir-los, es proposaven polítiques transformadores i actuacions innovadores.

Les activitats creades pel CEUMT en la primera etapa de la seva existència (desembre 1977 - maig 1982) van ser moltes i molt diverses, com s'ha exposat a les pàgines anteriors: 50 números de la revista publicats puntualment (amb els seus suplementos i diverses edicions); 14 Jornades d'estudi i debat; 84 cursos i seminaris de formació a diverses ciutats i un cicle de 8 seminaris sobre serveis municipals de la Diputació de Barcelona; edició de 14.000 exemplars del Manual de Formación Municipal i 5.000 exemplars del seu resum Manual de Gestión Municipal; edició de 30.000 exemplars dels cinc manuals especialitzats sobre Governació, Esports, Serveis, Hisenda i Urbanisme. Totes les edicions (de la revista i els llibres) es van esgotar. A mitjans del 1982 no quedava cap fons editorial.

En les jornades i en els cursos i seminaris del Centre van participar molts dels millors professionals i estudiosos en cada matèria. El CEUMT va introduir amb les seves activitats i amb la seva revista els temes més innovadors en cada moment, difonent-los en ambients que d'altra manera no haurien rebut la informació d'aquelles qüestions importants pel seu treball. Molts regidors van sentir parlar per primera vegada de descentralització, participació popular, possibilitats dels ajuntaments en la lluita contra l'atur, desenvolupament econòmic local, millora de la hisenda municipal, gestió i disciplina urbanística, mi l'ora de la seguretat ciutadana, promoció local dels esports, gestió dels serveis..., i tants altres temes a través dels articles de la revista CEUMT. Com a exemple de propostes innovadores es pot esmentar, entre molts altres, les propostes sobre la creació d'àrees exclusives per a vianants (CEUMT 40-41) o els avantatges que tindria la creació de vials per a bicicletes (CEUMT 39) quan no hi havia encara experiències importants del primer tema i cap ciclista s'atrevia a circular pels carrers de les grans ciutats.

Des del CEUMT es va participar activament en les propostes per les eleccions dels ajuntaments durant la transició, es va contribuir a la construcció i desenvolupament de la nova Administració local del maig del 1979 i es va incidir positivament en la formulació de polítiques urbanes progressistes des de les primeres eleccions locals democràtiques.
FINAL

A4. Correus de convocatòria de Carles Prieto (desembre 2024) i Júlia Bernades – Camille Zonca (juny 2025) i primers records recuperats.

12/12/2024

Subject: CEU-CEUMT

De Carles PrietoTo: Jordi Borja, mdeforn....., alemany....., milletserra....., mila-advocats...., Pau Verrié....., ricardbua..., mloizu..., jclavera....., albert.arias....., m.sodupe..., jperdigo..., clusa-oriach.....

Benvolguts amics, fa uns mesos que vam entrar en contacte amb l'equip d'Història de la UAB i els vam suggerir fer una investigació històrica de l'experiència CEU-CEUMT. Ho han anat treballant i sembla que estan molt interessats en tirar-ho endavant, de manera que m'han fet arribar una petita memòria del treball de investigació que proposen, que us adjunto.

Els ho han fet arribar de Memòria Històrica de la Generalitat de Catalunya i també de l'Ajuntament de Barcelona, i sembla que estan interessats en recolzar l'estudi.

Ja us tindrè al corrent però de moment voldria saber si esteu disposats a participar en les entrevistes que pensen realitzar per a desenvolupar el treball.

Fins aviat, una abraçada,

Carles Prieto

01/03/2025

CEU-CEUMT-2- Alguns records, per no oblidar-me'n, per si encara em volen entrevistar

Bon dia, Carles, en privat, després d'uns quants mesos de silenci en relació al correu col·lectiu que vas enviar.

Primer de tot, agrait per la iniciativa

Segon. A disposició si volen fer una entrevista. Suggerixo que abans facin tramesa d'un qüestionari per poder anar més *pistats en relació a les seves hipòtesis, poder preparar-ho amb temps i poder contrastar les respostes. Cert que un altre mètode és tot obert i que cadascú s'esplai com li plagui.

Tercer. Uns records que no voldria oblidar.

3.1. Gràcies a ser *CEUMT* faig poder fer una colla de conferències, en grup i sol, organitzades per Col·legis d'Arquitectes, principalment, de tot N, *perquè érem els representants del PC en política urbana*. La llista que fa patxoca: Burgos, Valladolid, Pamplona, La Coruña, Santander (d'allà la Caja Cantabria+-). em va convidar a fer la mateixa conferència a Torrelavega, amb assistència massiva de la gest de les AAVV), Bilbao (amb el Jordi Borja al PC local), Madrid, Oviedo...., i potser me'n deixo algun encara, que em va fer sentir important, entre els anys 1976 i 1978-79, abans d'entrar als nous Ajuntaments, i sempre en bons hotels, àpats generosos i alguna assistència a festa major (Bilbao-Erandio, crec).

3.2. Vaig coincidir amb en Manuel Castells, contractats pel la gent del Pla de Madrid, liderat per en Leira, a l'any 1981, abans de la primera aprovació del Pla Mangada / Tamames / Tierno Galván. En va dir: *El Manual de Formación Municipal és la obra más importante que ha hecho la izquierda española*, o una floreta semblant

3.3. Teníem algunes tesis equivocades. Per exemple que la que sosteníem que les contribucions especials de millora no les tenien de pagar els veïns. L'ínclit Morales de Sabadell va fer la frase: *lo que no se paga no se valora*, i a Sabadell es van implantar les CCEE al 20% o potser el 10%, com a mínim.

3.4. Els beneficis bons del Manual en les diferents edicions van anar per adequar el local de la Plaça de Madrid per fer-hi seminaris, i jo proposava dedicar-lo a I+D, perquè era l'època que al món s'implantava el vídeo i el ppt.

Feel free per fer-ne l'ús que vulguis.

Salut i independència d'N, que m'ofega, em roba i m'humilia,

Joaquim

www.clusa-oriach.cat -- disculpa immodèstia - és per entretenir-me, amb una penjada mensual+-

01/03/2025

Subject: Fwd: CEU-CEUMT-2- Alguns records, per no oblidar-me'n, per si encara em volen entrevistar

Complement: 'Francisco Morales: la ética que nunca debió perderse', por Josep Asensio
<https://www.isabadell.cat/opinio/motu-proprio/francisco-morales-la-etica-que-nunca-debio-perderse-por-josep-asensio/>
Cal dir que l'Asensio té articles del temps entre 2020 i 2017, de espanyolista militant.
Salut, amnistia, llibertat autodeterminació i independència
www.clusa-oriach.cat
D'interès per situar el duo Asensio- Navas

212 2022/12. COL-LABORACIÓ EN L'ARTICLE 'SOM-HI JUNTS, SENYOR NAVAS, A DEFENSAR EL REFERÈNDUM D'AUTODETERMINACIÓ DE CATALUNYA', signat per 60 persones a títol individual (1 p.). Presentació a la trobada de *gent de la plaça* del 30 de setembre, en les *Reflexions dels divendres* (2 p).[+] <https://www.isabadell.cat/sabadell/som-hi-junts-senyor-navas-a-defensar-el-referendum-dautodeterminacio-de-catalunya-per-gent-de-la-placa/>.

11/06/2025

Júlia Bernales To: joaquim@clusa-oriach.cat
Subject: GRAVACIÓ CEU - CEUMT

Bona tarda Joaquim,
Soc la Júlia Bernales, treballo amb la productora Camille Zonca.
He intentat contactar amb tu via telèfon, però no ha estat possible.
T'escric aquest correu per saber si tindries disponibilitat per participar en la gravació de l'Arxiu de Barcelona sobre el CEU-CEUMT.

La intenció és gravar entre el juny i el juliol, quines dates tindries disponibilitat per rodar?
El rodatge es duria a terme a la seu de l'Arxiu Històric de Barcelona.
Ens agradaria saber com tens la mobilitat per desplaçar-te fins a l'arxiu. Vius a Barcelona o vius fora? Això ens ajudaria a organitzar millor la logística.
Quan puguis, t'agraïrem que ens confirmessis la teva disponibilitat i ens comentessis com tens el tema del desplaçament.
Moltes gràcies i restem a l'espera de la teva resposta.
Cordialment,
Júlia Bernales
[@camillezonca](http://www.camillezonca.com)
Vens? C/La Jota, 97, baixos 08016 BCN

11/06/2025

joaquim clusa i oriaach <joaquim@clusa-oriach.cat>
To: Júlia Bernales <Cc: Carles Prieto
Subject: Fwd: GRAVACIÓ CEU - CEUMT-2- A punt a la vostra conveniència- De JClusa

Moltes gràcies, Júlia, pel teu correu i per la trucada d'aquest migdia per tal de concertar el dia de gravació de l'Arxiu de Barcelona sobre el CEU-CEUMT.

Atès que no tinc compromisos especials de viatges o absències llargues, segurament el podré adaptar a qualsevol dia i hora que us vagi bé a vosaltres, si m'aviseu amb uns dies d'anticipació.

Malgrat viure a Sabadell, una baixada a Barcelona i al barri Gòtic, o algun altre indret cèntric, sempre és apreciada, per a la gent que no vivim a Barcelona.

Com t'he dit, us agrairé que m'envieu un qüestionari general, per entendre millor el tipus i ordre de les preguntes i no tenir d'improvisar les respostes.

Amb els millors desitjos per aquest projecte, quin interès per a mi ja us podeu imaginar, després de 40 anys, salutacions cordials,
Joaquim Clusa
www.clusa-oriach.cat

18/06/2025

From: joaquim clusa i oriaach <joaquim@clusa-oriach.cat>To: Carles Prieto.....
Subject: Favor ajuda per contestar qüestionari- Fwd: DIVENDRES 20- 9h- (4) GRAVACIÓ CEU - CEUMT-2- A punt a la vostra conveniència- De JClusa

Bon dia, Carles.

T'escric d'urgència per demanar-te que ens veiem, en grup ampli o més petit, abans de fer l'entrevista, en relació al correu que et vaig enviar l'1 de març (3 mesos i mig!).

T'adjunto el que els hi he contestat: Divendres no puc, a les 2 (?) i, curt i ras, necessito una setmana de temps. Us faig anar malament: ho podria escurçar fins dimarts-dimecres.

De fer m'agradaria tenir per escrit la meua resposta a cada apartat del qüestionari, ben plantejat, i on suposo hi has/ heu intervingut, i discutir-lo una mica amb vosaltres.

Una primera síntesi:

El CEUM va ser un THINK TANK (AI: Un think tank, o dipòsit de cervells, és una organització que realitza investigacions i anàlisi de polítiques sobre diversos temes. Aquests centres solen ser independents i no partidistes, tot i que poden tenir una afiliació ideològica. El seu objectiu principal és influir en la política pública, la formulació de polítiques i el debat públic mitjançant la publicació d'informes, la celebració de conferències i la implicació amb els responsables polítics.) que va durar es del 1976-77 fins el 1982 (veure les etapes del doc Borja): 6 anys intensos, els de l'anomenada Transición, amb totes les eleccions pel mig, culminant amb les municipals del 1979.

Amb un balanç brutal d'una Revista, amb uns 50 números, uns 4 llibres, curset i conferències. I 2 Premios Nacionales de Urbanismo. Tot fet com ONG amb aportacions *gratuïtes*, la majoria. Va complir una funció i la va fer més que raonablement bé.

No obstant el 1981 (... s'amplia la nòmina d'accionistes a cent vint-i-set professionals, amb un ampli ventall professional i polític: PSUC, PCE, PSC, PSOE i CDC.), es fa l'ampliació perquè hi ha un dèficit molt important, perquè les *vendes* de revista i cursos, l'han produït, i no han anat prou bé. L'ampliació de capital no és suficient per reflotar.

* Un cop constituïts els nous ens municipals democràtics, bona part dels professionals del centre s'incorporaran amb responsabilitats tècniques i polítiques en diverses administracions.*. Crec que no és ben bé així. **Es tanca el think tank* perquè no hi ha producció de la qualitat que demana el nou marc dels Ajuntament*.

Gràcies pel que em puguis dir. Salut,

Joaquim

www.clusa-oriach.cat

ANNEX 1. Correu de l'1 de març. Constato la obvietat: com ens passa de ràpid el temps!

ANNEX 2. Del document adjuntat per en Carles Prieto

La història del CEU es pot dividir en quatre etapes:

1972-1975: Es prioritza la relació amb el moviment de barris i les associacions de veïns, donant-los suport amb arguments tècnics i formació política. Al mateix temps, el grup fa reflexió i anàlisi crítica, que publica en premsa especialitzada, però també generalista, com ara Tele-Express, Diario de Barcelona o Cuadernos para el Diálogo.

1975-1977: A la pràctica anterior, que continua, s'hi afegeixen dos esdeveniments importants que centraran l'acció del col·lectiu: el Congrés de Cultura Catalana, amb una participació molt activa dels professionals del CEU en l'àmbit d'Ordenació del Territori. A partir de 1976-1977, es posen en marxa estudis i debats destinats a preparar els programes polítics municipals davant de possibles eleccions. Diversos membres del CEU van ser responsables d'elaborar l'informe "Por una política municipal democràtica", presentat al Comitè Central del PSUC per Jordi Borja, com a responsable de política municipal del partit.

1977-1979: A finals de 1977, la discussió sobre la necessitat de participar activament en la formació de les candidatures democràtiques a les eleccions municipals va donar lloc a un canvi de nom del centre, que va passar a anomenar-se Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEUMT). L'objectiu fonamental era contribuir a desenvolupar una política municipal democràtica, progressista, descentralitzada, eficaç i participativa, basada en unes entitats, organismes i empreses públiques transparents al servei de tots els ciutadans.

El CEUMT es va fundar per part de quinze professionals, molts d'ells actius en l'etapa anterior, però també amb noves incorporacions. Els fundadors van ser: Joan Alemany, León Benalbas, Ricard Boix, Jordi Borja, Lluís Brau, Albert Broggi, María José Olivé, Carles Prieto, Alfons R. Bayraguet, Jaime Rodríguez, Marçal Tarragó, Carles Teixidor, Pau Verrié, Lluís Millet i Joaquim Clusa.

Políticament, el CEUMT es funda amb el propòsit d'incorporar totes aquelles persones que, des de diferents opcions democràtiques, volguessin participar. A més, es desenvolupa com una empresa de l'economia social sense ànim de lucre. El principal vehicle d'expressió del centre és una revista que porta el mateix nom i que aconsegueix, des d'un primer moment, una àmplia difusió.

A les portes de les eleccions municipals de 1979, pren importància la formació de tècnics, professionals i responsables polítics de les administracions locals. El CEUMT publicaran en aquest context diversos manual, entre els que destaca el "Manual de Formació Municipal", amb un tiratge de més de vint-i-cinc mil exemplars.

1979-1982: Conseqüència de l'èxit de les activitats de formació de quadres tècnics i polítics, l'activitat del CEUMT amplia el seu àmbit territorial a tot l'Estat espanyol i adquireix també dimensió internacional, especialment a l'Amèrica Llatina. Entre 1979 i 1983, es realitzen més de vuitanta cursos i seminaris en més de vint-i-cinc ciutats de l'estat i catorze jornades de debat. També es constitueixen diversos nuclis estables a Madrid, València, Andalusia i el País Basc. El 1981, s'amplia la nòmina d'accionistes a cent vint-i-set professionals, amb un ampli ventall professional i polític: PSUC, PCE, PSC, PSOE i CDC. Un cop constituïts els nous ens municipals democràtics, bona part dels professionals del centre s'incorporaran amb responsabilitats tècniques i polítiques en diverses administracions.

12/07/2025

A Júlia BernalesCc: Pau VerriéJoan Alemany Llovera

Subject: Errors de la meua gravació- Fwd: DIVENDRES 20- 9h- (4) GRAVACIÓ CEU - CEUMT-2- A punt a la vostra conveniència- De JClusa

Hola Júlia i equip,

Us escric per tal de deixar-vos constància que algunes de les dades i dates importants que us vaig dir no són correctes, com he pogut constatar després de rebre la comunicació tan completa que van presentar en Pau Verrié i Joan Alemany al Congrés d'Història de Barcelona:

CEU-CEUMT (1972-1982). Moviments socials, polítiques urbanes, ajuntaments democràtics Joan Alemany i Pau Verrié - Barcelona Quaderns d'Història, 27 (2021), pàg. 189-212. ISSN: 1135-3058. ISBN: 978-84-9156-286-3

1. La publicació de la Revista i per tant la vida del CEUMT es va perllongar fins el 1990, amb el número 110, i no en el 85-90 que us vaig dir, tal com figurava al document inicial de la recerca on s'indicava les tres etapes de la vida del CEUTM. Per tant cal revisar el càlcul del nombre de pàgines escrites a la Revista

2. Dels Manuals que efectivament se'n va publicar 6 més a més del primer, l'estimació del nombre de pàgines de cadascun (150) ho podeu corregir amb el detall del treball de JA/PV, .

3. També hi trobareu el detall dels 92 cursos que es van fer entre 1980 i 1982, a més a més de mitja dotzena de Jornades, i el nombre d'assistents

4. No us puc confirmar encara el tiratge de la Revista (jo uns vaig dir entre 2000 i 3000) en les diferents etapes, i que ho faran JA/PV

5. Com ja us vaig dir, els errors provenen del fet que jo vaig tenir una participació activa al CEUMT des de la seva constitució fins el mes d'abril de 1979, i especialment en l'elaboració del Manual de Formació Municipal, encara que hi tinc dos articles publicats als números 77/78 i 80. Al treball de JA /PV es detalla bé la meua participació. Havia oblidat que vaig ser el primer secretari del consell d'administració.

6. Us dono el text de la definició de Think Tank que us vaig llegir, per més seguretat:

Al. Un think tank, o dipòsit de cervells, és una organització que realitza investigacions i anàlisi de polítiques sobre diversos temes. Aquests centres solen ser independents i no partidistes, tot i que poden tenir una afiliació ideològica. El seu objectiu principal és influir en la política pública, la formulació de polítiques i el debat públic mitjançant la publicació d'informes, la celebració de conferències i la implicació amb els responsables polítics.

Un TT de l'esquerra catalanista i del PSUC, amb un líder ideològic i de producció (Jordi Borja) i uns gerents (Verrié i Alemany) que van portar la gestió professionals i administrativa en els anys de difusió i visibilitat màxima del CEUMT, amb èxit.

7. També el text que vaig llegir de Jordi Borja a la introducció del Manual de FM, per explicar el perfil de la gent que vam tirar endavant el TT:

Solamente aduciremos una disculpa.. Este Manual es obra de un conjunto de especialistas que han sufrido la gestión municipal, pero no la han hecho. Han combatido la política municipal y han propuesto alternativas, pero no han hecho funcionar los mecanismos desde dentro. Por tanto hemos debido aprender, a la vez que hacíamos una obra que pretende enseñar

8. Reitero que considero imprescindible que feu un buidatge quantitatiu dels autors i temes tractats als articles de la revista, fins el número 114. Podeu seguir el model del número 50, on es va fer la primera avaluació.

A disposició pel que necessiteu, si escau. per tal que surti el treball més acurat, documentat i quantificat possible.

Bon estiu i bona feina, Joaquim Clusa www.clusa-oriach.cat

ANNEX- Whatsapp enviat

Us ho escric per tal de no oblidar-me del què he re-pensat, després de la gravació, de la qual en vaig quedar força content, però amb el pensament que segurament em vaig deixar coses, per seguir un guió més directe (i més al gra, del què era el CEUMT, els seus èxits, i les possibles raons de la seva mort!), i per tant més rellevant a l'objecte de la recerca, però diferent del que havia preparat inicialment, més sistemàtic i, segurament massa llarg. Per tant, tindreu el meu agraïment sentit si em podeu compartir la gravació, perquè intentaré deixar-vos per escrit el que podria ser un arrodoniment del què vaig dir, i al mateix temps, separar la palla del gra del què tenia escrit, contestant, al conjunt del qüestionari. I per acabar, el meu agraïment, si podeu completar la recerca quantitativa de quin era el tiratge mensual de la Revista, amb l'índex onomàstic d'autors fins al darrer número (85 ó 90?), recordant que al menys, s'han van publicar un parell durant la vida de la revista. I encara que, segurament seria excessiu demanar-vos l'aportació de cada autor en número de pàgines publicades, es disposaria que l'aportació de cada autor a la visibilitat del think tank, que va ser el CEUMT, com vaig intentar explicar, i on destacaria, en xifres, el lideratge i el treball immens d'en Jordi Borja. M'ofereixo a dedicar temps a elaborar aquest resum quantitatiu, si voleu, tant de la Revista com dels llibres. Esperant, doncs, les vostres notícies, si escau, els millors desitjos per la vostra feina generosa de recerca, salutacions cordials i bona feina, en diumenge desvagat.

14/ 07/ 2025

Júlia Bernades per WA

Bon dia Joaquim, primer de tot, disculpa que hagi tardat tant en contestar-te, la setmana passada vaig tindre molta feina.

He estat mirant el tema dels videos i per privacitat i conveni amb l'arxiu no tels puc enviar fins que no es publiquin a l'Arxiu, es part del nostre contracte amb ells.

El que si et puc facilitar es el correu del Jordi, l'entrevistador, ell es qui gestiona tot el tema de la recerca i la informació!

Perdona que no pugui facilitar-te gaire més, hi ha coses que no estan en les meves mans!

Ara he vist el teu correu, també li enviaré al Jordi i a l'equip de muntatge perquè ho tinguin en compte!

jordi.sancho@uab.cat aquest es el correu del Jordi, està al cas de tot el que m'has comentat!

14/07/2025

From: joaquim clusa i oriach joaquim@clusa-oriach.cat To: Júlia Bernales

Cc: Pau VerriéJoan Alemany Llovera jordi.sancho.....

Subject: (2) Errors de la meva gravació- Fwd: DIVENDRES 20- 9h- (4) GRAVACIÓ CEU - CEUMT-2- A punt a la vostra conveniència- De JClusa

Moltes gràcies de tot, Júlia. Lògiques les qüestions de protocol i contracte. A disposició. Una satisfacció haver-vos conegut. Bon estiu i bona feina☐☐

Joaquim Clusa www.clusa-oriach.cat

A5. Correus a Joan Alemany i Pau Verrié, després de la gravació de 2 de juliol i amb agraïment per l'article tramès

7/ 7/ 2025

El dl., 7 jul. 2025, 11.46, joaquim clusa i oriach <joaquim@clusa-oriach.cat> va escriure:

Bon dia, Joan i Pau,

M'aprofito del darrer correu (i únic col·lectiu, abans de les gravacions, crec), amb les vostres adreces, per compartir el missatge que vaig enviar ahir a la Júlia Bernades, després de la meva gravació i conversa ràpida amb el Joan, per si em podeu ajudar, per disposar de la gravació (poder anar a escoltar a l'AHB o les seves oficines), i per apressar-los que facin la recerca quantitativa, si no la tenen feta. Al final us comparteixo el que vaig dir +- de la *mort del CEUMT*

També per compartir el fil llarg de correus que vaig mantenir amb el Carles Prieto i dels quals no he rebut cap resposta, després de la seva convocatòria, en correu únic:

El missatge d'ahir:

Esperant, doncs, les vostres notícies, si escau, els millors desitjos per la vostra feina generosa de recerca, salutacions cordials i bona feina, en diumenge desvavat. ☐☐

En relació a la *mort* del CEUTM, vaig començar dient el què diu el projecte de recerca :

Un cop constituïts els nous ens municipals democràtics, bona part dels professionals del centre s'incorporaran amb responsabilitats tècniques i polítiques en diverses administracions.

Però vaig afegir el què va dir en JB al pròleg del Manual:

Solamente aduciremos una disculpa.. Este Manual es obra de un conjunto de especialistas que han sufrido la gestión municipal, pero no la han hecho. Han combatido la política municipal y han propuesto alternativas, pero no han hecho funcionar los mecanismos desde dentro. Por tanto hemos debido aprender, a la vez que hacíamos una obra que pretende enseñar

Dient+ -: una empresa és mort quan el *producte que ven* no té prou mercat, com a raó principal, junt amb d'altres que poden influir (com els econòmics que van fer ampliar el capital el 1981, o com els problemes econòmics finals del 1984. Però el principal problema per mí és el del *producte* en relació al que necessita el mercat.

No en sabíem prou per vendre els serveis que vam fer durant la Transició.

Tot el que m'hi digueu, m'ajudarà. Moltes gràcies per endavant per la vostra ajuda i convocatòria, si escau
Joaquim Clusa

www.clusa-oriach.cat

ANNEX: CORREU REBUT DEL JORDI BORJA EL 25/03/ 2024 (fa).

El dt., 8 jul. 2025, 17.22, joaquim clusa i oriach <joaquim@clusa-oriach.cat> va escriure:

Moltes gràcies, Pau, per bona predisposició també.

Doncs favor si li podeu demanar al Sancho i equip, si podem anar a escoltar les gravacions on ens digui del 17 al 21J. Només al 18 matí no puc.

Disculpeu reiteració: Agraït si em podeu passar el text que ja vaig presentar tots dos al Congrés d'Història, perquè m'ajudarà a situar-me.

També si em podeu avançar de memòria: Tiratge mensual aprox-aprox de la revista (fins el número 85 a fins el 90+-?) i distribució dels subscriptors per CCAA. I quants llibres es van publicar, a més a més del Manual, que va ser el primer, diria.

Per part meva, tot l'interès per donar visibilitat a la tasca del CEUTM... i al meu 3,5% que vaig estimar!.

Salut i bona feina,

Joaquim

www.clusa-oriach.cat

8/07/ 2025

El mar, 8 jul 2025 a las 9:36, joaquim clusa i oriach (<joaquim@clusa-oriach.cat>) escribió:

Moltes gràcies, Pau i Joan, pel vostre retorn i comprensió.
Repensant, ras i curt:

1. M'agradaria revisar la meva gravació, primer de tot, per tal d'afinar-la, i si pot ser junt amb vosaltres perquè em podeu ajudar. Principalment vaig fer unes estimacions del nombre de pàgines escrites a la revista ($85 \times 50 = 4500+-$) i dels llibres (450 p del Manual i uns $150 \times 6 = 1500+-$). També una relació dels temes que vam treballar més i dels que no vam treballar (gestió d'infraestructures,

2. I també voldria orientar la recerca quantitativa i qualitativa que li toca fer a Sancho i col·laboradors. Tiratge mensual aprox de la revista (fins el número 85 a fins el 90+-?) i distribució dels subscriptors per CCAA. Volum de vendes de cadascun. I buidat de les revistes en termes d'autors i, també de *temes*. Recordo força el número 50 que va ser principalment de noms d'autors
Efectivament tot orientat a fer una *profunda avaluació "qualitativa" del que va representar el CEUMT en la conformació de la política democràtica local*.
Agraït si em podeu passar el text que ja vaig presentar tots dos al Congrés d'Història, perquè m'ajudarà a situar-me.

Us passo els apunts que vaig preparar per contestar al guió ben sistematitzat, però que la conversa no el va seguir gens. Hi ha molta *palla*, però només és per deixar-ne constància.

Dues estranyeses: en Carles Prieto no m'ha contestat els correus (diria que ell poc pot ajudar perquè no va estar a la Revista, ni al CEUMT) i que la Júlia no m'ha contestat el missatge de diumenge, demanat la gravació per revisar-la o escoltar-la a les seves oficines.

Molt agraït per l'oferta de trobar-nos, cosa que m'agradaria quan podeu a partir de l'1 d'agost, ja sigui al voltant d'una taula d'esmorzar o dinar, o escoltant les gravacions i parlant/ orientant amb l'equip de recerca. Ideal seria fer-ho també amb en Jordi Borja i en Carles, si creieu que es pot fer.

Una abraçada i bon estiu

Joaquim

www.clusa-oriach.cat - per entretenir-me i disculpeu immodèstia!

12/07/2025

joaquim clusa i oriach joaquim@clusa-oriach.cat To: Pau VerriéCc: Joan Alemany Llovera

Date: 11:23

Subject: (10) Favor aproximació als tiratges, per tancar - (7) Afinament de les meves gravacions!- De JClusa-Fwd: Favor ajuda per contestar qüestionari- Fwd: DIVENDRES 20- 9h- (4) GRAVACIÓ CEU - CEUMT-2- A punt a la vostra conveniència- De JClusa

Moltes gràcies, Joan i Pau, primer de tot per la tramesa de la vostra comunicació del 2021 detallant tan bé la història del CEU-CEUMT fins el 1982, i que només vosaltres podíeu fer. Felicitats i gràcies per un treball tan acurat.

I molt agraït per valorar (àdhuc sobre valorar) la meva col·laboració; no recordava que en Jordi m'havia fet secretari del primer consell d'administració. A la gravació faig tornar a agrair l'ajuda desinteressada del Sr. Amenós secretari de l'Aj de Montcada, que em va ajudar tant a aprendre, mentre intentaven ensenyar, com diu en Jordi a la introducció del Manual.

Quant de temps i angúnies m'hauria estalviat, preparant la gravació, si l'hagués tingut abans. I sobretot, quantes dades equivocades, de les que vaig donar, i que ara m'agradaria corregir, començant perquè pensava que el CEUMT havia tancat cap al 1985, poc després del núm.80, en el qual hi vaig col·laborar.

Molt cert, Pau, que res d'aquest projecte és urgent. La insistència venia aclarir-me en algunes informacions, per tal de no oblidar-me'n després de la gravació, que tinc fresca.

Ara només em faltaria el tiratge aproximat que va tenir la revista en les 4 èpoques, per completar la meva informació.

Els hi faré un correu amb les correccions i que també us compartiré. i si no volen contestar, ja ho tallaran.

Ara bé, jo crec que per completar la recerca cal parlar del final, encara que sigui com dieu. Vaig deixar molt clar que jo només vaig treballar des del 1976 fins a l'abril del 1979, que *em vaig ofegar* a l'Ajuntament de Sabadell. Però a la gravació van insistir molt en el tancament del CEUMT i les possibles causes, i jo vaig donar la meva opinió, massa poc fonamentada, La vostra opinió és imprescindible per tancar la recerca. I ja no empenyo més, amb disculpes per haver enredat en plenes vacances.

Moltes gràcies per l'acompanyament. Tingueu bon estiu. Abraçada,

Joaquim

www.clusa-oriach.cat - immodestament per no restar sense un mínim de visibilitat professional, encara!